

Samlede Skrifter

af

H. C. Andersen.

Tiende Bind.

(En Digters Bazar. Første Deel.)

Kjøbenhavn.

Forlagt af G. M. Høegheds Bøger og Kjøbmand.

Den 1ste Maj 1834.

1834.

Samlede Skrifter

af

H. C. Andersen.

Tiende Bind.

Kjøbenhavn.

Forlagt af C. A. Reitzels Bo og Arvinger.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1854.

Samuel Butler

in

A. C. Butler

Richard Butler

Richard Butler

Richard Butler

Richard Butler

1854

En Digters Bazar.

Original Roman i to Dele

af

H. C. Andersen.

Første Deel.

Kjøbenhavn.

C. A. Reitzels Bd og Arvinger.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1854.

En Digter og en

Original Roman i alle

Kom lad os vandre her, om fun paa Prent,
I ser med Billed-Rigdom reiste Buer;
Imellem Kjøbenhavn og Orient
Sig strækker den Bazar, som her Du stuer!

Forste Del.

Kjøbenhavn.

U. M. Heltens og Heltens.

Stens Bazar og Heltens.

1854.

Indhold af første Deel.

Tyskland.

	Side.
I. De spanske Dandsere	3.
II. Breitenburg	5.
III. Erindringer fra Dampskibet „Støren“	9.
IV. Ligt	11.
V. Pigen fra Orleans (en Skizze.)	15.
VI. Jernbanen	17.
VII. Gellerts Grav	22.
VIII. Nürnberg	23.
IX. Et Dnsts Opfyldelse	30.
X. München	32.
XI. Tyrol	42.

Italien.

I. Indtrædelse i Italien	51.
II. En Nat paa Apenninerne	58.
III. Metalsvinet (en Historie.)	62.
IV. Reise med Beturin	74.
V. Ankomst til Rom	93.
VI. Familien Borghese	96.
VII. Rom's Kirker	100.
VIII. Seepaladser i Virkeligheden	103.
IX. Juleaften i Rom	110.
X. Tre romerske Drenge	112.

	Stbe.
XI. Religiøse Skikke	115.
XII. Vandfaldene ved Tivoli	122.
XIII. Mine Støvler (en sandfærdig Fortælling.)	126.
XIV. Reiserborgen	130.
XV. Sanct Knud	132.
XVI. Colosseum	134.
XVII. Carneval	136.
XVIII. Pegasus og Beturin-Hestene (en Dialog.)	141.
XIX. „Malibran-Garcia er død!“	147.
XX. Udsigt fra mit Vindue i Neapel	149.
XXI. En neapolitansk Corricolo	152.
XXII. Afreise fra Italien:	
Et Blik paa mig selv	155.
„Leonidas“	156.
XXIII. Dampskibs-Fart	159.
XXIV. Sicilien (Kystpanorama.)	161.
XXV. Malta	166.

15	Indværelse i Italien	I
35	En Nat paa Apenninerne	II
53	Stadshuset (en Skitse)	III
71	Skitse med Bøddelen	IV
89	Antikvitæter i Neapel	V
99	Samlingen i Napoli	VI
100	Roms Rikter	VII
103	Republikken i Sydsardinien	VIII
110	Salsvands i Rom	IX
111	En romersk Færd	X

Tydskland.

	Seite
XI. Salzsee	115.
XII. Salzsee von Tibet	122.
XIII. Salzsee (in ostindischer Provinz)	126.
XIV. Salzsee	130.
XV. Salzsee	132.
XVI. Salzsee	134.
XVII. Salzsee	136.
XVIII. Salzsee von Ostindien (in Provinz)	141.
XIX. Salzsee von Ostindien	147.
XX. Salzsee von Ostindien	149.
XXI. Salzsee von Ostindien	152.
XXII. Salzsee von Ostindien	155.
XXIII. Salzsee von Ostindien	158.
XXIV. Salzsee von Ostindien	162.
XXV. Salzsee von Ostindien	166.

I.

De spanske Dandsere.

Sommeren 1840 opholdt sig i Kjøbenhavn nogle spanske Dandsere, der droge alle Kjøbenhavnerne hen til det gamle Theater paa Kongens Nytorv. Hele Byen talte om de spanske Nationaldandse og ved Aviserne lød det over hele Landet; jeg opholdt mig da hos Baron Stampe paa Nysø, der ved det Hjem Thorvaldsen her har fundet, og ved de Bærker han her har skabt, er blevet et mærkværdigt Sted i Danmark.

Af Thorvaldsen fik jeg her den første mundtlige Beretning om de spanske Dandsere; og han var henrevet, begejstret, som jeg aldrig havde seet ham før; „det er Dands! det er Stillinger! her er Former og Skjønhed!“ sagde han og hans Dine funkede imedens han talte. „See selv! man er midt inde i Syden, naar man seer den Dands!“

En Formiddag, jeg kom ind i hans Atelier, saae jeg et Basrelief fuldført i Leer, det forestillede en dandsende Bacchant og Bacchantinde. „De spanske Dandsere have givet mig Ideen!“ sagde han; „saaledes kunne de ogsaa dandse! jeg har tænkt paa deres yndige Dands, idet jeg gjorde dette!“ —

Jeg blev meget begjærlig efter at see disse Spaniens Børn,

see den yndige Dolorés Serral — nu have Kjøbenhavnerne glemmt hende; — det er et Aar siden hun var her.

Jeg reiste til Kjøbenhavn og saae — en Dands, der lod mig glemme de malede Coulißer og Lampelystet, jeg var med i Valencias Dale, saae de smukke Mennesker, hvor hver Bevægelse er Vnde, hvert Blik Lidenstabs.

Fra min Ankomst til Byen saae jeg hver Aften Dolorés dandse, men aldrig mødte jeg hende udenfor Scenen, aldrig saae jeg hende, uden naar hun dandsede der.

Nu var det sidst i October, koldt, regnfuldt og stormende, som vi kunne have det i vort fjære Land; de spanske Dandsere vilde bort; Dolorés jagde, som Preciosa: „Til Valencia!“ men Veien fra Kjøbenhavn til Valencia gaaer over Kiel. Hun maatte med Dampskibet „Christian den Ottende“ i et nordisk Efteraars Veir, koldt og stormende. Den halve Forsamling af de godt Folk, der seilede ud for at sige Farvel, blev søsyg ved denne lille Tour.

Det var en nordisk Bølgedands! Dolorés blev strax mat; de smukke Lemmer bøiede sig til en Hvile, som ingen Hvile var; den ene Sø efter den anden slog over Dækket, Vinden peb i Lougværket; ja et Par Gange syntes Dampskibet at staae stille, og ligesom betænke sig om det ikke gjorde klogest i at vende om igjen. Vandkarasler og Talskræner, skjøndt de stode surrede fast, rystede af Skræk eller Instinkt. Der var en Maslen og en Knagen; hver Plank i Skibet vaandede sig og Dolorés sukede saa høit, at det trængte gennem Skibsdækket; den fine, smidige God strakte sig frampeagtigt mod den thude Brædevæg, hendes Hænder berørte Skillevæggen — —

— — Et Skib er dog en sælsom Verden! Til Høire skiller en Plank os fra Døden i Bølgerne, til Venstre kan en anden tynd Plank danne Cherubsværdet. Dolorés sukede, jeg sukede ogsaa! en heel Nat laae vi her og bogstaveligt sukede

for hinanden; — og Bølgerne dandsede, som Dolorés ikke kunde dandse, og Stormen sang, som jeg ikke kunde synge og under alt dette gik Skibet sin kraftige Gang, til Kieler-Bugten omsluttede os og lidt efter lidt den ene Passageer efter den anden steg op paa Dækket.

Jeg fortalte Dolorés, hvilket Indtryk hendes Dands havde gjort paa vor Tidsalders første Billedhugger, jeg fortalte hende om Bacchant og Bacchantinde, og hun blev rød og smilte; jeg syntes ordentlig, at vi dandsede Tandango sammen paa den grønne Slette under de dustende Afaster. Hun rakte mig sin Haand — men det var til Afsked; hun reiste lige til Valencia.

Om mange Aar bliver Dolorés en gammel Kone, og hun danser ikke meer, men da dandse forbi hende de Byer og Stæder, i hvilke hun har henrykket og hun husker da Kongestaden paa den grønne D i Norden, midt i det stormende Hav, det hun seilede over, hun tænker paa det Basrelief, i hvilket hun endnu svæver ung og smuk, — og hendes Fingre glide ned af Rosenfrandsen, som hun sidder med paa Balkonen, og hun seer ud over Bjergene. Og de, som staae om den gamle Kone, spørge hende da: „hvor er Du henne, Dolorés?“

Og hun svarer og smiler: „jeg var lidt til Søes i Norden!“

II.

Breitenburg.

Fra Kongeveien mellem Kiel og Hamborg dreiede min Vogn ind over Heden, jeg vilde aflægge et Besøg paa Breitenburg;

en lille Fugl fløi mig qvibddrende imøde, som om den vilde ønske mig Velkommen.

Den lyneborgske Hede faaer Aar for Aar flere Skovplanta-
ger, Huse og Landeveie, derimod Fortsættelsen af den, gjennem
Hertugdømmerne og ind i Jylland, har endnu for største Delen
samme Udseende, som i det forrige Aarhundrede. Der er Cha-
racter og Poesi i den danske Hede: Her er Stjernehimlen ud-
strakt og stor, her svæve Taagerne i Stormen, som Ossians
Aander, og Eensomheden lader os her have Besøg af vore hel-
ligste Tanker. Som et Spøgelse af en Skov vorer her Grupper
af forkuede Ege, med Mos til ud paa de yderste Grene; en
ægyptisk Slægt med guulbruun Hud og fulsorte Dine fører her
sit Nomadeliv, steger under aaben Himmel det stjaalne Lam og
holder Bryllup og Dands udenfor Huset, der er hurtigt reist af
Lyngtjørn midt paa den eensomme Hede.

Kun langsomt bevægede min Vogn sig frem i det dybe
Sand; jeg troer man kunde blive søsly ved at kjøre her. Be-
standigt fremad gjennem øde, mennesketomme Egne; de enkelte
Huse, man her kommer forbi, ere udstrakte Rænger, hvor Røgen
hvirvler frem gjennem den aabne Port! Husene have ingen
Skorstene, det er som om Arnestedet manglede, som om derinde
intet Hjem var, som om kun den Fremmede paa Vandringen
over Heden her i Hast tændte en Ild midt paa Gulvet og var-
mede sig lidt, for atter at vandre videre! — Skorstenene paa
Bondens Huus og den hvirvlende Røg gjøre det hjemligt; Skor-
stenen pynter og opliver næsten ligesaa meget, som Blomster-
quarteret foran Huset — men her var det i Harmoni med Hede-
Egnen og med den kolde Efteraarsdag. Solen skinnede vel, men
den havde ingen varme Straaler, det var maaskee heller ikke en-
gang Solen selv, men kun dens skinnende Kjortel, som den lod
glide hen over Himlen. Ikke et Menneske mødte vi, ikke en

Dvæghjord var at see; man kunde næsten troe, at Alt var sovet ind eller bundet ved en Fortryllelse.

Først ud paa Eftermiddagen aabenbarede sig et frodigt Landskab; vi saae en stor Skov, dens brune Løv i Solskinnet gav den Udseende af en Robberskov, den havde noget saa aldeles forheret, at da just en stor Drift Dvæg kom ud af Tåkningen og stirrede paa os med store Dine, gif der et heelt Eventyr op for mig om den forherede Stad i Robberskoven.

Bag Skoven kom vi gennem en stor Landsby, der om den ikke førte mig ind i Eventyrenes Land, dog bragte mig tilbage i et andet Aarhundrede. I Husene syntes Stald, Kjøkken og Stue at gaae i eet. Landeveien var dybt Dynd, hvori laae store Rampssteen. Det var malerisk nok og det blev endnu mere; thi midt i den tætte Skov skinnede i Aftensolen en Ridderborg med Taarn og takket Gavl, og mellem den og os bugtede sig en Flod bred og dyb.

Broen dundrede under Hestenes Hov; vi rullede gennem Skov og Have ind i den aabne Borggaard, hvor Lysene travlt bevægede sig bag Vinduerne, hvor Alt saae rigt og hyggeligt ud. Midt i Gaarden staaer en stor gammel Brønd med et kunstigt udarbejdet Gitter, fra dette fløi en lille Fugl, — det var bestemt den samme, der quiddrede mig Velkommen idet jeg kjørte ind over Heden, den var kommet herhid før jeg, den havde meldt mit Komme, og Borgens Eier, den ædle Rankau, førte sin Gjest til et velsignet Hjem, Retterne dampede, Champagnen knaldede! — jo det var bestemt Trolddom! en nøgen Hede, en Robberskov og bag ved disse et gjestfrit Slot med skønne Billeder, duftende Træer og Blomster ved de bløde Divaner. Det var Trolddom! Jeg tænkte paa det stormende Hav, paa den eensomme Hede, og følte: man kan dog have det godt i denne Verden.

Fuglen quiddrede udenfor, mens jeg saae ud af Vinduet;

tilfældigviis faldt Lyset hen paa Brønden og det var ligesom om Spanden gik op og ned af sig selv og midt i Spanden sad en lille Nisse, og nikkede Velkommen; jeg tog bestemt ikke fejl, thi Nissens Bedstefader har engang i Skoven raft en Rangkau til Breitenburg et gyldent Bæger, da Ridderen red ved Maaneskin gennem Skoven *); Bægeret gjemmes endnu i det udskaarne gamle Egestab i Riddersalen over Kapellet, jeg har selv seet det, og de gamle Billeder paa Væggen, alle stolte Riddersmænd, bevægede Dinene; det var ved klart Solskin, havde det været i den maanelyse Nat, da vare de bestemt traadte ud af Rammen og havde druffet en Skaal for den elskelige Greve, der nu hersker paa det gamle Breitenburg.

„Den paradisiske Lyksalighed har ingen Historie!“ siger en Digter, „den bedste Søn har ingen Drømme,“ erkjender jeg, og paa Breitenburg bragte Natten ingen Drømme. Ved Dagslyset derimod gik gamle Sagn og Minder som Drømme fremfor Tanken, de hilste mig under Havens ældgamle Alleer, de sad og nikkede paa Vindeltrappen i Bagttaarnet, hvor Skotterne laae paa Udkig, den Gang Wallensteins Tropper havde leiret sig udenfor; Wallenstein lod Mændene falde for Sværdet, og da Vinderne i Borgen paa hans Befaling ikke vilde vaske Blodet af Gulvet, lod han dem ogsaa nedhugge.

I den evig unge Natur rundt om gik gamle Minder; fra Slottets høie Taarn saae jeg vidt omkring over det frodige Märskland, hvor i Sommeren det fede Dvæg gaaer i Græs til Boven; jeg saae over de mange Skove, i hvilke Ansgarius har vandret og prædiket Christi Lære for de danske Hedninger; derovre minder endnu en lille Landsby om hans Navn **) der har hans Gaard

*) Foruden Bægeret fik Slægten ogsaa en Guldros; Sagnet om disse Gaver er besungen paa Tydsk af Lobedan, paa Dansk af H. W. Holst.

**) Willenscharen.

staaet, her levede han; Kirken hiist ved Heiligenstædte, hvor Jorden er voret høit op om Muren, er endnu fra hans Tid; som den Gang, speiler den sig endnu i Støren, der hvor han i sin fattige Fiskerbaad roede over til den lille Sti mellem Rørene.

Jeg vandrede i Slottets Have under de gamle Træer ved de bugtede Kanaler, Hyldebussen og Rosentræet bøiede sig over Vandspeilet for at see hvor smukt de blomstrede. Bonden gik paa Digerne og trak Baaden op mod Strømmen. Jægeren med sine Hunde tog Vej ind i den kobberøde Skov. Posthornet klang, og det var som Skov og Mark fik Stemme, som istemte den Efteraarets Døds hymne: „den store Pan er død!“

Da Solen var nede, lød Sang og Bægerklang i Borgen; jeg vandrede gennem Salen, hvis mørkerøde Bæge omfattede Basreliefs af Thorvaldsen og fremhævede de smukke Buste og Statuer; udenfor heldede sig op til Vinduet Rosenhækken med sin bladløse Green med de røde Hyben og den drømte, ved Sommerlivet inde i Salen, at den selv endnu var ung og blomstrende, og at hver Hyben var en Knop, der imorgen vilde aabne sig. Og Nissen sad paa Brøndkanten og slog Taft med sine smaa Fodder, den lille Fugl quiddrede, „her er smukt i Norden! her er godt i Norden!“ og dog fløj Fuglen til de varme Lande! og Digteren gjorde det samme.

III.

Erindring fra Dampskibet Støren.

Der laae ved Størens Både to smaa Huse, hvert paa sin Side af Floden, hvert pynteligt med en grøn Gavl og et Par Buske, men udenfor det ene hang Nættet udspændt, og en stor

Fløi dreiede sig i Vinden: hvor tidt havde ikke to smukke Dine fra det ene lille Huus seet over paa denne Fløi, naar den dreiede sig og et trofast Hjerte da sukket dybt!

Vi tog her en smuk ung Kone ombord, hun var af hvad man kalder den ringere Stand, men saa festligt klædt, saa ung, smuk og med et lille deiligt Barn ved Brystet. Fra begge Husene nikkede Folk til hende, de ønskede hende Lykke og Glæde! Fløien dreiede sig saa den pøb, men hendes smukke Dine saae ikke mere efter den; thi nu brød hun sig ikke om at vide, hvad Vinden var! — og vi foer afsted. Alt var grønt, men fladt og altid det samme; den lille Flod gjør Bugt paa Bugt.

Nu vare vi paa Elben, den store Kongevei fra Tydskland! og Skibe kom og gik; Baade satte tvers over; vi maatte ogsaa over til Hannoveransk Side for at hente Passagerer og derpaa til Holstensk Side og atter igjen til Hannoveransk; og saa fik vi dog ingen Passagerer! jeg saae paa den unge Kone; hun syntes ligesaa utaalmodig, som jeg; hun var altid forude og stirrede, med Haanden over de smukke Dine; var det Hamborgs Taarne hun søgte? — Hun kyskede et Par Gange sit Barn, smilede og havde dog Taarer i Dinene! — To Dampskibe foer os forbi; et Skib for fulde Seil førte Udvandrende til Amerika. Foran os laae et prægtigt Fartøi, det var lige kommet derfra, og laae under Opseiling, Vinden var stik imod, Flaget vaiede! idet vi nærmede os, blev en Baad gjort løs, fire Matroser grebe Narene, en ras, fortskjægget Mand, han saae ud til at være Styrmand ombord, dreiede Roret, vi laae stille og den unge Kone mere fløi end gik med sit Barn, der sov; i et Nu var hun i den lette ghyngende Baad og i Armene paa den fortskjæggede brune Mand. Det var et Kys! det var Bouquetten af et langt Mars føde Længsel: og Barnet vaagnede og græd, og Manden kyskede det og holdt Konen om Livet, og den lille Baad vippede op og ned med dem, som om den sprang med af Glæde, og de brune

Matroser nikkede til hverandre: — men vi seilede afsted, jeg saae ud paa de flade, nøgne Kyster.

IV.

Liszt.

Det var i Hamborg i Hotellet: Stadt London, Liszt gav Concert! Salen var i nogle faa Dieblikke propfuld, jeg kom for silde, men jeg fik dog den bedste Plads tæt op til Tribunen hvor Fortepianoet stod, thi man skaffede mig op ad en Bagtrappe. Liszt er en af Kongerne i Tonerne's Rige, og til ham førte mit Selskab mig, som sagt, op ad en Bagtrappe, det skammer jeg mig ikke ved at bekjende.

Salen, ja selv Sideværelserne, straaede af Lys, Guldkjæder og Diamanter! ikke langt fra, hvor jeg stod, laae i en Sopha en Jødepige, fed og pyntet, hun lignede en Hvalros med Biste. Solide Hamborger-Kjøbmænd stode murede op paa hverandre, som var det en vigtig Børs-Sag der skulde afhandles; der sad dem et Smil ved Munden, som havde de alt kjøbt Papiirer og vundet utroligt. Den mythologiske Orpheus kunde ved sit Spil sætte Stene og Træer i Bevægelse, den nye Orpheus-Liszt havde alt før sit Spil electriferet dem; Rygtet havde med sin mægtige Nimbus aabnet Dine og Dre paa Folket, saa det alt syntes at erkjende og høre det som vilde følge! jeg selv følte i Straalerne af disse mange flammende Dine, denne forventningsfulde Hjertebanken, Nærmelsen af en stor Genius, der med dristig Finger afpeger Grændsen for sin Kunst i vor Tidsalder!

I London, denne Maskinernes store Verdens-By, eller i

Hamborg, dette europæiske Handels-Contoir, bliver det karakteristisk, første Gang at høre Ligt, da svarer Tid og Sted til hinanden, og i Hamborg skulde jeg høre ham. Vor Tidsalder er ikke længer Phantastens og Følelsens, den er Forstandens, den tekniske Færdighed i enhver Kunst og i enhver Haandtering er nu en almindelig Betingelse for deres Udvøvelse; Sprogene ere blevne saa uddannede, at det næsten hører til at skrive Stil, det at kunne sætte sine Tanker i Vers, der for et halvhundrede Aar siden vilde have gjaldt for en sand Digters Arbejder; i hver stor By finder man i Dufinviis Folk, der ereqverer Musik, med en saadan Færdighed at de for tyve Aar siden kunde have ladet sig høre som Virtuoser. Alt Technisk, saavel det Materielle, som det Aandelige er i vor Tid i sin høieste Udvikling, vor Tid erholder herved en Flugt, selv i de døde Masser!

Vore Verdens-Genier, ere de ikke Mode-Skummet kun af denne Brydning i vor Tidsudvikling, men ægte Aander, maae kunne udholde den kritiske Sønderlemmelse og hæve sig høit over det der kunde tilegnes; de maae, hver paa deres aandelige Plads, ikke blot udfylde den, men give noget Mere! — de maae som Coraldhyret sætte endnu en Størrelse til Kunstens Træ, eller deres Virksomhed er ingen!

I den musikalske Verden har vor Tid to Pianoets Tyrster, der saaledes fylde deres Plads, det er Thalberg og Ligt.

Som et electrisk Slag gif det gennem Salen, da Ligt traadte ind; de fleste Damer reiste sig, det var som kom der en Solglands over hvert Ansigt, som om alle Dine modtog en kjær, elsket Ven! — jeg stod ganske nær ved Kunstneren, det er en mager, ung Mand, et langt mørkt Haar hang om det blege Ansigt; han hilsede og satte sig ved Claveret! Hele Ligts Ordre og Bevægelighed viser strax en af disse Personligheder, man bliver opmærksom paa i og alene ved deres Eiendommelighed; Guddomshaanden har paatrykt dem et eget Stempel, der gjør dem

kjendelig mellem Tusinde. Som Ligt der sad foran Fortepianoet, var paa mig det første Indtryk af hans Personlighed, dette Udtryk af stærke Lidenstaber i hans blege Ansigt, at han forekom mig en Dæmon, der var naglet fast til det Instrument hvorfra Tonerne udstrømmede, de kom fra hans Blod, fra hans Tanker; han var en Dæmon, der skulde spille sin Sjæl fri; han var paa Torturen, Blodet flød og Nerverne zittrede; men alt som han spillede svandt det Dæmoniske, jeg saa det blege Ansigt saa et ædlere og skønnere Udtryk, den guddommelige Sjæl lyste ud af hans Dine, ud af hvert Træk, han blev skøn, som Aand og Begeistring kan gjøre det!

Hans „Valse infernale” er mere end et Daguerreotyp-Billede af Meyerbeers Robert! — vi staae ikke udenfor og bestue det kjendte Maleri, nei vi sættes ind i det, vi stirre ned i Dybet selv og opdage nye hvirvlende Skikkelser. Det lød ikke som et Fortepianos Strænge klang, nei, hver Tone syntes klingende Vanddraaber!

Den, som beundrer Kunsten i teknisk Færdighed, maa bøie sig for Ligt, den, som det Geniale, det af Gud givne henriver, bøier sig endnu dybere! vor Tids Orpheus har ladet Tonerne bruse gennem Maskinernes store Verdens-By og man fandt og erkjendte, som en Kjøbenhavnner har sagt, „hans Fingre ere lutter Jernbaner og Dampmaskiner,” hans Genius endnu mægtigere til at drage Verdensaanderne sammen, end alle Jernbaner om Jorden. Vor Tids Orpheus har ladet Tonerne klinge i det europæiske Handels-Contoir og, i det mindste i Diebliffet, troede Folket Evangeliet: Aandens Guld har en mægtigere Klang end Verdens.

Man bruger tidt, uden at tydeliggjøre sig det, Udtrykket: et Hav af Toner, og et saadant er det der strømmer ud fra Fortepianoet, hvor Ligt sidder. Instrumentet synes forvandlet til et heelt Orkester, det formaae ti Fingre, der eie en Færdighed der

kunde kaldes fanatisk, de føres af den mægtige Genius; det er et Hav af Toner, der just i sit Oprør er et Speil for hvert glødende Gemhths øieblikkelige Livs-Opgave. Jeg har truffet paa Politifere, der ved Lixts Spil begreb, at den rolige Borger kunde gribes ved Marseillaisens Toner, til at tage Geværer, styrte sig fra Hjem og Urne og kæmpe for en Idee! jeg har ved hans Spil seet rolige Kjøbenhavnere med danst Efteraars-Taage i Blodet blive politiske Bacchanter; Mathematikere have svimlet i Klangfigurer og Beregninger om Lyden. Unge Hegelianere, og det de virkelig begavede, ikke de døde Hoveder, der kun ved Philosophiens galvaniske Strøm gjøre en aandelig Grimasse, skuede i dette Tonehav Videnskabens bølgeformige Fremskriden mod Fuldendelsens Kyft, Digteren fandt i den sit hele Hjertes Lyrik eller det rige Klædemon for sine dristigste Skikkelser! — den Reisende, ja jeg flutter fra mig selv, han faaer Tonebilleder af hvad han seer eller skal see, jeg hørte hans Spil, som en Ouverture til min Reise, jeg hørte hvor mit eget Hjerte bankede og blødte ved Afskeden fra Hjemmet; jeg hørte Bølgernes Leved, Bølgerne, som jeg igjen først skulde høre ved Terracinas Klipper; det klang som Orgeltoner fra Tydsklands gamle Domkirker, Gletscherne rullede fra Alpernes Bjerger og Italien dandsede i Carnevals-Dragt og slog med sin Brix medens det i Hjertet tænkte paa Cæsar, Horats og Raphael! Det brændte fra Vesuv og Vtna, Dombasunen lød fra Grækenlands Bjerger, hvor de gamle Guder ere døde; Toner jeg ikke kjendte, Toner jeg ei har Ord for, tydede paa Orienten, Phantasiens Land, Digterens andet Fædreland!

Da Lixt havde endt sit Spil, regnede der Blomster ned omkring ham, unge nydelige Piger, gamle Damer, der ogsaa engang havde været nydelige Piger, fastede hver sin Bouquet; han havde jo fastet tusinde Tonebouquetter i deres Hjerte og Hoved. Fra Hamborg vilde Lixt flyve til London! der udkaste nye Tonebouquetter, der dufte Poesi over det materielle Hverdagsliv!

den Lykkelige, der saaledes kan reise sit hele Liv! altid see Folk i deres aandelige Søndagsklæder, ja selv i Begeistringens Brude-
dragt! Mon jeg oftere møder ham? var min sidste Tanke! og
Tilfældet vilde at vi skulde mødes paa Reisen, mødes et Sted
hvor jeg og min Fæser mindst kunde tænke; mødes, blive Venner
og atter skilles; dog det hører til de sidste Capitler af denne
Flugt. Nu drog han til Vittorias By, jeg til Gregor den
Sextendes.

V.

Pigen fra Orleans.

(En Skizze.)

Vi vare alt saa godt som over Elben. Dampskibet gled
paa Hannoveransk Side mellem de lave grønne Der, der viste
os Bønderhuse og Grupper af Dvæg. Jeg saae glade Børn
lege mellem de halv optrukne Baade og tænkte paa hvor snart
denne Leg var forbi, hvorledes de maaskee snart fløi langt ud i
Verden, vorte til, og saae da i Grindringen disse flade, smaa
Der, som hesperiske Haver med deres Barndoms Guldæbler og
Dranger.

Vi vare ved Harburg; hver saae til at alt hans Løi
kom paa Dragernes Bør, men en høi, noget fyldig Dame, med
en stolt Holdning, der ikke harmonerede til den afblegede Sirtses
Kjole og den vist flere Gange vendte Raabe, rystede med Hovedet
til hver Karl, der strakte sin Haand ud mod hendes lille Mand-
sel, som hun selv holdt i Haanden; det var aldeles en Mand-
folke-Mandsel; hun vilde ei slippe den, det var som gjenite den

en kostbar Skat. Langsomt vandrede hun efter alle os Andre ind i den stille By.

For mig og een af de Medreisende dækkede man et lille Bord og spurgte om en Tredie ikke nok kunde tage Plads her, og denne Tredie indfandt sig, det var Damen i den afblegede Kjole; en stor, noget slidt Boa hang hende løst om Halsen, hun var meget træt.

„Jeg har reist hele Natten“, sagde hun; „jeg er Skuespillerinde! jeg kommer fra Lübeck, hvor jeg iafte spillede!“ og hun sukede dybt og løste Kappelbaandet.

„Hvad er Deres Sag!“ spurgte jeg.

„De angribende Roller!“ svarede hun og fastede den lange Boa kjæft over Skulderen. „Jeg var i Aftes Pigen fra Orleans! jeg reiste strax ved Stykkets Slutning, da man venter mig i Bremen; imorgen træder jeg op der, i samme Stykke,“ og hun trak Beiret meget dybt og fastede Boaen igjen over den anden Skulder.

Hun forlangte strax Extra-Post, men kun en lille Genspænder-Bogn, helst en af Bertens Vogne og kun en Dreng med, thi til Nød kunde hun selv kjøre. „Man maa især paa en Reise være oeconomist!“ sagde hun; jeg betragtede hendes blege Ansigt; hun var vist tredive Aar, havde sikkert været meget smuk — endnu spillede hun jo Pigen fra Orleans og kun de angribende Roller.

En Time efter sad jeg i Diligencen; Posthornet klang gennem Harburgs døde Gader, en lille Karre kjørte foran, den dreiede til Side, og holdt, at vi kunde komme fort; jeg saae ud, det var Pigen fra Orleans med sin lille Mandsej mellem sig og en Dreng, der skulde være Kudsk; hun hilsede, som en Tyrstinde, tilkastede os et Kys med Haanden; den lange Boa fløi hen over hendes Skulder; vor Postillon blæste et lystigt Stykke; men jeg tænkte paa Pigen fra Orleans, den gamle Skuespillerinde,

paa Karren, der imorgen skulde holde sit Indtog i Bremen, og jeg blev veemodig ved hendes Smil og ved Postillonens lystige Musik. Og saa foer vi hver vore Veie over Heden.

VI.

Jernbanen.

Da mange af mine Læsere ikke have seet en Jernbane, vil jeg først see at give disse et Begreb om en saadan. Vi ville tage en almindelig Landevei, den kan løbe lige, den kan flaae en Bugt, det er det samme, men jevn maa den være, jevn som et Stue-Gulv, og derfor sprænge vi ethvert Bjerg, som stiller sig for den, vi bygge paa stærke Buer en Bro over Sumpe og dybe Dale, og naar da den jevne Wei er for os, lægge vi der, hvor Hjulsporene ville gaae, Jernskinner, om hvilke Vognhjulene kunne gribe fat. Dampmaskinen spændes foran med sin Mester paa, der veed at styre og standse den, Vogn kjædes ved Vogn med Mennesker eller Dvæg, og saa kjører man.

Paa ethvert Sted af Veien vides Time og Minut, naar Vognrækken vil indtræffe, man hører ogsaa milevidt Signalpibens Lyd, naar Toget er i Fart, og rundt om, hvor Biveie for almindelige Kjørende og Gaaende skjære Jernbanen, slaer den opstillede Vagt Træbommen ned for dem, og de gode Folk maae vente til vi have passeret; langs Banen, alle de Mile den strækker sig, ere smaa Huse reiste saa langt fra hinanden, at de, som staae Vagt, kunne see hinandens Flag og betids vide at holde Banen reen, at ingen Steen eller Dvift ligger over Skinnerne.

See, det er en Jernbane! jeg vil haabe, man har forstaaet mig.

Det var første Gang i mit Liv, jeg skulde see en saadan. En halv Dag og den paafølgende Nat havde jeg reist med Dilligence den skræffelige flette Wei fra Braunschweig til Magdeburg, træt kom jeg herhid, og en Time efter skulde jeg igjen afsted med Dampvognen.

Jeg vil ikke negte, at jeg havde forud en Fornemmelse, som jeg vil kalde Jernbane-Feber, og denne var paa sit Høieste, da jeg traadte ind i den storartede Bygning, hvorfra Vognrækken kjører ud. Her var en Trængsel af Reisende, en Løben med Kufferter og Matsække, en Susen og Surren af Maskiner, som Dampen væltede ud af. Man veed første Gang ikke ret hvor man tør staae, at ikke en Vogn eller en Dampkjedel eller en Kasse med Reisegods skal flyve over os; rigtignok staaer man sikker paa en fremspringende Altan, Vognene, man skal ind i, ligge i Række tæt op til den, som Gondoler ved en Quai, men nedenfor i Gaarden krydser, som Trolddoms-Baand, den ene Jernskinne den anden, og det er ogsaa Trolddoms-Baand, som den menneskelige Kløgt har flagen; til disse skulde vore magiske Vogne holde sig, komme de udenfor Tryllebaandet, ja, saa gjelder det Liv og Lemmer. Jeg stirrede paa disse Vogne, paa Locomotiver, løse Karrer, vandrende Skorstene og Gud veed hvad, de løb som i en Trylleverden mellem hverandre; Alting syntes at have Been! og nu denne Damp og denne Susen i Forening med Trængselen for at faae Plads, denne Stank af Tælle, Maskinernes taftmæssige Gang og den udladte Damps Piben og Snøsten forstærkede Indtrykket, og er man her, som sagt, for første Gang, da tænker man paa at vælte, brække Arme og Been, springe i Luften eller knuses ved at støde sammen med en anden Vognrække; men jeg troer, at det kun er første Gang, man tænker derpaa.

Bognrækken her dannede tre Afdelinger, de to første ere magelige lukkede Vogne, aldeles som vore Diligencer, kun meget bredere, den tredje er aaben og utrolig billig, saa at selv den fattigste Bonde tager med, det bliver ham mindre dyrt, end om han skulde gaae den lange Vej og styrke sig i Vertshuset eller overnatte paa Reisen. — Signalpiben lyder — men den lyder ikke smukt, den har meget tilfælles med Svinets Svanesang i det Kniven trænger det gennem Halsen; man sætter sig ind i den mageligste Karreet, Conducteuren lukker Døren i for os, og tager Nøglen til sig, men vi kunne lade Vinduet gaae ned, nyde den friske Luft uden at frygte for nogen Uleilighed af Lufttrykket; man har det aldeles som i enhver anden Vogn, kun mere mageligt, man udhviler sig her, naar man kort forud har gjort en angribende Reise.

Den første Fornemmelse er en ganske sagte Rykken i Vognene, og nu ere Rjæderne spændte, som holde disse sammen; Signalpiben lyder igjen og Farten begynder, men langsomt, de første Skridt gaaer det sagte, som om en Barnehaand traf den lille Vogn. Hurtigheden tager umærkelig til, men Du læser i din Bog, seer paa dit Kort, og veed endnu ikke ret om Farten er begyndt, thi Vognen glider, som en Kane paa den jevne Sneemark. Du seer ud af Vinduet og opdager, at Du jager afsted, som med Heste i Galop; det gaaer endnu hurtigere, Du synes at flyve, men her er ingen Rysten, intet Lufttryk, Intet af hvad Du tænkte Dig ubehageligt!

Hvad var det Røde, der som et Lyn foer tæt forbi? Det var en af de Vagthavende, der stod med sin Fane. See kun ud! og de nærmeste ti til tyve Allen er Marken en piilsnar Strøm; Græs og Urter løbe i hverandre, man faaer en Idee om at staae udenfor Jorden og see denne dreie sig; det piner Diet at heste det længe i samme Retning; men Du seer nogle Fjerne længere bort, da bevæge sig de andre Gjenstande ikke hurtigere,

end vi see dem bevæge sig naar vi kjøre godt, og længere ud mod Horizonten synes Alt at staae stille, man har ganske og aldeles Skuet og Indtrykket af den hele Egn.

Saaledes just skal der reises gjennem flade Lande! Det er som By ligger tæt ved By; nu kommer een, nu atter een! man kan ret tænke sig Trækfuglenes Flugt, saaledes maae de lade Bjerne efter sig. De almindeligt Kjørende, som man seer paa Sideveiene, synes at holde stille, Hestene foran Vognene løfte Jødderne, men de synes at sætte dem igjen paa samme Sted, og saa ere vi dem forbi.

Det er en temmelig bekjendt Anecdote om en Americaner, der første Gang kjørte med Dampvogn, at han ved idelig at see den ene Milepæl fare forbi efter den anden, troede at han kjørte over en Kirkegaard og saa Monumenter; jeg skulde derfor ikke anføre den, men den karakteriserer ganske Hurtigheden og jeg havde den i Tanke, skjøndt man her ingen Milepæle seer, de røde Signal-Faner maatte da være det, og den samme Americaner kunde have sagt her: hvorfor ere alle Mennesker i Dag ude med røde Faner!

Jeg vil derimod fortælle, at da vi foer forbi et Blankeværk, som jeg saa forfortet til en Stang, sagde en Mand ved Siden af mig: „see nu ere vi i Fyrstendømmet Götthen,“ og saa tog Manden sig en Priis, bød mig ogsaa Daasen, jeg buffede, prøvede Tobakken, nøs og spurgte saa: „hvortlænge ere vi nu i Götthen?“ — „O,“ svarede Manden, „der vare vi ude af, idet de nøs!“

Og dog kunne Dampvognene gaae dobbelt saa hurtigt som her; hvert Dieblif er man ved en ny Station, hvor Passagererne skulde sættes af og andre optages, Farten bliver herved formindsket, man standser et Minut, og ind af de aabne Vinduer række Opvartere os Forfriskninger, lette og solide, ganske som vi behage! de stegte Duer flyve, for Betaling, bogstaveligt lige ind i

Munden, og saa jager man afsted, fladdrer med sin Nabo, læser i en Bog, eller skotter til Naturen, hvor tidt en Skare Kør med Forbauselse dreier sig rundt, eller nogle Heste rive sig løs og flygte fordi de see, at thyre Vogne kunne komme frem i Verden uden dem, og det endnu hurtigere end om de skulde hjælpe til, og saa er man pludselig igjen under Tag, hvor Vognrækken standser, man har kjørt sine femten Meil i tre Timer, er i Leipzig. Samme Dag, fire Timer efter, gaaer det herfra igjen en lignende Wei-Længde i samme Tid, men gennem Bjerger og over Floder — og saa er man i Dresden.

Jeg har hørt flere sige, at ved Jernbanerne var al Reise-Poest borte, og at man foer det Smukke og Interessante forbi; hvad dette sidste angaaer, da staaer det jo Enhver frit for at blive paa hvilken Station han vil, og der see sig om til den næste Vognrække kommer, og hvad det angaaer, at al Reise-Poest forsvinder, da er jeg af en aldeles modsat Mening. Det er i de snevre, fuldpakkede Reisevogne og Diligencer, at Poesten forsvinder, man bliver her sløv, man plages i den bedste Aarstid af Støv og Hede, og om Vinteren af flette Veie; Naturen selv faaer man ikke her i større Portioner, men vel i længere Drag, end i Dampvognen.

O, hvilket Mændens Storbærk er dog denne Frembringelse! man føler sig jo mægtig, som en Oldtids Trolldmand! vor magiske Hest spænde vi for Vognen, og Rummet forsvinder; vi flyve som Skyerne i Storm, som Trækfuglene flyve! vor vilde Hest snyser og snøfter, den sorte Damp stiger ud af hans Næseboer. Maskere kunde ikke Mephistopheles flyve med Faust paa sin Kappe! vi ere ved naturlige Midler i vor Tid lige saa stærke, som man i Middelalderen har troet, at kun Djævelen kunne være det! vi ere ved vor Kløgt komne paa Siden af ham, og før han selv veed det, ere vi ham forbi.

Jeg erindrer kun saa Gange i mit Liv, jeg saaledes har

følt mig greben som her, saaledes med al min Tanke ligesom fluet Gud Ansigt til Ansigt. Jeg følte en Andagt, som jeg kun som Barn har følt den i Kirken, og som Eldre i den solbelyste Skov eller paa det blifstille Hav en stjerneklar Nat! I Poesiens Rige ere ikke Følelsen og Phantasten de eneste, der herske, de have en Broder, der er ligesaa mægtig, han kaldes Forstanden, han forkynnder det evige Sande, og i dette ligger Storhed og Poesi!

VII.

Gellerts Grav.

Paa een af Kirkegaardene i Leipzig er Gellert begravet. Da jeg 1830 første Gang var i Tyskland, besøgte jeg denne Grav; Dehlenschlägers aandrige Datter Charlotte var da hos Brockhaus i Besøg, hun førte mig derhen og viste mig Digterens Grav. Tusinde Navne vare ridsede i Gravstenen og skrevne paa Trægitteret; vi skrev ogsaa vore Navne og hun brød en Rose af Graven og gav mig til Erindring om Stedet.

Nu ti Aar efter gif jeg alene denne Vej; let fandt jeg Kirkegaarden, men Graven selv kunde jeg ikke finde, jeg spurgte en fattig gammel Kone om, hvor Gellert laae begravet, og hun viste mig Stedet. „Gode Menneſker blive altid søgte!“ sagde den Gamle, „Han var en stor Mand!“ og hun saae med stille Andagt paa den simple Grav. Jeg søgte, mellem de mange skrevne Navne, de to, derattes, da jeg sidst var her, men Gitteret var nys opmalet, ja maaskee flere Gange opmalet siden; nye Navne stode skrevne, kun Navnet paa Gravstenen, Gellerts Navn, var det samme. Det vil findes, naar de nyskrevne ere

forsvundne og nye skrevne igjen; det u dødelige Navn staaer, Menneskeslægten's enkelte Navne udslettes.

Den gamle Kone brød en Rose af til mig, en Rose, sa ung og frisk, som den, hvilken Charlotte selv i al Ungdom's Friskhed gav mig paa samme Sted; og jeg huskede saa levende paa hende, hun den friske Rose, der nu er i Graven! hun, hvis Sjæl og Tanke aandede Livslyst og Ungdomsmod. Denne Gang skrev jeg ikke mit Navn paa Gitteret; jeg gjenste den hvide Rose paa mit Bryst og min Tanke var hos de Døde.

VIII.

Nürnberg.

Wenn einer Deutschland kennen
Und Deutschland lieben soll,
Darf man ihm Nürnberg nennen,
Der edlen Künste voll;
Die nimmer nicht veraltet,
Die treue fleiß'ge Stadt;
Wo Dürers Kunst gewaltet,
Und Sachs gesungen hat.

Schenkendorf.

Historien om Casper Hauser bærer ganske Præget af et foregaaende Aarhundrede, ja, i hvor sandfærdig vi end vide den er, kunne vi dog ikke ret placere den i vor Tid; dog, skal den spille i denne, maatte blandt Tydsklands store Stæder, som ogsaa Tilfældet var, Nürnberg være Scenen.

Man fortæller om Kobebue, at han har skrevet „Korsridderne“ for Decorationerne, som Scenen allerede havde, man kunde saaledes næsten falde paa at Casper Hauser var skrevet for Staden Nürnberg; thi naar man undtager Augsburg, fore-

kommer ingen Stad ved sit Vdre saaledes at føre tilbage i Middelalderen, som den gamle frie „Reichsstadt“: Nürnberg.

Da jeg for flere Aar siden var i Paris, saa jeg et Panorama af den senere verdensberømte Daguerre, det forestillede, troer jeg, Dehen af Algiers Sommerslot; man saa fra det flade Tag ud over Haven, Bjergene og Middelhavet; men for ret at stemme og forberede Beskuerne, kom man først gennem et Par Værelser, der vare ganske østerlandsk drapperede, og igjennem smaa Vinduer saa man ud over Toppen af en Palme eller over høie Gacter; jeg maatte tænke paa dette Arrangement ved, gennem det gamle Franken at rulle ind i Nürnberg. Fra man i Staden Hof er kommet paa bairisk Grund, begynder Alt, lidt efter lidt, at understøtte Phantasten, der i Nürnberg agter at drømme sig tilbage i Middelalderen og have en correct og velordnet Scene for sin Drøm.

Efter at have passeret M ü n c h b e r g, vare vi i Bjergene, og Egnen fik en mere og mere romantisk Character. Alt laae i Aftenbelysning. Bjerget: „der Ochsenkopf,“ det største her, var ganske skjult i vaade Skyer, Veien blev snever og mørk; ved Berneck indsluttedes den ganske af steile Klippevægge; til Venstre, nogle Alen over os, laae et forfaldent Taarn, der i gamle Dage vist har behersket Indgangen her. Berneck selv, med sine ujevne Gader, Lysene, der bevægede sig indenfor de smaa Vinduer i de gamle Huse, Postillonens Musikstykke, der flang veemodig, som Melodien til en gammel Folkevis, Alt aandede os Romantisk i Tanken. Jeg følte Lyst til at lægge Ord under disse Moltoner, Ord om Røverridderen, der laae paa Udkig oppe i det gamle Taarn, mens Nürnberger-Kjøbmænd kom med deres Varer i den dybe Huulvei; Ord om Overfaldet i den maaneklare Nat, saaledes som den røde og hvide Main saa det og siden fortalte det for Broder Rhin, under de viinløvkrandsede Ryster.

Vi foer gennem Baireuth, Jean Pauls By; og

snart i Morgentaage vinede vi det gamle, storartede Nürnberg.

Da jeg kom det ganske nær, saae dets gamle græsgroede Boldgrave, dets dobbelte Mure, de mange Porte med Taarne opførte i Form af opreiste Kanoner, de velbyggede Gader, herlige Brønde og gothiske Bygninger, maatte jeg erkjende: Du er dog Baierns Hovedstad! vel har Du maattet give din Krone til München, men din kongelige Værdighed, din eiendommelige Storhed bærer Du endnu! Under dit Scepter rafte Borgerflid, Kunst og Videnskab hverandre Haanden; vidt over Land lød Adam Krafts Hammerflag og Mester Conrads og Andreas's Klokker; Albrecht Dürers Billeder sang Nürnbergs Navn endnu høiere end Skomageren Hans Sachs kunde det, og den gode Mester havde dog en udødelig Stemme; Peter Vischer lod Malmet flyde i kjække Skjønheds-Billeder, som hans Tanke saae dem; Regiomontan hævede dit Navn til Stjernerne, mens dine Børn ved ham bleve større, begreb det Nyttige og Edle. Marmoret formede sig til Skjønheds-Billede, Træblokken forvandlede til et Kunstværk.

Postillonene blæste gennem Nürnbergs Gader; Husene ere forstjellige fra hinanden og dog prægede med samme Charakter; og alle ere de gamle, men velvedligeholdte; de fleste malede grønne, nogle have Billeder paa Muren, andre ere prydede med fremspringende Karnapper og Altaner, gothiske Vinduer med smaa ottefantede Ruder indesluttet af tykke Mure; paa de spidse Tage kneiser den ene Række af Ruge over den anden og hver Ruge har et lille Taarn. I store Metalskaale falde Springvandene, der omsluttet af kunstigt smeddede Gittere. — Dog, man kan ikke fortælle Sligt, det maa males! havde jeg Tyne dertil, da vilde jeg have stillet mig paa den murede gamle Bro over Floden, hvis gule Vand piler afsted og jeg vilde der have aftegnet de sælsomt fremspringende Side-Huse, den gamle gothiske Bygning,

der paa Buer, som Vandet strømmer under, kneiser ud over
 Floden, og holder op til sig en lille hængende Have med høie
 Træer og blomstrende Hækker! Kunde jeg male, da vilde jeg gaae
 hen paa Torvet, trænge mig gjennem Mængden og skizzere Springs-
 brønden der; vel pranger den ikke nu, som i gamle Dage, med
 riig Forghldning, men alle de prægtige Malm-Figurer staae endnu.
 De syv Churfyrster, Judas Macchabæus, Julius Cæ-
 sar, Hector! ja, det er berømte Folk! hele fexten smykke Brøn-
 dens nederste Spile-Række, og oven over træder Moses frem med
 alle Profheterne! Var jeg Maler, vilde jeg gaae til St. Se-
 baldus Grav, naar Solhyet faldt gjennem de brogede Kirkeruder
 paa Apostelstatuerne, som Peter Vischer gjød af Malmet, og
 Kirke og Grav skulde blive tegnet, som de affpeilede sig i mit
 Die; men jeg er ikke Maler, jeg kan ikke gjengive det. Jeg er
 Digter, og derfor spurgte jeg om Hans Sachs's Huus, og
 man viste mig ind i en Sidegade og pegede paa et Huus; det
 havde de gamle Former, men det var dog et nyt Huus, Hans
 Sachs's Billede prangede med hans Navn derpaa, men det var
 dog ikke det Huus, hvor han levede og syede Skoe. Det er
 Stedet, men Alt er nyt. Navn og Billed tyder paa, at her er
 et Vertshuus, der til Skilt bærer hans Navn og Portrait.
 6,263 Comedier, Tragedier, Viser og Mestersange skulde være
 skrevne her. *)

Fra Digterens Huus gif jeg til Kongens Slot, og denne
 Bygning harmonerer i Gæt og Alt med det gamle Nürnberg;
 ridderlig Pragt udenfor og hyggeligt indenfor; her er høie Mure,
 Gaarden selv er snever, men det store grønne Lindetræ, som her
 groer, har Duft og Sagn, der gjør Stedet hyggeligt og kjær.
 De smaa Værelser, hvor saameget Stort har rørt sig, synes at

*) Hans Sachs er født 1495. † 1576 den 20de Januar.

udvide sig for Tanken, idet enhver Plet har en egen Interessse. *) De brogede Vaaben i Loftet, de gamle Helgenbilleder med stive gylde Glorier, hvormed Væggene ere pyntede, give selv det mindste Kammer en egen Storhed, den Tanken forlener enhver Ting, ved hvilken Phantasten sættes i Bevægelse.

Kaffelovnene, — de ere alle af Leer, store og malede grønne, — de kunde med deres tusinde forgyldte Figurer, disse christne og hedenske Billeder, give Stof til sælsomme Eventyr. Hvilke Aftener kunde ikke her Barnet opleve og hendømme, naar Ilden i Ovnen oplyste disse vaabenmalede Vægge, og de gylde Figurer traadte frem og forsvandt igjen, alt som Flammerne lyst; af Barnets Tanker kunde da Brentano ordne os et udødeligt Eventyr.

Jeg kom til at tænke derpaa, idet jeg, medens Slotsfogeden førte mig om og opramsede Marstal og Navne, betragtede hans lille Dreng, der fulgte os, men mange Diebliske standsede for at lege i et Vindue. Jeg vilde hellere fortroligt have siddet med den Lille og hørt ham fortælle Sandhed og Drømme, og andet er i Grunden dog ikke de fleste Fortællinger, som de Eldre give os og kalde historiske. Jeg gad i den maaneklare Nat staae med ham og see ud over den gamle gothiske By, hvis Taarne pege mod Stjernerne, som om de vilde tyde dem, see ud over Sletten, hvor Postillonens Horn klinger og da tænke paa Wallensteins Ryttere, der her blæste til Kamp; i Taagerne, der svæve hen

*) I eet af Værelserne hænger i en stor forgyldt Ramme et Digt, der udtaler denne Tanke; det er skrevet i vor Tid, af en Bogbinder Schner, der boer i Nürnberg; Verset lyder saaledes:

„Enge wohnte man sonst, weit war es aber im Herzen.“

Also ertönte uns jüngst „Ludwigs“ begeisterter Spruch.

Drum — ist klein auch die Burg, in der einst die Kaiser gewohnet,

Fühlt sich gewiß hier Sein Herz heimisch im engen Gemach.“

over Engen, vilde jeg see de svenske Ryttere, der kjæmpede for deres Tro.

Jeg gad sidde med den Lille under Linden i den snevre Slotsgaard og med ham see, hvad Sagnet beretter om Eppelien, den vilde Ridder af Gailingen. Fra sin Ridderborg speidede han hvert Tog af Nürnberger-Kjøbmænd, der med deres Varer drog til Staden, som Falken slog han ned paa sit Bytte; men nu var Falken fangen, den vilde Ridder smægtede i denne Borg, hvor Linden groer; hans Døds morgen kom og ham blev forundt, som det efter gammel, smuk Skik altid forundtes den Dødsdømte, at han før sin Død kunde udbede sig et Ønske opfyldt, og Ridderen bad, om han endnu engang maatte ride sin tro Hest.

Og Hesten vrinskede af Glæde, bar stolt sin Herre om i den lille Gaard, og Ridderen klappede dens kraftige, slanke Hals, Mufflerne syntes at svulme paa det ædle Dyr, dens Hove sloge i Steenbroen; altid kraftigere, altid rasere jog den i Kredse, saa Fængselsvogtere og Krigsknekte maatte holde sig tæt op mod Væggene, for ret at give den Blads; og de gjorde det trygt, thi Borgporten vidste de var vel tillaaset, Ridderen kunde ikke undvige. Skjøndt kunde de have læst i Hestens Die, hvad der var at læse, siger Krøniken, da vilde de have standset Hesten i dens Flugt og bundet den vilde Ridders stærke Hænder. Og hvad stod der i Diet! det talte sit stumme, men ildfulde Sprog:

„I denne elendige Gaard tør ikke dit ridderlige Blod flyde! her tør ikke dit virksomme, lystige Liv ende! skulde jeg ikke længer bære Dig i det muntre Slag, gennem de dybe Huulveie og de grønne Skove! jeg ikke oftere spise Havren, raft mig af din tappre Haand! stol paa min uhyre Kraft, jeg redder Dig!“

Og Hesten hævede sig; Ridderen trykkede Sporerne i dens Sider, drog dybt sin Aande, bøiede sig hen over Dhyrets Hals; — fra dens Jernskoer fløi Gunker, og det halve Under var fkeet,

thi Hesten stod paa Ringmuren, og snart fløi de begge over den brede Borggrav og vare frelst. *).

Naar Vinden sufer i Vindens Blade, fortæller den derom.

Nedenfor Borgen, i Gaden tæt ved, ligger et gammelt Bindingsværks Huus paa tre Etager, den ene rager lidt udover den anden. Hver Fremmed standser og beskuer det. I Forstuen hænge Baabenskjolde, sendte fra Baierns forskjellige Byer; hvad er det for et Huus? Vi gaae kun nogle Skridt om Hjørnet, og paa den lille Plads staaer Gierens kraftige Billede; Malmet blinker i Solen, det er Albrecht Dürers Monument af Rauch. **)

Den kraftige Mand, der leved hos Regiomontan, Dürer og Peter Vischer er ikke forsvundet; der er Kraft og Vindstibeligbed i denne Stad! vel lærte jeg under mit korte Ophold her kun eet Huus at kjende, men Alt derinde bar Præget af hvad man kalder den gode gamle Tid. Manden i dette Huus var Billedet af Ærlighed og Snille, som Staden fortæller det om sine gamle Borgere. Det var Boghandler Campe, en elskelig, kraftig Mand, den eneste jeg her levede med, men han var vistnok ogsaa en af de bedste Repræsentanter Staden kunde byde en Digter, der skulde tale begejstret og sandt om den.

Nürnberg ligner enkelte kraftige Gamle, hos hvem endnu Ungdommen rører sig, hos hvem Tanken er bevægelig nok til at

*) Fuldstændigere findes dette Sagn i „Nürnbergische Denkblätter“ 1840.

**) Det reistes den 21de Mai 1840; begejstrede Sange lede her fra de Unges Bryst; ved Illuminationen læstes følgende Indskrift paa Dürers Huus:

„In diesem Hause schuf einst Dürer seine Werke,
Und hier that ihm die Kunst den Freudenhimmel auf,
Und höher stieg er stets mit neuer Kraft und Stärke —
Er lebte, liebte, litt, und — schloß hier seinen Lauf.“

fnytte sig til dennes Ideer. Et talende Exempel bliver Jernbanen fra Nürnberg til Fürth, denne Bane var den første, der blev anlagt i Tydskland. Det gamle Nürnberg var den første Stad, som gik ind paa den unge Tids gigantiske Tanke at drage Byerne til hinanden ved Damp og Jernbaand.

IX.

Et Ønskes Opfyldelse.

Da jeg var et Barn, havde jeg et lille Perspektiv, i hvilket alle Billederne vare klippede ud af en gammel Bog; hvert Billede viste en gothisk Bygning, et Kloster, eller en Kirke og udenfor stode kunstigt udhuggede Springbrønde; men paa hvert Stykke læste man neden under Byens Navn, og dette var paa dem Alle: Augsburg. Hvor tidt havde jeg ikke seet paa disse Billeder og i Tanken traadt midt ind i dem, men aldrig kunde jeg dog faae ret at vide, hvad der var bag Gadehjørnet.

Og nu — nu stod jeg jo midt inde i disse Billeders Virkelighed: jeg var i Augsburg selv! jo meer jeg saae paa de gamle Huse, med brogede Malerier uden paa Murene, de takkede Gavle, de gamle Kirker og Billedstøtterne om Springvandene, des meer syntes jeg, at det var en heel Trolldom! — Jeg var nu midt inde i Perspektivkassen, havde faaet mit Barns-Ønske opfyldt. Naar jeg vilde, kunde jeg faae at vide, hvad der var bag Gadehjørnet.

Jeg kjendte dette Gadehjørne igjen, jeg gik omkring det, jeg fandt — Billeder, og det saadanne, som jeg ikke kunde ane som Barn, ja som paa den Tid ikke Verden anede, end sige Augsburg. Her var en Udstilling af Daguerreotyp-Billeder,

som en Maler: Isenring fra St. Gallen, havde aabnet. Der vare kun faa Prospecter og architectoniske Stykker, men en Mængde Portraiter, af forskjellig Størrelse, alle tagne ved Daguerreotypen, de vare ganske udmærkede, man kunde see, de maatte ligne, det var som om man betragtede dem paa en Staalplade, hvori de vare stufne, og hvert Træk var saa nøie antydet, selv Diet havde Klarhed og Udtryk; hyppeligst af Alt var i Klæderne Silketøiet angivet, det syntes at rasle. Her var ogsaa nogle Forsøg paa at give Portraiterne Farve, men alle disse saae ud, som Ansigter ved en stærk Ild; det var en altfor rødlig Beskyning. I fem til ti Minuter blev et saadant Portrait til.

Tænkte jeg det ikke nok, som Lille: kunde jeg komme om det Hjørne, da fik jeg nye Billeder at see, og jeg fik nye, de nyeste Tiden har bragt os.

Hvor ønskede jeg ikke, naar jeg den Gang saae i Perspectivkassen: gid jeg kunde gaae op ad den brede Trappe, ind ad den store, gammeldags Dør; nu kunde jeg det, og jeg gjorde det og stod i den underste Hal til det prægtige Raadhuus, Bronze-Buster af romerske Keisere stirrede der paa den colossale Drn, støbt af Bronze, ligesom de, men den var mere bevægelig! Napoleon bød engang, den skulde flyve til Paris, Keiserens Fugl burde jo være i Keiserens Stad, og Fuglen fløi, men paa Grændsen, hvor Strasburger-Taarnet staaer som Afviser, hvilede Drnen sig. Ved Morgengry goel den galliske Hane, som Hanen goel, da Peter forraadte Herren. Store Begivenheder fødtes — da fløi Drnen igjen tilbage til det gamle Augsburg, hvor den sidder endnu stille og grunder. See, det saae jeg, da jeg kom op ad den brede Trappe og ind ad den store gammeldags Dør.

Kunde jeg dog komme ind i Perspectivet, ønskede jeg som Lille, og jeg kom derind paa den eneste rimelige og ønskelige

Maade, vel varede det nogle Aar, før det gik i Opfyldelse, men opfyldt blev det dog! — Jeg var i Augsburg.

X.

München.

Den gamle Deel af Staden München forekommer mig som en forældet Rosenstok, hvorfra aarligt nye Grene skyde ud, men hver Green er en Gade, hvert Blad er et Palais, en Kirke eller et Monument, og Alt seer saa nyt, saa friskt ud, thi det har i dette Dieblis udsoldet sig.

Under Alperne, hvor Humleranken snoer sig over Høisletten, ligger Germaniens Athen. Her er billigt at leve, her er mange Kunstskatte at see, og jeg har her fundet mange elskværdige Mennesker, der ere blevne mig fjære, men dog vilde jeg ikke leve her, hvor Kulden er stærkere end i Danmark! de kolde Vinde fra Alperne fare isnende hen over det høiliggende Baierland, og hvor Alperne selv lokke, som Venus-Bjerget; „derhen! derhen!“ synger det. Bag disse mørkeblaae, dristige Bjerge ligger Italien.

Enhver Stad, fra det evige Rom til vort gravstille Sorøe, har sin Character, som man kan blive fortrolig med, ja vore fast til, men München har noget af alle Stæder, man veed ei om man er i Syd eller Nord, jeg idetmindste fyldes her af en Uro, en Lyst til at komme afsted igjen.

Skulde man finde, at min Fremstilling af München er lig sønderrevne og hinanden modsigende Billeder, da har jeg just, efter det Indtryk Byen har gjort paa mig, givet den rigtigste Skildring. Alt synes mig en Modsigelse her, Catholi-

cisme og Protestantisme, græsk Kunst og bairisk M. Genhed har jeg ikke fundet her, hver smuk Enkelthed syntes kaldet fra sit egentlige Hjem og opstillet om det gamle München, der er en By, som hundrede Byer i Tydskland. Posthuset med sine rødmalede Vægge og svævende Figurer er hentet fra Pompeii; det nye Slot er et Afbillede af Hertugen af Toskanas Palais i Florents; Steen paa Steen ligne de hinanden. Mufirken med sine malede Ruder, sit kolossale Kniplings-Taarn, hvori de enkelte Traade ere mægtige Steenblokke, minder om Stephans-Kirken i Wien, medens Hofkirken med sine Mosaikbilleder i gylden Grund, fører os til Italien. Giendommelig og storartet har jeg i München kun fundet eet Partie, og det er Ludvigs-Gaden; de hinanden her i modsat Stiil opførte Bygninger smelte sammen i en Genhed, den de forskjelligste Blomster kunne danne i en skjøn Guirlande. Det gothisk byggede Universitet, de italienske Paladser, selv Haven tætved med de malede Buegange, frembyde her et afrundet Heelt. — Jeg troer, fjørte man kun gjennem denne Gade og siden førtes til Schwanthalers og Kaulbachs Atelier, da havde man det bedste Billede af hvad München nu skal være, men vil man see det som det virkelig er, da maa man ogsaa hen i „Bockfeller,“ hvor de trivelige Borgerfamilier sidde ved deres M-Kruus og spise Reddiker og Brød, mens Ungdommen dandser til Violinen, man maa trave gjennem de lange Gader, der staae under Bygning eller rettere hen ad Landeveie, hvor der plantes Huse ved Siden af.

De fleste unge Kunstnere, der reise Syd paa, opholde sig længe i München og tale siden med stor Begeistring om Opholdet her. Men at de blive her saa længe, troer jeg ligger meest i at her er saa mageløst billigt, og komme de lige fra Norden, da er München den første By, hvor der er en Deel for dem at see; de fleste sande Kunstnere ere naturlige og elskværdige, fælles Kjærlighed for Kunsten knytter dem sammen, og

i udmærket bairisk *Ol*, der ikke er dyrt, drikkes Broderskab, der siden i Grindringen faster en Glands paa den Stad, der udgjør Baggrunden for mange fjære Minder.

Kong Ludvig af Baierns Kjærlighed til Kunst har fremkaldt Alt hvad vi kalde Skjönt i München, ved ham har mangt et Talent faaet Leilighed til at udfolde Vingerne; Kong Ludvig er Digter, men han skriver ei blot Digte med Pen og Blæk, de mere storartede lader han fremstaae i Marmor og Farver; hans „Walhalla“ er et Marmorværk, opstillet ved Donau, hvor den besøger det gamle Regensburg. I Schwanthalers Atelier har jeg seet de mægtige Figurer, der sammenstillede skulde smykke Frontespicen ud mod Donau og vise os Hermannslaget. Endnu en Digtning af samme Art, en Storheds Tanke, er Main- og Donau-Canalen, hvorved nu Nordsøen forbindes med det sorte Hav. Og saa i Schwanthalers Atelier saae jeg Titelvignetten, om jeg saa tør kalde Monumentet, for dette Værk, den viser os Glodnymphen Donau og Glodguden Main.

Königsbau, der, som jeg ovenfor har sagt, i sit Indre er en Gjengivelse af Palazzo Pitti i Florents, har derimod i sit Indre, naar vi overspringe de pompeianske decorerede Værelser og den prægtige Riddersal med de forgyldte Chursyrster, en Duft af Tydsfhed, der gjør Phantasten og Tanken godt. Fra Bæggene straalet i Billeder, hvad Tydsflands Skjalde have sjunget og Folket opfattet; i dristige Omrids aabenbarer sig her Niebelungenlied; Dykkeren vover sig i det fogende Dyb; Leonora rider i Maanestien med den Døde og Ellefongen loffer Barnet, der rider med Faderen gennem Krattet.

En smuk Spiral-Trappe fører op til Slottets flade Tag, hvorfra man seer den hele Isar-Slette og Alperne, der idetmindste hos mig altid vækker Uro og Reiselyst; jeg troede ogsaa at spore den i Alt under mig. Posthornetklang og Diligencen rullede afsted: jeg saae Røgen fra det pilsnart flyvende Loco-

motiv, der førte Rækken af Vogne paa Jernbanen, og nede i Slotshaven, hvor Isarfloden forgrener sig, brusede Vandet med en Flugt, som jeg aldrig har seet det i nogen Have; „afsted, afsted!“ var det Heles Løsen; selv Gader og Bygninger i den nye Stad ville jo ikke endnu ret slutte sig sammen; Pinakotheket med sine ophøjede Vinduer i Taget har herfra et Udseende af et stort Drivhuus, og det er det da ogsaa; der, som i Glyptotheket, vandrer man mellem Kunstens skjønne Værter, førte sammen fra alle Verdens Kanter. I Pinakotheket drives Farveplanterne, og Salene ere ligesaa prægtige som Værterne; i Glyptotheket staae de udødelige Marmorværter, med Scopas, Thorvaldsens og Canovas Navne; og, som med duftende Slyngeplanter, prange Væggene i Farver, der ville fortælle Efterslægten om Cornelius, Zimmerman og Schlotthauer.

Nærmest „Königsbau“ er Theatret, ja det er endog ved en lille Bygning forenet med denne; det er særdeles storartet, Maskineriet beundringsværdigt, Decorationerne prægtige. Men en Uffik, den meest forstyrrende, hersker her, nemlig den al Illusion forstyrrende Fremfaldelse; jeg har aldrig seet den af en grellere Virkning end een Aften her under Opførelsen af Operaen Guido og Ginevra eller Pesten i Florents. I Stykkets fjerde Act er Scenen deelt i to Dele, den underste forestiller en Gravhvalving, hvori Ginevra, som man troer død af Pest, ligger i sin Kiste, den øverste Deel af Scenen forestiller Kirken, hvor Sjølemessen synges over hendes Grav; de Sorgende drage bort, Kirken er tom og mørk, det er ud paa Natten, Ginevras Døds-Søvn er endt, hun vaagner op og erkjender snart det Skrækkelige, at hun er levende begravet; Musikken er her høist malende og af den største Virkning; med stor Anstrengelse slæber hun sig op ad den Trappe, der fører til Kirken, men Lemmen er lukket til, hun har ikke Kraft at hæve den og fortvivler. Da kommer en Skare vilde Kirkerøvere, Pesten raste jo i den store

Stad, al Lov, al Kjærlighed og Fromhed er borte, de plyndre selv de Døde og trænge nu ind i Ginevras Grav, men gribes her af Forsærdelse ved at see den formeente Døde staae midt iblandt dem; de synke i Knæ og hun forsøger endnu engang at naae op ad Trappen og gjennem den af Røverne aabnede Lem at komme bort, det lykkes hende, hun staaer i Kirken og jubler: jeg er frelst!" — hvorpaa hun forlader Scenen. Sangerinden gav det levende, sang smukt og Musiken er som sagt her i høieste Grad talende, men nu faldt Publicum ind med en Skrigen og Fremfalden, Ginevra viste sig igjen, og for ret at udtrykke sin Tak, løb hun med største Lethed gjennem Kirken, ned ad Trappen i Gravhvælvingen, frem til Lamperne, gjorde sine Knix med det lykkeligste Ansigt og hoppede saa tilbage den samme Wei hun kom fra, og hvor man i Minutet forud saae hende, som den Halvdøde, slæbe sig frem. For mig idetmindste var fra dette Dieblif det hele Skjønheds-Billede forstyrret. Iøvrigt er dette Theater-Repertoire godt og interessant.

Men jeg vil vende mig til Kunstens Forherligelse i Baierns Hovedstad, og Mavnene Cornelius og Kaulbach træde frem; jeg vil først tale om den yngre, altsaa om Kaulbach. Enhver, der i den sidste Tid har været i Berlin, kjender vistnok hans geniale, berømte Billede „die Hunnenschlacht.“ Jeg hørte flere Kunstnere, rigtignok Folk, der efter mine Tanker ei have præsteret Stort, tale meget haardt om Kunstneren, og beskrive ham som stolt og frastødende; jeg besluttede alligevel at aflægge et Besøg i hans Atelier; jeg vilde see Manden og hans nyeste Arbeide Jerusalems Ødelæggelse, hvorefter Alle udtalte sig høist forskjelligt. Uden nogen Slags Anbefalings-Brev begav jeg mig til hans Atelier, der ligger i en Udkant af Byen ved Isarfloden. Over en lille Eng, indesluttet af et Plankeværk, kom jeg ind i det forreste Atelier; det første Skue her var et levende, høist eiendommeligt Malerie, som jeg ikke før har seet det; en

ung Pige, en Model, laae udstrakt i en sovende Stilling, en
 Deel unge Malere stode beskæftigede rundt om, Een tegnede, en
 Anden spillede Guitar og sang dertil et Ora pro nobis, medens
 den Tredie, netop idet jeg traadte ind, lod Champagneflasken
 knalde; jeg spurgte efter Kaulbach, og man viste mig ind i et
 større Værelse tæt ved, hvor Kunstneren traadte mig imøde;
 Kaulbach er en ung Mand med et genialt Ansigt; han er
 bleg og har lidende Træk; men der lyser en Hjertelighed ud
 af de stolte Dine, en Hjertelighed, som den han modtog mig
 med, idet jeg sagde jeg var en Fremmed, der Ingen havde,
 som kunde føre mig til ham, og derfor maatte præsentere
 mig selv, vilde jeg ikke reise fra München, uden at have
 seet ham og hans Arbejder. Han spurgte om mit Navn, og
 da jeg nævnede det, var jeg ham ikke længer fremmed, han
 trykkede min Haand, bød mig Velkommen og nogle Minuter
 efter vare vi alt gamle Venner. Hvor megen Misundelse og
 Taabelighed laae der ikke i de Domme, jeg havde hørt om denne
 geniale Kunstner. Han førte mig nu hen foran Cartonnet til
 hans nyeste og store Malerie, der alt har en Slags Berømtthed,
 Jerusalems Ødelæggelse; det var første Gang paa denne
 min Reise, første Gang under hele mit Ophold i München, jeg
 ret følte mig glad, henrevet og begavet med store, kraftige Tanker,
 og det var dette Billede, der kastede et saadant Solskin i min
 Sjæl! Alt hvad jeg fornylig hos de andre unge Malere havde
 seet og fundet smukt, forekom mig her kun som Forstudier til
 dette Værk. Jeg havde en Følelse, beslægtet med den man maa
 have, ved efter at have læst nogle smaa Lytspil, Digte eller
 Hverdags-Noveller, at hengive sig til Læsningen af Dantes Divina
 Comedia eller Goethes Faust; i disse er noget saa storartet, at
 hine andre Skrifter, i hvor fuldendte de efter deres Art end
 kunne være, dog i det Dieblig staae saa underordnede, at de
 synes os næsten uden al Virkning; og dog var det kun i Carton

og saare smaat udført jeg saae dette Kaulbachs Bærk, der sikkert engang vil i Kunstens Verden vinde en Plads, liig den Michel Angelos Dommédag har. Som Vendepunktet i Verdenshistorien, som en Begivenhed af meer end almindelig historisk Character, viser sig Jerusalems Ødelæggelse, og saaledes har Kaulbach opfattet og givet den, idet han har øst sit Stof fra Propheterne og Josephus. Øverst paa Billedet sees paa Skyerne, omgivet af en Glorie, Jesaia, Jeremia, Ezechiel og Daniel; de forkynde Jerusalems Fald og vise Folket, hvad skrevet staaer i Bøgerne; under Propheterne svæve de syv Straffens Engle, som Udøvere af Guds Brede. Man seer det jødiske Folks Nød, Templet staaer i Brand, Staden er indtaget, Romerne plante deres Ørne om det hellige Alter, medens Titus med Victorerne drager ind over de styrtede Mure. I Forgrunden paa Billedet sees Tempelets Øpperstepræst, der med sin Familie dræber sig ved Helligdommens Fald; ved hans Fødder sidde og ligge Leviterne med deres Harper, de som klang ved Babylons Bænder, da endnu Tanken levede om Zion, men nu ere tause, thi Alt er tabt.

Til Højre paa Billedet drager en kristelig Familie ud af Staden, to Engle ledsager den, de vailende Palmegrene tyde paa Martyr døden, til Venstre sees den evige Jøde, Skomageren fra Jerusalem, der af tre Dæmoner jages ud af Staden, han er Repræsentant for det nuværende Jødedom, Folket uden Hjem.

Længe har intet Skue gjort mig saa glad og fyldt mig med Tanker, som dette Billede af Kaulbach giver os. Kunstneren gennemgik for mig hver Enkelthed deri, viste mig de særskilte Studier, der hver for sig vare hele skjønt udførte Billeder. Siden saae jeg Skizzen til hans berømte „Hunnenschlacht;“ hvor svæve dog disse R kæmpeaander! hvor herligt hæver sig Attila, baaret paa Skjolde gennem Lufteu! jeg saae de geniale Tegninger til Goethes Faust og Reiniche Fuchs og forlod med høi Beun-

bring den geniale, venlige Kunstner, hvis Personlighed tiltalte mig ligesaa meget som hans Arbeider.

Et af de største Værker, München har af Cornelius, er vistnok hans „Dommedag“, der findes i den endnu ei fuldførte Ludvigskirke. For sex Aar siden saa jeg i Rom Cartonet til dette Billede, der gjorde jeg den store Kunstners Bekjendtskab. Det var to Aftener før min Afreise til Neapel, jeg i Østeriet ved Piazza Barbarina traf i Kredsen mellem de Danske en Tydsker, hvem jeg ikke før havde seet, han havde gennemtrængende, fløge Dine, var meget veltalende og indlod sig i Samtale med mig om den nyere tydske Litteratur. Vi talte længe sammen; og da han imidlertid reiste sig for at gaae, spurgte to af mine Landsmænd ham, om de næste Dag maatte indfinde sig i hans Atelier og see Cartonet til hans nyeste Arbeide. „Jeg ønsker ikke gjerne,“ svarede Manden, „at det sees af Mange, men kom kun, under Betingelse at De tage som Afgangskort denne Herre med Dem!“ og han pegede paa mig. Ingen havde sagt mig, hvem det var jeg talte med, jeg hørte nu kun, at det var en Maler, og af dem gives der i Rom fuldtop. Jeg takkede derfor Manden for hans Indbydelse, men sagde, at jeg desværre ikke kunde modtage den, da jeg alt vilde reise overmorgen, og næste Dag ønskede een Gang endnu at være i Borgheernes Gallerie! — „De kommer!“ sagde han med et Smil, lagde Haanden paa min Skulder og gik hurtig bort.

Neppe var han vel ude af Døren, før et Par af Landsmændene overfusede mig for min mageløse Uartighed, som de kaldte det, at sige Nei til en Indbydelse af — Cornelius; „jeg maatte jo kunne see paa hans Dine, hvem han var, see det paa hele hans Personlighed!“ yttrede man. Jeg havde nu ikke disse Gyver! imidlertid gik jeg til ham med de Andre næste Dag, og han modtog mig med et Smil, „sagde jeg ikke, De kom!“ — Vi saa da Cartonen til det nu saa berømte Malerie

„Dommédag.“ Bort personlige Bekjendtskab i Rom var saaledes meget flygtigt, først her i München blev det mig forundt at skatte hans elskelige Personlighed, og møde Venstab og Hjertelighed af den store Kunstner.

Hos den berømte Maler Stieler, der, ligesom hans smukke, aandrige Kone, kom mig saa hjerteligt imøde, traf jeg sammen med Cornelius og Philosophen Schelling, Mænd, hvis Erkjendelse og Venstab gjorde mit syge Sind godt — dog disse Erindringer høre hjemme i Hjertets Album og ikke i denne Bog, der ligger aaben for alle Folk at læse.

Alf smaa Begivenheder, hvoraf man altid har nogle i en fremmed By, naar man bliver der et Par Uger, vil jeg meddele een: jeg spadserede gjennem et Par af Münchens Gader, og kom da forbi en Boglade, hvor jeg mellem de udstillede Bøger saae en tydst Udgave af min Roman „Improvisatoren“ optaget i „Miniaturbibliothek der ausländischen Classiker.“ Jeg gik ind og forlangte Bogen; en ung Mand leverede mig et lille Hefte, som udgjorde første Deel.

„Men jeg ønsker den hele Roman,“ sagde jeg.

„Det er den hele!“ svarede han, „der findes ingen flere Dele, jeg har selv læst den, min Herre!“

„Finder De da ikke,“ spurgte jeg, „at den ender lidt afbrudt, at man egentlig ingen Oplosning faaer?“

„Ja vel!“ sagde han, „men det er i den som i de franske Romaner! Digteren antyder en Slutning, og saa maa man selv udmale sig den!“

„Det er ikke Tilfældet her!“ afbrød jeg, „dette er kun den første Deel De har givet mig!“

„Jeg siger Dem,“ sagde han halv vred, „jeg har læst den!“

„Men jeg har skrevet den!“ svarede jeg.

Manden maalte mig op og ned, modsagde mig ikke, men jeg kunde see paa hans Ansigt, at han ikke troede mig.

En af de sidste Aftener under mit Ophold her, vidste jeg, at hjemme i Danmark, i det Huus, hvor jeg betragtes som Søn og Broder, var en Bryllups-Fest. Jeg gik just fildigt langs Isarflodens Bredder; paa den anden Side Floden kom en Skare lystige, unge Mennesker, de lod en brændende Fakkell bære foran sig, og det røde Blus bævede paa Vandfladen; de sang lystige tyske Viser, mens Stjernerne glimrede mellem de nøgne Trægrene; i mit Hjerte var der ogsaa Sang og Fakkelsfær. Brevduen foer med min Sang til Norden, til Hjemmets Hjem, da jeg foer over Alperne. Her er Sangen.

Nu sidder du hjemme, veemodig glad

I din Brudedragt.

En Fremmed jeg er i den fremmede Stad,

Jeg skal see dens Pragt.

For Altret hans Haand i din er lagt,

Den lystige Kreds nu synger for Eder,

Der er Bagerklang;

Der er Brudesang,

Men jeg — for Eder jeg beder!

Mon dem i Hjemmet, som jeg forlod,

Jeg meer skal see?

Du var mig en Søster, saa mild og god,

Guds Villie skee!

Imorgen jeg gaaer over Alpernes Snee,

Seer Roserne blomstre, jeg tænker paa Eder,

Paa hvert venligt Ord,

Hver en Drom i Nord,

Og da — for Eder jeg beder!

XI.

Throl.

Alle Bjerger laae med Snee, de mørke Graner vare som gjennempuddrede; til Venstre anthdede en tom mørk Stribe det dybe Leie for Floden Inn; op herfra dampede Skyer, de væltede frem som Taager og dreves af Vinden, i det de snart skjulte, snart just fremhævede Bjergsidens Snee og Graner.

Grændsesoldater i store, graae Kapper, flodjede, uldne Handsker og med Geværet over Skuldren, mødte os i den friske, kolde Morgen.

Vi havde forladt Seefeldt og vare nu paa Bjergets høieste Punkt, vi saae den hele Inn-Dal dybt, dybt under os. Haver og Marker dernede toge sig ud, som Bede i en Kjøkkenhave, Innfloden selv forekom at være en smal Rende med Vand. Tæt ved os Ruiner, rundt om Skyer og Bjerger med Solskin og stærke Slagstygger, nei Sligt kan ikke males i sin Heelhed, og just ved denne har den sin største Kraft. Udenfor Virkeligheden kan denne Storhed kun aabenbare sig i Mindet hos Throleren selv, naar han langt fra sit Hjem i fremmede flade Lande synger sine simple, melodiske Sange, dog eet savner han, eet er der, som Grindringen ei kan gjengive, og det er just det som udgjør Naturens Nimbus om disse Egne, det er den dybe Stilhed, denne dødsstille Taushed, som fremhæves ved Hjulets eensformige Viben i Sneen, og ved Rovfuglens Skrig.

Da jeg for flere Aar siden paa min Reise fra Italien kom denne samme Wei, opholdt jeg mig nogle Dage dernede i Innsbruck, og gjorde da flere Vandringer her i Bjergene med en ung Skotlænder; han fandt en stor Lighed mellem Naturen her og den i hans Hjem ved Edinburgh; de legende Børn foran Bønderhusene, Kildevældene, der overalt sprudle frem, Klangen af

Klokkerne om Dvægets Hals, Alt var som i hans Hjem; han blev ganske veemodig, og da jeg, for at forstærke ham Billedet, begyndte at synge en bekjendt skotsk Melodie, brast han i Graad og blev syg; vi maatte sætte os ned, og forunderligt nok, da jeg saa mig om, stod der paa det eensomme Sted mellem de nøgne Klippeblokke et Træ-Monument, hvorpaa var malet hebraiske Bogstaver; en Hrde, som kom forbi, spurgte jeg om Betydningen, og han sagde, at en Jøde var begravet her, man havde ingen Kirkegaard for den Slags Folk og derfor havde man lagt ham herude i Bjergene, men een af hans Troesforvandte, som reisste med ham, havde sat ham dette Monument; min Phantasi fattes ved denne Fortælling i lige saa stærk Bevægelse, som Skotlænderens Følelse var blevet det ved Skuet af Naturen, og dog glemte jeg saa ganske dette Dieblif, der som en duftende Blomst fuld af Poesi her fremskjød i Diebliffet! jeg har husket hundrede andre ubetydelige Ting men ikke denne, og nu pludselig ved at see Innsbruck for mig, ved at rulle forbi den lille Bjergvei, jeg da gif opad og hvor endnu de mange Kilder pladskede, ganske som hiin Aften, vaagnede Tanken saa levende; det var som Vandene spurgte: husker du det! jeg syntes det var kun nogle Timer siden jeg var her, og jeg blev taktfuld derved og det med Grund; hvormange Minder slumre der ikke i vor Sjæl, hvor meget, som vi kunne være glade ved at have glemt; om nu engang alle hine Minder med eet vaagne! — jeg tænkte paa Skriftens Ord: vi skulde gjøre Regnskab for hvert utilbørligt Ord vi have talt! Vi huske dem nok! jeg troer at Sjælen glemmer Intet, Alt kan vækkes igjen, saa levende som i Minutet det skeer. Bore Tanker, Ord og Gjerninger ere Svibler og Bærter vi plante i Verden, og vi mindes en heel Deel fuldt vel, men først ved Enden vende vi os om og see da det Hele i sin Flor, og det er Paradiset eller Helvedet som kaldes vort.

Skal jeg tegne Innsbruck, da maa jeg først give en

brusende Strøm, med mange Bjælkeslaader, styrede af to eller tre Karle, jeg maa antyde stærke Træbroer og skjæve Gader med Boutiker i de tungt byggede Buegange; men een Gade skal være anseelig og bred, Solen maa skinne paa Altrene der og paa den gyldne Maane, der bærer Madonna. Liv og Færdsef skal antydes, Tyrolerinder med flodsede Huer, slanke østerrigske Officerer og Reisende med deres Bog i Haanden maae frydse hinanden, og saa har vi Billedet af Byen, men Rammen uden om er mere storartet, den giver Billedet Relief; Rammen er de høie Bjerger, de synes truende Uveirskyer, der ville drage hen over os.

Snart fandt jeg den samme Spadseregang, jeg med Skotslænderen havde besøgt; Innfloden bruste uforandret, Lømmerslaaderne gled under de stærke Broer ned ad Strømmen ganske som sidst; jeg gik op ad Veien hvor Kilderne sprudle, paa alle Husene prangede et stort Madonnabillede, det ene nøiagtigt afcopieret efter det andet, de samme Farver i Klædningen, den samme Stilling hos Moderen som hos Barnet; ned over Muren og aldeles over Vinduerne med, man havde kun holdt et lille Hul aabent, hang som et stort Tæppe den vorgule Maisfrugt for at modnes i Solen; muntre Børn legede i Gaderne, Alt var som før; jeg fulgte Stien og stod imellem de tause Fjelde, hvor jeg havde seet Monumentet med den hebraiske Gravskrift, og jeg saae en Deel af det endnu, men kun en Deel; i Græsset laae et Stykke Planke med halv udslattede hebraiske Bogstaver, høit Græs skjød hen over Pælen, der havde baaret det, jeg sang igjen min skotske Vise, og saae paa Naturen rundt om, den og Sangen levede uforandret; jeg tænkte paa min skotske Ven, der maaskee nu er Familiefader og muligt i dette Dieblif sad i sin bløde Lænestol, og sov efter et godt Maaltid, drømte maaskee om eet og andet han havde oplevet; drømte maaskee om dette Sted og saae i Drømme Byen, Floden og Bjergene ligesaa

levende, som jeg saa det, thi Sjælen husker at male selv de mindste Enkeltheder, drømte, at jeg sang den skotske Vise for ham paa dette Sted, og han vaagnede, saa op og sagde: „det havde jeg ganske glemt, hvor man dog kan drømme!“ og saa var just Drømmen en reen Virkelighed; thi jeg stod igjen ved Graven og sang den skotske Melodie.

De blanke Messing-Kugler paa de høie Kirketårne nede i Byen skinnede i Aftensolen; jeg gik derned, Høfkirken stod aaben, som Brug er i de catholske Lande; Lyset faldt rødt gennem de store Ruder. Fra Indgangen og op til Choret staaer af Metal kolossale Figurer af de tyske Keisere og Keiserinder, vist nok Alle støbte paa samme Tid og af samme Mester, men uagtet de neppe høre til Kunstværker, give de Kirken et eiendommeligt Præg, den syntes en opslagen Legende=Bog, der fortæller om Riddertiden; selv det hvide Monument i Gangen til Venstre passer godt, om ikke som en Deel af Billedet, saa dog som en frisk Blomst, der er lagt ind i Bogen, et duftende Værke: det er en Alpeplante, som fortæller om de kraftige Bjerge, om Kjærlighed til Hjemmet her, om Trost mod Landets Keiser, det er Andreas Hofers Monument. Med Fanen i Haanden og Diet mod Himlen synes den tappre Tyroler at skride frem til Kamp for sine Bjerge, sin Arne og Keiser Frants.

Fra Innsbruck fører Veien over Brenner til Italien. Det var henimod Aften den 4de December jeg med Diligencen kjørte op ad Bjerget, vel indpakket i Kapper og islandske Strømper op over Rænerne, thi der blev koldt deroppe, havde man spaaet mig, maaskee laae Sneen saa høit, at vi maatte skuffe os frem: det var den værste Narstid, vidste jeg. Men over skulde vi. Veien gaaer bestandigt i Siksak opad, og det gaaer langsomt. Skuet tilbage er storartet og bliver ved hvert Skridt fremad af større Virkning. Luften var ganske rosenrød, Bjergene med Snee saa ud, som en skinnende Sølvsfy, og altsom det røde

Skjær forsvandt i Luften og den blev mere og mere reen blaa, laae der Nat i Dalen, Lyse blinkede fra Byen, som var der en Stjernehimmel under os. Aftenen var saa stille, vi hørte Sneen knage under Vognhjulet. Maanen, som kun var i første Kvarteer, skinnede klart nok til at oplyse alle Gjenstande rundt om i den hvide Snee uden dog at betage os Skuet af de mange Stjerner; stundom saae man een af disse, saa klar og funklende lige ved en Bjergtinde, og det saae da ganske ud, som var der et Fyr deroppe. Hjulsporet gik tæt ved den dybe, svimlende Afgrund, hvor der intet Rækværk er, intet, uden hist og her en mægtig Gran, der med sine lange Rødder holder sig fast ved Skrænten; i Maanelyset saae der bundløst ud dernede; hvilken Stilhed! kun Lyden af en Bæks Brusen var at høre! ikke en Vandrers mødte vi, ikke en Fugl fløj os forbi; og snart blev det saa koldt, at der frøs Isblomster paa Karreetvinduerne, og vi saae kun Straaler af Maanen, der brødes mod Blomsternes Kant. Vi holdt stille i Steinach, hvor vi i Vertshuus-Stuen flokkedes om en Kaffelovn med Messingfugler paa, og vedsagtedes med en tarvelig Fredagskost, mens Rudsken fyldte Vognen med Hø, at vi kunde holde Fødderne varme. Der laae ikke meget Snee heroppe, men bitterlig koldt var det! netop Klokken tolv passerede vi Brenner, det høieste Punkt, og skjøndt Kulden bestandig var den samme, følte vi dog mindre til den, idet vi sad med Fødderne i det varme Hø og med Tanken i det varme Italien, som vi nu rullede ned imod. De tilfrozne Vindues-Ruder begyndte at smelte, Solen brød frem, Gran-Vegetationen blev meer og meer hyppig, Sneen ubetydeligere; „det gaaer mod Italien!“ sagde vi, og dog frøs Postillonen udenfor, saa Kinder og Næse havde samme Farve, som Morgenskyerne.

Veien følger bestandig den brusende Flod; Bjeldene rundt om ere ikke høie, og have et forunderligt hensmuldrende Udseende; de synes Tavler med halvudflettede Runer og Hieroglypher; ofte

danne de store Vægge, der synes at holde Resterne af gamle Gravmonumenter, forfaldne og pidskede af Regn og Storm. I flere Timer altid de samme Formationer; det saae i Sandhed ud, som om man her var paa en stor Kirkegaard for den hele Adams-Slægt; det dødsfødte Barn, den usleste Tigger, hver havde sit Monument; alle Slægter, alle Tider havde deres; underligt kastede mellem hverandre stode Liigtavlerne der; den grønne Bust, som skjød frem i Bjeldmuren dannede ganske mærkeligt en levende Bjærbust i Ridderens Hjelm, saaledes som den forvittrede Klippeblok viste ham; her stod en harnisfflædt Ridder mellem vanskabte Dverge, der alle bare Bibekraver, de kunde ikke være bedre fremstillede, end Tiden med Storm og Glud her havde gjort det. I Aarhundreder forvittres ogsaa disse Billeder, men nye dannes igjen, en anden Kirkegaards Monumenter for et andet Aartusindes Afdøde; og Floden bruser fort nedenfor og nynner den samme Dødningsvise.

Mod Middag vare vi i Bogen; enkelte Lovtræer havde Blade, det røde Viinløv hang endnu paa Ranterne; smukke hvide Oxer droge Bøndernes Bogne; Kirkegaarden havde malede Buegange, i Vertshuset hørtes Italiensk ligesaameget som Tydsk, og paa Bordet laae en Placat fra Theatret, der stod med store Bogstaver: *Luzia di Lammermoor, tragedia lirica*; vi vare ved Italien, omendstjændt endnu paa tydsk Grund.

Indtrædelse i Italien.

Reisebilleder.

Italien.

Over Algerne kom jeg endelig til den store Havneby, som en smuk Udsigtspunkt i Norden, det havde jeg i det mindste en gang været for mig. Her var jeg endelig kommet til Italien, nu var jeg her igen, og i det første Øjeblik, som Italiens Grund skulde vides, blev jeg overvældet af den store første Billede det første, som jeg så, og som jeg så i Gondolens her; et glæde og en glæde i et stort og stort. Jeg havde et stort Billede, som havde været i et stort og stort. Jeg havde et stort Billede i den store og store, som havde været i et stort og stort. Jeg havde et stort Billede i den store og store, som havde været i et stort og stort.

Det var endog den Dag, der, da vi nåede, Verona. Hotel „della posta“ er et stort, ubegribeligt Sted, jeg fik et brelegt Værelse med tre overnaturlig store Senge; nogle Bænkede blandede paa Kammen, men den Tid var en Slags Drengeforbløvelse, den varmede ikke det mindste; saa gik jeg til Scaps og saa — et stort Billede ind af Vinduet. Jeg gik op og drak den Store, og i Grunden, disse var den første Billede Italien havde bringet. Men jeg vilde have mere Sol og derfor gik jeg udenfor, og da jeg der fik mere, vilde jeg have den første endnu. Det gik med Solbranter, som med de

U t n i e

I.

Indtrædelse i Italien.

Reisebilleder.

1.

Over Alperne kommer man ind i et Land, hvor Vinteren er, som en smuk Efteraarsdag i Norden, det havde den i det mindste eengang været for mig. Sex Aar var gaaet siden jeg forlod Italien, nu var jeg her igjen, og i det første Vertshuus paa italiensk Grund skulde Velkomst-Skaalen tømmes; men Diligencen førte forbi baade det første, andet og tredie Vertshuus, thi Conducteuren sov; vi gjorde vist bedst i at følge hans Exempel. Jeg skottede til den blaa Himmel, lod Karreet-Vinduet gaae ned, for dog at drikke Skaalen i denne Luft! men vore Signoraer skreg høit ved den kolde Luftning, og saa fik jeg kun nippet til den!

Det var endnu ikke Dag=Grø, da vi naaede Verona. Hôtel „della posta“ er et koldt, uhyggeligt Sted, jeg fik et brolagt Bærelse med tre overnaturlig store Senge; nogle Træpinde blussede paa Kaminen, men den Ild var en Slags Dienforblendelse, den varmede ikke det mindste; saa gik jeg til Sengs og sov — sov til Solen skinnede ind af Vinduet. Jeg steg op og drak dens Straaler, og i Grunden, disse vare den kosteligste Drik Italien kunde bringe! Men jeg vilde have mere Sol og derfor gik jeg udenfor, og da jeg her fik mere, vilde jeg have den stærkere endnu. Det gaaer med Soldrankere, som med de

Andre der drikke, de vil altid have mere, de vil altid have det stærkere.

Solen skinnede paa Scaligernes prægtige Marmor-Grav, paa Romeo og Julies Sarcophag, paa det store Amphitheater, jeg saa det altsammen, men Italiens Sol skinnede endnu ikke ind i mit Hjerte med den Glæde, som alle Grindrings-Billederne havde.

Vi steg op til Castellet, for at nyde den prægtige Udsigt over den gamle By og den brusende Flod, og heroppe aabnede sig først Italien! — ja, man vil lee af denne Aabenbarrelse, men Sandhed er det: hele Terrainet, hvor Aabenbarrelsen fandt Sted, var vistnok kun nogle faa Alen; det var i et langt grønt Salatbed! kun grøn Salat, men den var i fri Luft, i et stærkt Sollys og Solens varme Straaler faldt tilbage fra en gammel Muur, der var ganske overgroet med Bedbende! — Her var grønt, her var varmt, og dog skrev man den 7de December!

Den fattige, grønne Salat her i den frie Luft i Læ og Solskin var som Drapperi for den Throne, fra hvilken Italiens Majestæt hilsede mig og raabte: „Velkommen!“

2.

Man talte kun om Krigen, den forventede Krig, Frankrig snart vilde føre med Tydskland. Der var paa Veien en Færdsel og Bevægelighed, men ogsaa denne tydede paa Krig; den ene Rustvogn med Munition fulgte efter den anden, ledsaget af ridende østerrigske Soldater, alle drog de, som vi, mod Mantua, den berømte, store Fæstning.

„Jeg skal tilbage om otte Maaneder,“ sagde en Nordtydsker i samme Vogn, som jeg, „netop samme Wei tilbage! det seer trøsteligt ud, hvorledes slipper man igjennem de fjendtlige Rækker.“

„Jeg boer her paa Sletten, i den lille By Villa franca!“
 sukke en Dame, „vi ere der kun nogle Timer fra Mantua.
 Der forestaaer os skrækkelige Dage.“

Jeg blev alvorlig stemt; dog i store Livs-Tilfælde, hvor jeg selv aldeles Intet kan udrette, har jeg Thyrens faste Tro paa det styrende Forsyn, jeg veed der skeer hvad der skal skee! her vendte mine Tanker sig til mine Kjære i Hjemmet, de bedste Lysbilleder dukkede op i min Sjæl.

Det var blevet Aften, det var en klar, blaa Luft, Maanen skinnede, det var saa stille, ganske, som paa en smuk Efteraarsaften i Danmark. Mantua laae foran os! Mantua, sagde man, og jeg var ganske i Danmark, og det ikke blot i Tankerne, men i Omgivelsen. Jeg saae en stor, klar Indsø, og den syntes i Maanelyst omgivet af Skove, der fortonede sig i en egen Blaa-hed; den store Lombarder-Slette, denne Sø og Skovene, som egentlig ikke vare, men syntes at være, bragte mig pludselig til Hjemmet, der kom Taarer i mine Dine; kald det ikke Hjemvee — thi jeg var hjemme.

Man siger, at Sorgen sætter sig bag paa Mandens Hest og rider med ham, jeg troer det, men Grindringen, veed jeg, gjør det samme, og han sidder bedre fast! Grindringen red Ranker paa mit Knæ og lagde sit Hoved til mit Hjerte.

„Huser Du,“ sang han, „de store, stille Søer, indesluttede af duftende Bøgeskove! huser Du den lille Sti mellem vilde Roser og høie Bregner, Aftensolens Straaler spille mellem Træets Grene, og gjøre Bladene transparente. Der ligger en gammel Ridderborg ved Søen med takket Gavl, og Storken har Rede deroppe! — der er smukt i Danmark! —“

„Huser Du den brune duftende Kløvermark, med den gamle R kæmpegrav begroet med Brombærhække og Slaaentorne; Stenene derinde i Gravkamret skinne som Kobber, i det Aftensolen faster sit røde Skjær derind? Huser Du den grønne Eng, hvor

Høet staaer i Stafke og udbreder en sød Lugt i den stille Luft? Guldmaanen skinner, Karle og Piger gaae syngende hjem, med blinkende Leer. Husker Du Havet, det svulmende Hav, det blifstille Hav —! ja, der er smukt i Danmark!”

Og vi rullede ind i Mantua, rullede ind gennem en mægtig luffet Bro! Møllehjulene bruste udenfor, — og saa vare vi i Mantuas Gader.

3.

Det var Madonnas Fest! den prægtige Kirke straaede med Lys, Billederne i Kuppelen syntes at leve, de svævede! det var som gjorde man et Blik ind i Himlen selv; Duft af Røgelse opfyldte Kirkens Gange, Musik og Sang lød saa jublende smukt, det var Glæde den udaandede, Glæde, som vi Nordboer ikke kunde tænke os i en Kirke, og dog, naar vi høre den her og see den andægtige knælende Mængde, føle os opløstede af. — Fra Kirken strømmede Mængden ud paa den store Plads og tæt udenfor stod et lille Marionettheater, Trædukkerne slog Hovederne mod hinanden og fægtede med de store Arme! Dialogen blev beklappet! det var et Liv, en Lystighed.

Under Gadens høie Buegange vandrede Folk op og ned; Musik og Sang lød fra de aabne Caffeer, jeg tog Plads i en, hvor just et Kunstnerpar lod sig høre.

Manden var styg, ja vanstabt, aldeles en Dverg, Konen derimod ung og smuk; hun spillede Harpe, han Violin, hans Stemme flang deilig! det var den brillianteste Bas, saa flangfuld og høielig; han sang med Smag og Følelse! — Alle rundt om bleve opmærksomme! Ingen læste meer i sin Avis, Ingen fladdrede med sin Nabo; det var Sang at høre, og Italienerne have Dre for Sang.

Jeg lagde Mærke til, at den unge Kone engang saae hen paa ham med et Udtryk af Mildhed, med et saa venligt Smil, at ved dette deres Hverdags-Liv forekom mig som et Eventyr, hans Hæslighed en Fortryllelse, som hun godt vidste, hans ædelere „Jeg“ aabenbarede jo sig i Sangen, og under denne vilde engang den hæslige Larve falde, og hun skulde see ham ung og smuk, som hun selv var.

Alle Gjester gav Ægteparret en lille Tribut; min raslede i hans Hat, idet man kaldte mig til Posthuset. Bygningen her er et ophævet Kloster; man maa gjennem Buegange, over en gammel Klostergaard og ind i Kirken, en ret stor, italiensk bygget Kirke, der nu tjener som Vogn-Kemise.

Den af Maanen oplyste Luft udenfor gav saa megen Belysning i Kuppelen, at alle Omrids af denne traadte frem. Den lavere Deel af Kirken selv var saa godt som i Mørke; en stor Staldlygte hang, hvor Messingkronen før havde hængt; Dilligencen og en af de nærmeste Vogne bleve herved belyste; rundt om stode Kufferter, Reisegods og Pakker. Det Hele gjorde et ubehageligt Indtryk paa mig, thi her var formeget, der mindede om et Guds-Huus. Hvor et af Altrene havde staaet var reist et Træ-Skuur, indviet de laveste Nødvendigheder. Jeg veed ikke, med hvad Bølelse Catholiken seer en saadan Forvandling af Kirke til Stald, altid har jeg tænkt mig Catholiken mere ildfuld for sin Tro, end den saalidt ceremonielle Protestant —! jeg følte mig glad ved at komme herfra. Kirkeporten aabnedes, og hvor Chordrengene havde svunget Røgelse-Karret for den knælende Mængde, trampede vore Heste, Postillonen blæste og vi foer afsted! Fire ridende Gendarmere ledsagede os, thi Veien var ikke sikker. Snart laae Alt eensomt og stille, vi saae intet Bys mere skinne fra noget Huus ved Veien. Vi nærmede os Gloden Bo, og overalt viste sig Spor af den sidste Oversvømmelse. Mark og Wei var bedækket med en dyb Dynd, kun Skridt for Skridt

kunde vi kjøre. Ved Flodbredden laae en eensom Færge, saa stor, at Vogn og Heste kunde kjøre ud paa den; et lille Træskuur var reist paa selve Fartøiet, og her inde brændte en stor Ild, som vi Alle flokkedes om i den kolde Nat, medens Strømmen selv drev Fartøiet over. Alt var saa stille, vi hørte kun den pibende Lyd af Tridserne om Touget, ved hvilket vort Fartøi holdtes, i det Strømmen drev det. Seiladsen var endt; nye Gendarmer til Hest, indspøbte i store Kapper, ventede os.

4.

Maanesskin og Sollys.

Det var efter Midnat, jeg sad i den rullende Vogn; vore ridende Soldater holdt tæt ind til den; det var det deiligste Maanesskin! en stor Stad med gamle Mure laae ligesforan; nu blev det sort Nat, vi foer ind af Porten og atter igjen straaledede Lyset. Vi vare i Modena! Som en sælsom Drøm fuld af Maanesskin staaer endnu dette Skue for mig. — Gamle Bygninger med Buegange, et prægtigt Slot med en udstrakt Blads aabenbarede sig, men Alt mennesketomt og stille; ikke fra eet Vindue skinnede et Lys ud til os, ikke eet levende Væsen bevægede sig i denne store, gamle Stad, det var ganske trolddomsagtigt. Vi holdt ved en lille Blads; midt paa den stod en muret Soile, hvis øverste Deel dannede en Slags Lanterne med Glas for, en Lampe brændte derinde; „det evige Lys“ kaldes denne Slags Alter, Nat og Dag holdes Lampen tændt.

Flammen syntes i det stærke Maanelys kun et rødtligt Punkt, en malet Flamme; en Kvinde indspøbt i pjaltet Mantel sad og sov ved den; hun heldede sit Hoved op til den kolde Soiles Muurvæg, et sovende Barn laae paa Knæ med sit Hoved i hendes Skjød. Jeg stod længe og betragtede denne Gruppe, den

Lilles Haand laae halv aaben paa Moderens Knæ! jeg lagde ganske jagte en Skilling i Barnets Haand, og Barnet aabnede Dinene, saae paa mig og lukkede dem øieblikkelig igjen. Hvad mon han drømte vel? — Jeg vidste, naar han vaagnede, havde Maanestkinnet lagt ham Sølv i Haanden.

Ved Sollys saae jeg Bologna; den ligger mellem frodige Viinmarker tæt under Apenninerne, der danne et grønt Gjærde, hvori hver Aanke er en Viinhave, hver Blomst en Villa eller en Kirke.

Solen spiller en stor Rolle i denne Egn, Byfolkene hvide den ikke, derfor er Alt beregnet paa at give Skygge, alle Huse danne svale Buegange; men i Viinmarken hersker Solen og modner den saftfulde Drue; selv med Stenene slutter den Forbund. Det er her i Nærheden, i Bjerget P a d e r n o, den saakaldte bononiske Steen*) findes, hvilken har den særegne Egenskab, at den indsuger Solens Straaler og derpaa lyser i Mørke.

Jeg tænkte derpaa, da jeg i Sollys saae den store By og mit Die faldt paa det skjæve Taarn! see det er ogsaa en Steen-Masse, der lyser, tænkte jeg, men Lyset har denne faaet fra Dantes Divina comedia.

Jeg tænkte derpaa, da jeg besøgte den rige Kirkegaard og betragtede de mange Marmor-Monumenter; disse ere ogsaa bononiske Stene, der saae deres Lys fra den Døde, de ere reiste over; men jeg fandt ingen, der endnu havde inddruffet noget Lys, skjøndt paa den ene læstes, at her laae en berømt Comedieskriver — og paa den anden stod, at her hvilede en Dame, der havde kunnet tale Græsk og Latin.

Jeg tænkte paa den bononiske Steen, da jeg stod for en af Byens private Bygninger og man nævnte mig Gieren. Dette Huus vil ogsaa engang udsende en Nimbus, men har den ikke

*) Spongia di Luce.

ret endnu, thi Solen er oppe, Stenen indbrækker i vor Tid
Straalerne — Gieren maa døe, saa kommer Glandsen — Gieren
er Componisten Giacomo Rossini.

II.

En Nat paa Apenninerne.

Fra den grønne, flade Lombarder-Slette hæve sig med Løv-
træer og Viinhaver Apenninerne; idet man kommer udenfor Por-
ten af Bologna, synes det, som om Veien gik op over en
storartet Haves ødelagte Terrasser, lig dem, hvilke Sagnet mel-
der os en Semiramis lod bygge.

Det var midt i December, Alt havde det sildige Efteraars
Character. Viinløvet var rødt, Løvtræerne gule, kun Laurbær-
hækkerne stode grønne, som altid, og Pinier og Gypreser knejsede
i al deres Pragt. Langsomt førte vi opad, altid opad; Guir-
lander af Viinløv hang hen over de revnede Mure; vi mødte
Skarer af smukke Dorer, der havde tjent til Forspænd; deres hvide,
glindsende Sider fik et rødtligt Skjær af den synkende Sol.

Alt, som vi kom høiere, blev Egnen mere eensom; jeg gik
alene forud. Solen var nede og i nogle Minuter laae der en
blaalig Tone over Bjergene, en Luft-Tone, der syntes ligesom at
strømme ud fra Bjergene selv; ikke en Vind rørte sig, der var
mildt og stille, og en Storhed i Klipperne og i den dybe Dal,
der stemte Sindet til Andagt. Eensomheden i Dalen gav denne,
jeg tør ikke sige, et Præg af Melancholie, nei, jeg troer det maa
kaldes en Ro; det var, som om Sønnen havde sit Rige der-
nede; der var en Hvile, en Fred, der just forbyiedes ved den
sagte Summen af Floden dybt dernede.

Veien snoede sig om Bjerget, hvor jeg gik, og snart saae jeg ingen Vogn meer, intet Menneske, jeg saae kun den dybe Dal; jeg var ene, ganske ene.

Det blev Nat; Stjernerne tændtes; de glimre mere stærkt hos os en frostklar Vinternat, men her i Bjergene er Luften langt høiere; dens fjerne Hvælving var gjennemsigtig, som om et nyt uhyre Rum begyndte bag denne.

Snart skinnede mellem Fjeldene en Lyssstraale, den kom fra et Vertshuus deroppe; i den aabne Buegang brændte Lampen foran Madonnabilledet; Cameriéren, i hvidt Forklæde og Fløiels Trøie, modtog os; vi fik Plads i en stor Sal, hvis hvidgraae Vægge prangede med Navne og Indskrifter i alle europæiske Tungemaal. Men her var koldt og eensomt. Store Knipper Grene bleve fastede paa Raminen, de blussede op i en stor Flamme og indbød os i Kreds. Hver i vort lille Selskab havde Noget at fortælle, især om den sidste store Flod-Oversvømmelse.

Efter at have nydt det dampende Aftensmaaltid, søgte hver sit Kammer; mit laae noget assides, det var stort og eensomt, Sengen var ligesaa bred, som lang; Vievandskar hang ved Hovedgjærdet, Indskrifter fandtes paa Muren, ja ogsaa en Dansk:

„Fryd dig ved Livet i dine Dages Vaar“

havde en Landsmand skrevet! gid han maa have frydet sig. — Et fattigt Bord og to Nørstole udgjorde det øvrige Meublement.

Jeg aabnede et Vindue; store Jernstænger vare anbragte udenfor, Vinduet vendte ud til en dyb Dal; mørkt var det dernede; jeg hørte en Flod bruse; oven over mig straaledede Himlen med Stjerner; jeg heldede min Hænde mod Jernstangen og følte mig ikke mere ene, end jeg er det i min lille Stue i Danmark. Den som har et Hjem i Hjemmet, kan føle Hjemvee, den som intet har, føler sig lige meget hjemme overalt. Efter faa Minuter var min Stue her et gammelt Hjem for mig, dog jeg kjendte ikke endnu Omgivelsen.

Foruden den almindelige Indgang saae jeg en lille Dør med en Glaa for, hvor mon den førte hen. Jeg tog Metal-lampen, hvori de tre Bæger vare tændte, jeg lod alle fem Bæger brænde, trak Glaaen fra og gik paa Opdagelser.

Udenfor fandt jeg et Slags Pulterkammer; her stode Kister, Sække, store Krukker og paa Bæggene hang gamle Klæder og Genværer. Men herfra var endnu en Udgang; jeg aabnede Døren til denne og stod nu i en lang, smal Gang; jeg fulgte den og standsede ved en Dør — skulde jeg gaae videre! jeg lyttede. Da lod derinde med eet to Fløitetoner, en dyb og en høi skjærende; efter et Mellemrum gjentoges de.

Jo længere jeg lyttede, des sikkrere var jeg paa at det ikke kunde være fra en Fløite disse Toner kom, — jeg løstede Træflinken og Døren fløi op i en fart, langt hurtigere end jeg ventede det; — Værelset var svagt oplyst af en Lampe, en gammelagtig Bønde, med et langt hvidt Haar, sad halv aflædt i en Rænestol og blæste paa Fløite.

Jeg gjorde en Undskyldning for at jeg kom, men han lagde ikke Mærke til mig; jeg trak Døren i og vilde gaae; men den aabnedes igjen og en ung Knøs, jeg ikke havde bemærket, spurgte mig med hvissende Stemme, hvem jeg søgte.

Den Gamle, jeg havde seet, var Husets Onkel; han var sindssvag og havde været det fra sit fextende Aar. —

Jeg vil fortælle det lidet derom, man sagde mig. Hans Sygdom var som pustet paa ham; Ingen kjendte Grunden; han havde alt som Dreng blæst smukt paa Fløite, men fra en bestemt Aar af, aldrig siden forsøgt uden disse to Toner, en dyb veemodig og en høi pibende. Disse gjentog han ideligt og det ofte flere Timer om Natten. Man havde forsøgt paa at tage Fløiten fra ham, og altid blev han da som et vildt Dyr; med Fløiten derimod sad han mild og stille. Karlen, jeg talte med, sov i Kammer med den Gamle og var vant til Fløitespillet, som

man kan blive det til Perpendiklens Slag eller Kobbersmedens Hamren, naar han i en Række af Aar har været vor Nabo.

Jeg gik til mit Værelse, lukkede Døren, men jeg syntes dog at høre de to Fløitetoner; de klang, som naar langt borte Vinden bevæger Fløien paa et Taarnspir! — Jeg kunde ikke falde i Søvn, min Phantasi beskæftigede sig med den Gamle; jeg hørte Fløitetonerne, de klang, som fra en Aandeverden; naar den Gamle engang dør, vil i Nattens Stilhed Husets Folk troe at høre, som Spøgelse-Toner, hvad jeg nu hørte i Virkeligheden! — først i Morgenstunden faldt jeg i Søvn, og jeg troer samme Time, faldte man igjen paa mig; vi skulde kjøre før Dagbrækningen. Det var Nat, da vi sad i Bognen, Bjergene foran os vare bedækkede med Snee, i Morgenrøden syntes de derfor, som om de vare gloende. Ved Pietra Mala sees kun nøgne, vilde Klipper af vulkanisk Natur, og Vulkanerne ere ikke udbrændte, til Høire hvirvlede en tyk Røg ud af Fjeldfløsterne. Jeg øinede i denne Morgen to Have, som et glindsende Baand i Horizonten, til Venstre Adriaterhavet, til Høire Middelhavet; en stærk Muur er her øverst reist tæt ved Veien, for at give de Kjørende Læ mod Stormene, der komme fra Østen; før denne Muur reistes, var der tidt Dage og Nætter, at Ingen kunde vandre her, thi Storm-Englen gik over Bjergene.

„Den Gamle i Kroen,“ sagde Beturinen, „har en Nat i den værste Storm krøbet paa Bugen hen over dette Fjeld, siger man, da var han nok ikke gal endnu! han skulde og vilde ned paa den anden Side Bjerget! —“

Jeg tænkte paa den Gamle og paa Fløitetonerne. Veien gik malerisk deiligt nedad, i kjække Slange-Bugter, snart over murede Buer, altid i Læ af Bjerge, hvor Solen skinnede varmt, hvor Sneen var smeltet og Træet stod med Løv! „Deilige Italien!“ jublede vi Alle, og Beturinen knaldede med Pidsken, og Echo knaldede igjen, som han ikke kunde det.

III.

Metalsvinet.

(En Historie.)

I Byen Florents, ikke langt fra piazza del granduca løber en lille Tvergade, jeg troer den kaldes porta rossa, i denne foran en Slags Bazar, hvor der sælges Grønt, ligger et kunstigt vel udarbejdet Metalsviin, det friske, klare Vand risler ud af Munden paa Dyrret, der af Velde er ganske sortgrønt, kun Trynen skinner, som om den var poleret blank, og det er den ogsaa af de mange hundrede Børn og Lazzaroner, der tage fat paa den med Hænderne og sætte deres Mund til Dyrets for at drikke. Det er et heelt Billede, at see det velformede Dyr blive omfavnet af en smuk, halvsnøgen Dreng, der sætter sin friske Mund til dets Tryne.

Enhver som kommer til Florents finder nok Stedet, han behøver kun at spørge den første Tigger, han seer, om Metalsvinet og han vil finde det.

Det var en sildig Vinteraften, Bjergene laae med Sne, men det var Maanestien, og Maanestien i Italien giver en Belysning, der er ligesaa god som en mørk Winterdag i Norden, ja den er bedre, thi Luften skinner, Luften opløster, mens i Norden det kolde graae Bly-Tag trykker os til Jorden, den kolde vaade Jord, der engang skal trykke vor Kiste.

Henne i Hertugens Slotshave, under Viniens Tag, hvor tusinde Roser blomstre ved Vintertid, havde en lille pjaltet Dreng siddet den hele Dag, en Dreng, der kunde være Billedet paa Italien, saa smuk, saa leende og dog saa lidende, han var sulten og tørstig, Ingen gav ham en Skilling og da det blev mørkt og Haven skulde lukkes, jog Portneren ham bort. Længe stod han drømmende paa Broen over Arno og saae paa Stjernerne,

der blinkede i Vandet mellem ham og den prægtige Marmor-Bro, della Trinità.

Han tog Beien hen til Metalsvinet, knælede halv ned, slog sine Arme om dets Hals, satte sin lille Mund til dets skinnende Tryne og drak i store Drag det friske Vand. Tæt ved laae nogle Salatblade og et Par Kastanier, det blev hans Aftensmad. Der var ikke et Menneske paa Gaden; han var ganske ene, han satte sig paa Metalsvinets Ryg, lænede sig forover, saa hans lille lokkede Hoved hvile paa Dyrets, og før han selv vidste det, sov han ind.

Det var Midnat, Metalsvinet rørte sig, han hørte, at det sagde ganske tydeligt: „Du lille Dreng, hold Dig fast, thi nu løber jeg!“ og saa løb det med ham; det var et løierligt Ridt. — Først kom de paa piazza del granduca; og Metalhesten, som bar Hertugens Statue, vrinskede høit; de brogede Baaben paa det gamle Raadhuus skinnede som transparente Billeder og Michel Angelos David svingede sin Slynge; det var et sælsomt Liv, som rørte sig! Metalgrupperne med Perseus og med Sabinerinderne stode kun altfor levende; et Døds-Skrig fra dem gik over den prægtige, eensomme Plads.

Ved Palazzo degli Uffizi, i Buegangen, hvor Adelen under Fasten samles til Carnevals-Glæde, standsede Metalsvinet.

„Hold Dig fast!“ sagde Dyret, „hold Dig fast, thi nu gaaer det op ad Trappen!“ Den Lille sagde ikke endnu et Ord, halv skjælvede han, halv var han lykkelig.

De traadte ind i et langt Gallerie, han kjendte det godt, han havde været her før; Væggene prangede med Malerier, her stode Statuer og Buste, alle i det skønneste Lys, ligesom om det var Dag, men prægtigst var det da Døren til et af Sideværelserne gik op; ja denne Herlighed her husede den Lille; dog i denne Nat var Alt i sin skønneste Glæde.

Her stod en nogen, deilig Qvinde, saa smuk, som kun Na-

turen og Marmorets største Mester kunde forme hende; hun bevægede de smukke Lemmer, Delphiner sprang ved hendes Fod, U dødelighed lyste ud af hendes Dine. Verden kalder hende den medicæiske Venus. Paa hver Side af hende prangede Marmorbilleder, hos hvilke Mændens Liv havde gennemtrængt Stenen; det vare nøgne, deilige Mænd; den ene hvæssede Sværdet, Sliberen kaldes han; de brydende Gladiatører udgjorde den anden Gruppe; Sværdet hvæssedes, Kjemperne brødes for Skjønheds-Gudinden.

Drengen var som blendet af al den Glands; Væggene straaledede i Farver, og Alt var Liv og Bevægelse der. Fordoblet viste sig Billedet af Venus, den jordiske Venus, saa svulmende og ildfuld, som Titian havde favnet hende ved sit Hjerte. Det var sælsomt at see. To deilige Qvinder vare de; deres skjønne, ubeslørede Lemmer strakte de paa de bløde Hynder, deres Bryst hævede sig og Hovedet bevægede sig, saa at de rige Loffer faldt ned om de runde Skuldre, mens de mørke Dine udtalte Blodets glødende Tanker; men ingen af alle Billederne vovede dog at træde heelt ud af Rammen. Skjønheds-Gudinden selv, Gladiatørerne og Sliberen bleve paa deres Plads, thi Glorien, som straaledede fra Madonna, Jesus og Johannes, bandt dem. De hellige Billeder vare ikke Billeder længer, de vare de Hellige selv.

Hvilken Glands og hvilken Skjønhed fra Sal til Sal! og den Lille saae dem Alle; Metalsvinet gif jo Skridt for Skridt gennem al den Pragt og Herlighed. Det ene Skue fortrængte det andet, kun eet Billede fæstede sig ret i Tanken, og meest ved de glade, lykkelige Børn, som vare derpaa, den Lille havde engang i Daglys nikket til dem.

Mange vandre vist dette Billede let forbi; og dog omslutter det en Skat af Poesi, det er Christus, som stiger ned i Underverdenen, men det er ei de Piinte man seer om ham, nei, det er Hedningerne; Florentineren Angiolo Bronzino har

malet dette Billed; meest herligt er Udtrykket af Børnenes Bished om, at de skulde i Himlen; to Smaa omfavne allerede hinanden, en Lille rækker Haanden til en anden nedenfor og peger paa sig selv, som om han sagde: „Jeg skal i Himlen!“ alle Eldre staae uvisse, haabende, eller bøie sig ydmygt bedende for den Herre Jesus.

Paa dette Billed saae Drengen længer end paa noget andet; Metalsvinet hvilte stille foran det; et sagte Suk blev hørt; kom det fra Billedet eller fra Dyrets Bryst? Drengen løstede Haanden ud mod de smilende Børn; — da jog Dyret afsted med ham, afsted gjennem den aabne Forsal.

„Tak og Velsignelse, Du deilige Dyr!“ sagde den lille Dreng og klappede Metalsvinet, der bums, bums! sprang ned ad Trappen med ham.

„Tak og Velsignelse selv!“ sagde Metalsvinet, „jeg har hjulpet Dig og Du har hjulpet mig, thi kun med et uskyldigt Barn paa min Ryg faaer jeg Kræfter til at løbe! ja seer Du, jeg tør endogsaa gaae ind under Straalen af Lampen foran Madonnabilledet. Jeg kan bære Dig hen overalt, kun ikke ind i Kirken! men udenfor den, naar Du er hos mig, kan jeg see ind ad den aabne Dør! stig ikke ned af min Ryg, gjør Du det, da ligger jeg død, som Du seer mig om Dagen være det i porta rossa!“

„Jeg bliver hos Dig, mit velsignede Dyr!“ sagde den Lille og saa gif det i susende Flugt gjennem Florents's Gader, ud til Pladsen foran Kirken Santa Croce!

Den store Gløiddør sprang op, Lysene straaede fra Altret, gjennem Kirken, ud paa den eensomme Plads.

En sælsom Lysglands strømmede ud fra et Grav-Monument i den venstre Sidegang, tusinde bevægelige Stjerner danne ligesom en Glorie om det. Et Baabenmærke prangede paa Graven, en rød Stige i blaa Grund, den syntes at gløde som Ild. Det

var Galilæi's Grav, det er et simpelt Monument, men den røde Stige i den blaa Grund er et bethydningsfuldt Baabenmærke, det er som det var Kunstens eget, thi her gaaer altid Veien opad paa en gloende Stige, men til Himlen. Alle Aandens Propheete gaae til Himlen som Propheten Elias.

I Kirkens Gang til Høire syntes hver Billedstøtte paa de rige Sarcophager at have faaet Liv. Her stod Michel Angelo, der Dante med Laurbærfronds om Banden; Alfieri, Machiavelli, Side ved Side hvile her disse Stormænd, Italiens Stolthed*). Det er en prægtig Kirke, langt skjønnere, om ikke saa stor, som Florents's Marmor-Domkirke.

Det var som om Marmorflæderne rørte sig, som om de store Skikkelse end mere hævede deres Hoved og skuede i Ratten, under Sang og Toner, op mod det brogede, straalende Altar, hvor hvidklædte Drenge svingede gyldne Røgelsekar; den stærke Duft strømmede fra Kirken ud paa den aabne Plads.

Drengen strakte sin Haand ud mod Lys-Glandsen, og i samme Nu foer Metalsvinet afsted; han maatte knuge sig fast til det, Vinden susede om hans Dren, han hørte Kirkeporten knage paa Hængslerne i det den lukkedes, men idetsamme syntes Bevidstheden at forlade ham, han følte en iisnende Kulde — og slog Dinene op.

Det var Morgen, han sad, halv gledet ned af Metalsvinet, der stod, hvor det altid pleiede at staae, i Gaden porta rossa.

*) Ligeoverfor Galilæi's Grav findes Michel Angelos, paa Monumentet er anbragt hans Buste og desuden tre Figurer: Skulpturen, Malerkunsten og Architecturen; tæt ved er Dantes Grav (Liget selv findes i Ravenna); paa Monumentet sees Italien, hun peger paa Dantes colossale Statue, Poesien græder for den Tabte. Et Par Skridt herfra er Alfieris Gravmonument, der er prydet med Laurbær, Lyre og Masket; Italien græder over hans Riste. Machiavelli slutter her Rækken af disse berømte Store.

Trygt og Angest opfyldte Drengen ved Tanken om hende, han kaldte Moder, hun, som havde igaar sendt ham ud og sagt, at han skulde skaffe Penge, ingen havde han; sulten og tørstig var han! endnu engang tog han Metalsvinet om Halsen, kysede det paa Trynen, nikkede til det, vandrede saa afsted, til en af de snevreste Gader, kun bred nok for et velpakket Væsel. En stor, jernbeslaaet Dør stod halv paa Klem, her gik han op af en muret Trappe med skidne Mure og en glat Snor til Gelender, og kom til et aabent Gallerie, behængt med Bjalter; en Trappe førte herfra til Gaarden, hvor fra Brønden store Jerntraade vare trukne til alle Husets Etager, og den ene Båndspand svævede ved Siden af den anden, mens Tridsen pib og Spanden dandsede i Luften, saa Vandet flaskede ned i Gaarden. Atter gik det op ad en forfalden, muret Trappe; — to Matroser, det var Ruskere, sprang lystigt ned og havde nær stødt den stakkels Dreng omkuld. De kom fra deres natlige Bacchanal. En ikke ung, men hyppig Dvindeffikelse, med et kraftigt, sort Haar, fulgte. „Hvad har Du hjem?“ sagde hun til Drengen.

„Vær ikke vred!“ bad han, „jeg fik Intet, slet Intet!“ — og han greb i Moderens Kjole, som om han vilde kysse paa den; de traadte ind i Kamret: det ville vi ikke beskrive! Kun saameget skal siges, at der stod en Hantekrukke med Kul-Ild, marito, som den kaldes, denne tog hun paa sin Arm, varmede Fingrene, og puffede Drengen med Albuen! „So vist har Du Penge!“ sagde hun! —

Barnet græd, hun stødte til ham med Foden; han jamrede høit! — „Vil Du tie, eller jeg slaaer dit skraalende Hoved itu!“ og hun svang Ildpotten, som hun holdt i Haanden, Drengen dukkede ned til Jorden med et Skrig. Da traadte Nabokonen ind af Døren, ogsaa hun havde sin marito paa Armen. „Fellicita! Hvad gjør Du ved Barnet!“

„Barnet er mit!“ svarede Fellicita. „Jeg kan myrde det

om jeg vil, og Dig med Gianina," og hun jvingede sin Ild-potte; den Anden hævede sin parerende i Beiret, og begge Potterne foer imod hinanden, saa Skaarene, Ilden og Aften fløi omkring i Bærelset; — — men Drengen var i samme Nu ude af Døren, over Gaarden og ude af Huset. Det arme Barn løb, saa han tilsidst ei kunde drage Aande; han standsede ved Kirken St. Croce, Kirken, hvis store Dør sidste Nat havde aabnet sig for ham, og han gik derind. Alt straaede; han knælede ved den første Grav til Høire, det var Michel Angelos, og snart hulkede han høit. — Folk kom og gik, Messen blev læst, Ingen tog Notice af Drengen; kun en gammelagtig Borger standsede, saae paa ham — og gik saa bort ligesom de Andre.

Sult og Tørst plagede den Lille, han var ganske afmægtig og syg; han krøb hen i Krogen mellem Væggen og Marmormonumentet og faldt i Søvn. Det var henimod Aften, da han vaagnede igjen ved at En rustede i ham, han foer op og den samme gamle Borger stod foran ham.

"Er Du syg? Hvor hører Du hjemme! Har Du været her den hele Dag!" var et Par af de mange Spørgsmaal, den Gamle gjorde ham, de bleve besvarede og den gamle Mand tog ham med sig til et lille Huus tæt ved i en af Sidegaderne; det var et Handskemagerværksted, de traadte ind i; Konen sad nok saa flittig og syede, da de kom! En lille, hvid Bologneser, klippet saa tæt, at man kunde see den rosenrøde Hud, hoppede paa Bordet, og sprang for den lille Dreng. —

"De ustyldige Sjæle kjende hinanden," sagde Konen og klappede Hunden og Drengen. Denne fik at spise og at drikke hos de gode Folk, og de sagde, han skulde have Lov til at blive der Natten over; næste Dag vilde Fader Giuseppe tale med hans Moder. Han fik en lille, fattig Seng; men den var kongelig prægtig for ham, der tidt maatte sove paa det haarde

Steengulv, han sov saa godt og drømte om de rige Billeder og om Metalsvinet.

Fader Giuseppe gik ud næste Morgen, og det arme Barn var ikke saa glad derved, thi han vidste, at denne Gaaen ud var for at bringe ham til hans Moder, og han græd og kyskede den lille, vevre Hund, og Konen nikkede til dem begge To. —

Og hvad Bæst bragte Fader Giuseppe; han talte meget med sin Kone, og hun nikkede og klappede Drengen. „Det er et deiligt Barn!“ sagde hun. „Hvor han kan blive en fjøn Handskemager, ligesom Du var! og Fingre har han, saa fine og høielige. Madonna har bestemt ham til at være Handskemager!“

Og Drengen blev der i Huset, og Konen lærte ham selv at sye; han spiste godt, han sov godt, han blev munter og han begyndte at drille Bellissima, det hed den lille Hund; Konen truede med Fingrene og skjændte og var vred! — og det gik Drengen til Hjertet, taktfuld sad han i sit lille Kammer; det vendte ud til Gaden, der blev tørret Skind derinde; tykke Jernstænger vare for Vinduerne, han kunde ikke sove, Metalsvinet var i hans Tanke, og pludselig hørte han uden for: „Klask, klask! jo, det var bestemt det! han sprang hen til Vinduet, men der var Intet at see, det var alt forbi.

„Hjelp Signore at bære hans Farvekasse!“ sagde Madamen om Morgenens til Drengen, idet den unge Nabo, Maleren, kom selv slæbende med denne og et stort, sammenrullet Lærred; og Barnet tog Kassen, fulgte efter Maleren, og de toge Vej til Galleriet, gik op ad den samme Trappe, han kjendte godt fra hiin Nat han reed paa Metalsvinet; han kjendte Statuer og Billeder, den deilige Marmor-Venus, og de som levede i Farver; han gjensoe Guds Moder, Jesus og Johannes.

Nu stode de stille foran Maleriet af Bronzino, hvor Kristus stiger ned i Underverdenen og Børnene rundt om smile

i sød Forvisning om Himlen, det fattige Barn smilte ogsaa, thi han var her i sin Himmel! —

„Ja gaae nu hjem!“ sagde Maleren til ham, da han allerede havde staaet saa længe, at denne havde reist sit Staffelié! —

„Tør jeg see Eder male?“ sagde Drengen, „tør jeg see, hvor I faaer Billedet herover paa det hvide Stykke!“ —

„Nu maler jeg ikke!“ svarede Manden, og tog sit Sortfridt frem, hurtigt bevægede Haanden sig, Diet maalte det store Billede, og uagtet det kun var en tynd Streg der kom, stod Christus dog jævende, som paa det farvede Billede.

„Men saa gaae dog!“ sagde Maleren, og Drengen vandrede stille hjemad — satte sig op paa Bordet og — lærte at sje Handsker.

Men den hele Dag vare Tanterne i Billedsalen, og derfor stak han sig i Fingrene, bar sig feitet ad, men drillede heller ikke Bellissima! Da det blev Aften og Gadedøren just stod aaben, listede han sig udenfor; det var koldt men stjernelyst, saa smukt og klart, og han vandrede afsted gennem Gaderne, hvor der allerede var stille, og snart stod han foran Metalsvinet, som han bøiede sig ned over, kysede dets blanke Tryne, satte sig paa dets Ryg — „Du velsignede Dyr,“ sagde han, „hvor jeg har længtes efter Dig! vi maae i Nat ride en Tour!“

Metalsvinet laae ubevægeligt og det friske Væld sprudlede fra Munden. Den Lille sad som Rytter, da traf Nogen ham i Klæderne; han saa til Siden, Bellissima, den lille, nøgen flippede Bellissima var det. — Hunden var smuttet med ud af Huset og havde fulgt den Lille, uden at denne mærkede det. Bellissima bjæffede, som om den vilde sige, seer Du jeg er med, hvorfor sætter Du Dig her? — Ingen gloende Drage kunde have forfærdet Drengen mere, end den lille Hund paa dette Sted. Bellissima paa Gaden og det uden at være flædt paa, som den gamle Moder kaldte det! hvad vilde der blive af. Hunden kom

aldrig ud ved Vintertid uden at den ifortes et lille Faare-Skind, der var klippet og syet til den. Skindet kunde bindes med et rødt Baand fast om Halsen, der var Sløise og Bjelde ved, og ligeledes bandtes det under Bugen. Hunden saae næsten ud, som et lille Rid, naar den ved Vintertid i denne Habit fik Lov at trippe ud med Signora. Bellissima var med og ikke flædt paa; hvad vilde der blive af. Alle Phantaster vare forsvundne, dog kyskede Drengen Metalsvinet, tog Bellissima paa Armen, Dyret rystede af Kulde og derfor løb Drengen, alt hvad han kunde.

„Hvad løber Du der med!“ raabte to Gendarmere, han mødte, og Bellissima gjæde. „Hvor har Du stjålet den smukke Hund?“ spurgte de og tog den fra ham.

„O giv mig den igjen!“ jamrede Drengen.

„Har Du ikke stjålet den, da kan Du sige hjemme, at Hunden kan hentes paa Bagten!“ og de nævnte Stedet og gik med Bellissima.

Det var en Nød og Jammer. Han vidste ikke om han skulde springe i Arno, eller gaae hjem og tilstaae Alt! — de vilde vist slaae ham ihjel, tænkte han. — „Men jeg vil gjerne slaaes ihjel! jeg vil døe, saa kommer jeg til Jesus og Madonna!“ og han gik hjem, meest for at blive slaaet ihjel.

Døren var lukket, han kunde ikke naae Hammeren, der var Ingen paa Gaden, men en Steen laae løs og med den dundrede han paa; „hvem er det!“ raabte de indenfor! —

„Det er mig!“ sagde han, „Bellissima er borte! Iuf mig op og slaae mig saa ihjel!“

Der blev en Forstrækkelse, især hos Madamen, for den arme Bellissima! — hun saae strax til Væggen, hvor Hundens Drapperi skulde hænge, det lille Faarekind hang der.

„Bellissima paa Bagten!“ raabte hun ganske høit! „Du

onde Barn! Hvor har Du faaet ham ud! Han fryser ihjel! Det fine Dyr hos de grove Soldater!" —

Og Fatter maatte strax afsted! — og Konen jamrede og Drengen græd! — Alle Folk i Huset kom sammen, Maleren med; han tog Drengen mellem sine Knæ, spurgte ham ud, og i Stumper og Stykker fik han den hele Historie, om Metalsvinet og om Galleriet — det var ikke godt at forstaae, Maleren trøstede den Lille, talte godt for den Gamle, men hun blev ikke tilfreds før Fatter kom med Bellissima, der havde været mellem Soldater; der var en Glæde, og Maleren flappede den stakkels Dreng, og gav ham en Haandfuld Billeder.

O det var prægtige Stykker, comiske Hoveder! men fremfor Alt — der var lyslevende Metalsvinet selv. O, Intet kunde være herligere! ved et Par Streger stod det paa Papiret og selv Huset bag ved var antydet.

„Hvo der dog kunde tegne og male! saa kunde man faae den hele Verden til sig!“

Næste Dag i det første eensomme Dieblif greb den Lille Blyanten, og paa den hvide Side af et af Billederne forsøgte han at gjengive Tegningen af Metalsvinet, og det lykkedes! — lidt skjevt, lidt op og ned, et Been tykt, et andet tyndt, men det var dog til at forstaae, selv jublade han derover! — Blyanten vilde kun ikke ret gaae saa lige, som den skulde, mærkede han nok; men næste Dag stod der et Metalsviin ved Siden af det andet, og det var hundrede Gange bedre; det tredie var saa godt, at Enhver kunde kjende det.

Men det gik daarligt med Handfleshyningen, det gik langsomt med Bly-Grinderne; thi Metalsvinet havde nu lært ham, at alle Billeder maatte kunne overføres paa Papiret, og Staden Florents er en heel Billedbog, naar man vil blade op i den. Der staaer paa piazza della Trinitá en slank Søile og øverst paa denne staaer Retfærdigheds-Gudinden med tilbundne Dine

og Bægtfkaal! snart stod hun paa Papiret, og det var Handskemagerens lille Dreng, som havde sat hende der. Billedsamlingen vorte, men Alt i den var endnu døde Ting; da hoppede en Dag Bellissima foran ham! „staa stille!“ sagde han, „saa skal Du blive deilig, og komme med i mine Billeder!“ men Bellissima vilde ikke staae stille, saa maatte han bindes; Hoved og Hale blev bunden, den bjeffede og gjorde Spring, Snoren maatte strammes; da kom Signora!

„Din ugudelige Dreng! det arme Dyr!“ var Alt, hvad hun fik sagt og hun stødte Drengen til Side, sparkede ham med sin Fod, viste ham ud af sit Huus; ham, der var det utafnemmeligste Skarn, det ugudeligste Barn! og grædende kyskede hun sin lille, halvvalte Bellissima!

Maleren kom idetsamme op af Trappen og — — her er Vendepunktet i Historien! —

1834 var i Academia delle arte en Udstilling i Florents; to Malerier opstillede ved Siden af hinanden samlede en Mængde Tilskuere. Paa det mindste Maleri var fremstillet en lille, lystig Dreng, der sad og tegnede; til Model havde han en lille hvid, særdeles flippet Mops, men Dyret vilde ikke staae stille og var derfor bundet med Seglgarn og det baade ved Hoved og ved Hale; der var et Liv og en Sandhed deri, som maatte tiltale Enhver. Maleren var, fortalte man, en ung Florentiner, der skulde være fundet paa Gaden som lille Barn, opdraget af en gammel Handskemager, han havde selv lært sig til at tegne; en nu berømt Maler havde opdaget dette Talent, da Drengen engang skulde jages bort, fordi han havde bundet Madamens Undling, den lille Mops, og gjort denne til Model! —

Handskemagerdrengen var bleven en stor Maler! det viste dette Billed, det viste især det større ved Siden; her var kun een eneste Figur, en pjaltet, deilig Dreng, der sad og sov paa Gaden, han hældede sig op til Metalsvinet i Gaden porta

rossa *). Alle Bessuerne kjendte Stedet. Barnets Arme hvilede paa Svinets Hoved; den Lille sov saa trygt, Lampen ved Madonna-Billedet kastede et stærkt, effectfuldt Lys paa Barnets blege, herlige Ansigt. — Det var et prægtigt Maleri; en stor forgyldt Ramme omgav det, og paa Hjørnet af Rammen var hængt en Laurbærkrands, men mellem de grønne Blade snoede sig et sort Baand, et langt Sørgeflor hang ned derfra. —

Den unge Kunstner var i disse Dage — død!

IV.

Reise med Veturin.

Den sædvanligste Maade at reise paa gjennem Italien er at reise med Veturin; han arrangerer det Hele, men saa maa man holde hvor han vil, spise hvad han lader sætte paa Bordet, sove det Sted han behager at vælge for os; Middagsmad og Logie er altid med i Accorden; men Reisen varer altid dobbelt saa længe, som naar man tager med Posten; det er ogsaa ganske characteristisk, at man, efter at være bleven enig med Manden, ikke giver ham Penge paa Haanden, men han derimod giver os! thi han er sikker paa, at vi ikke løbe fra ham, men vi kunne ikke være det med Hensyn til ham, thi bliver der ham budt en høiere Pris, end den vi have accorderet om, da tager han mod den høist Bydende og lader os blive tilbage med hvad vi have faaet.

*) Metalsvinet er en Afstøbning; Originalen er antik og af Marmor, den har Plads ved Indgangen til Galleriet i palazzo degli uffizi.

Sædvanlig er Afreisen bestemt før Solen staaer op, men da Beturinen har sine Passagerer at afhente paa forskjellige Steder i Byen og ikke Alle høre til de morgenduelige, Nogle skulle først vækkes naar han kommer, Andre staae endnu isærd med Indpakningen, saa bliver det seent paa Morgenens før den sidste Passageer kan komme i Vognen. Jeg hører nu til dem, der staae op midt om Natten, naar jeg skal afsted i den tidlige Morgenstund, og saaledes var jeg da ogsaa oppe her, havde Alt istand, for at forlade Florents og over Terni reise til Rom, en Reise der med Beturin varer hele sex Dage; Veien over Siena er derimod kortere, jeg kjendte dem begge og valgte den interessanteste, om end den længste. Klokkerne Tre skulde Beturinen afsted, jeg stod en Time tidligere reiseklædt og stirrede paa Kuffert og Natsæk.

Jeg lod Tøiet bære ned for at man ei skulde vente paa mig. Klokkerne slog halv tre, der kom ingen Vogn, Klokkerne slog Fire, nu rullede det gennem Gaderne; der kom en Beturin — men han kjørte forbi — der kom en anden — ogsaa han gik forbi — og Alt var stille!

Klokkerne slog Kvarteersslag og atter Kvarteersslag! Klostersklokkerne ringede til Bøn, Hotellets Klokker ringede til Opvartning. Paa Gaden kom Vogne nok, men ingen til mig. Klokkerne slog Fem, den slog Sex — jeg var forvisset om, at man havde glemt mig — og saa kom Vognen. Indeni sad en svær Englænder, han havde sovet endnu, da Beturinen vilde hente ham, der sad en romersk Dame, hun havde besøgt sin Datter i „Firenza“ og Afstedens havde varet en Time, sagde Beturinen, men nu skulde det gaae i Galop, naar jeg først var kommet ind.

Bidsken smeldede, vi rullede over Arno — og saa holdt vi. Det var udenfor et Kloster; nogle Geistlige kom ud; en ung, bleg Broder af Camaldulenser-Ordenen steg op i Coupeen hos mig. Han var en Englænder, kunde lidt Fransk, men det

var ikke tænkeligt at faae en Samtale med ham, han læste idelig i sin Bønnebog, slog sig for Brystet, korsede sig og lukkede saa imellem Dinene, som vilde han hverken have at gjøre med Træer, Bjerger eller Solen, end sig med en Kjætter, som jeg. Ethvert Folks, ja hver Sects forskjellige Maade at nærme sig Gud paa er mig hellig, jeg føler mig forlegen ved Tanken om, at min Nærværelse gjør dem mindre frie i deres Nærmelse til Gud. Saaledes ogsaa her ved Siden af denne, den ivrigste Catholik jeg endnu havde mødt; men da jeg efterhaanden mærkede, hvor aldeles han levede i sig og sine Former, blev jeg ogsaa fri, og da han engang lukkede sin Bønnebog og skottede til Naturen, min store, hellige Bibel, pegede jeg paa dens deilige Skrift og de Sentenser, der kunde læses. Gud har jo strøet Alts paa Olietræernes grønne Hoveder, som ydmygbedende fremrafte her de graaegrønne Grene deres rige Frugt! Vinranterne holdt hinanden fast, skjøndt Verden havde røvet dem deres tunge Druer og Vinden nu plyndrede dem for deres rødbrune Løv. „Værer ydmyge, om I end give Verden en nærende Frugt!“ prædikede Olietræerne, „holder sammen i Enighed, om end Verden røver eder Alt!“ forkyndte Vinløvet — Saaledes læste jeg i min Bibel, hvad Gamaldulenseren læste, veed jeg ikke! men Bibelen kan læses paa mange Maader! Inde i Vognen var Conversationen anderledes livlig! Englænderen talte Fransk med La Romana, og hun loe og oversatte paa Italiensk for sin Gemaal, en lille Abateklædt Herre, hvad Englænderen sagde. En ung Præst var fjerde Mand, det var Selskabet.

Vi kom til Incisa. Den unge Præst og den lille, tynde Mand svang sig ud af Vognen, og nu kom Signora, Englænderen fulgte endnu besværligere efter med laadne Damestøvler om Fødderne, stort blaat Slag over Skuldrene og tykt uldent Lørflæde rundt om de tynde, røde Baffenbarter; der var noget af en Hofmands Bevidsthed og en Spekhøfers Holdning; min

engelske Præst, sort klædt, med Støvleflasterne op om Beenflæderne, meget forfrossen og andægtig, vandrede strax til Kirken, vi Andre ledsagede Sir som førte La Romana op ad den brede, smudsige Trappe til Spisestuen, der frembød fire ikke ganske hvide Bæge, et Muursteens Gulv, nogle Rørstole og et Bord, hvor Dugen havde Farve, som om den var vasket i Kaffe-Band. Englænderen underholdt os med at fortælle om alle de Tyrsters Saloner han havde været i, om to Brindser, der havde siddet ved hans Seng, da han laae syg i Florents — og nu var han saa besteden at reise med Beturin og det uden at føre Tjener med sig, thi man var jo ei i Italien for sine Folks Fornøielse! Signora neiede for hvert fornemt Navn han nævnede, og gjentog det for sin lille Gemal, der neiede endnu dybere, og saae paa den unge Præst, der igjen neiede som han.

Nu kom Retterne, som hver af os havde bestilt, Englænderen bestuede disse, greb en Gaffel, og tog saa uden videre det bedste Stykke han saae: „det er godt!“ sagde han, og vi neiede Allesammen høfligt, Selskabet gjorde det for hans Fornemhed, jeg for hans Originalitet.

Nu tog Signora nogle smaa indbagte Sager frem, som Datteren havde givet hende med; to af de bedste Stykker præsenterede hun vor Gjest, det kunde vi ved Bordet kalde ham. „Disse Kager gemmer jeg til i Aften!“ sagde han, „de ere delieieuse!“ og han svøbte dem ind i et Papir, stak det i sin Lomme og bukkede: „Men smage dem skulde man dog!“ vedblev han og tog saa et Stykke endnu fra Signora: „det er udmærket! Superbe!“ og saa tog han nok et Stykke.

Signora neiede og loe høit, jeg troer ogsaa hun begyndte at finde ham original.

Nu bragte Vertinden ham hans Frokost, og den forsvandt, som vore Retter. Til Desert lod Englænderen os høre en Bravour-Arie, Signora klappede og raabte Bravo, Gemalen

ligesaa; Opvarteren tabte af Forsærdelse Talerkenen og Englænderens Rørstol gik itu, det var dem begge To formeligt hos eet Menneske. Nu gav Signora Tegn, og hendes Gemal sang saa blødt, saa døende, saa ætherisk kan jeg sige, at jeg tilsidst kun paa den zittrende Mund saae, at han endnu fornøiede os med sin Sang. Den gjorde umaadelig Lykke! Saa kom vi da i Vognen igjen. Min bedende engelske Geistlige lod sig tilkynde og krøb op hos mig; hans Frokost havde været Lusten og den lille Bønnebog; han bad endnu. Bidsten smeldede, tre Stemmer inde i Vognen hævede sig i Melodie, og saa foer vi afsted. Mod Aften fik vi Regn, og snart gik Regndraaben over i Sneesflokke, der tæde strax paa den vaade, leerede Vej, vi kom kun langsomt frem, mørkt blev det og ikke var der et Huus, hvor vi kunde faae vor Lygte tændt; Signora jamrede af Frygt for Røvere og Gemalen af Frygt for at vælte; Englænderen skjeldte paa Rudsken og Rudsken paa Hestene og saa blev det i samme Marsch, til endelig et Lys straaledede os imøde, vi vare ved et eensomt Vertshuus, hvor vi gjennem Stalden steg op til Gjestestuen; forfrosne og forsultede. Det varede syv lange og syv brede, som man siger, før nogle Vinde og Dviiste kom til at blusse i Kaminen, men i samme Moment kom Englænderen med sine Lagener og slog med dem en Skranke om Kaminen, „de skulle dampes ud!“ sagde han. Lagenerne fik hele Varmen. Det øvrige Selskab taalte det, jeg maatte ogsaa finde mig deri. Englænderen og jeg skulde sove i eet Værelse sammen; jeg traadte ind og fandt ham staaende paa mit Sengetæppe, som han havde bredt ud paa Gulvet, og forhøiede sit Hovedgjærde med to af mine Hovedpuder, hvilke han uden videre havde taget til sig.

„Jeg holder ikke af at ligge lavt!“ sagde han.

„Ja jeg ikke heller!“ svarede jeg. „De tillader!“ og jeg tog dem fra ham; han saae forbauset paa mig.

Det var en utaalelig Sovesammerat; han udbad sig en

Opvartning — der tilsidst kun kunde bejvares ved at jeg gik til Sengs, jeg lod som jeg sov, men jeg saae med halv luffede Dine, at han arrangerede sig sin Midnats-Mad, opstillet paa en vaklende Rørstol ved Sengen.

Jeg havde længe været oppe næste Morgen, Hestene vare alt for Vognen, og endnu ventede vi Englænderen, han kunde aldrig blive færdig; Signora var ogsaa først i Begreb med at klæde sig paa! „det gaaer langsomt“ sagde Gemalen, „thi hun græder af Længsel efter at see sin Datter.“

Endelig førte vi.

Jeg sad igjen hos min gudelige Nabo, der korsede sig, læste i Bønnebog og fastede.

I Arezzo maatte vi gjøre Holdt, thi begge Bræsterne skulde bede og Signora maatte absolut skrifte, sagde hun.

Herfra blev Alt rundt om Olieskove. Den ene Trægruppe aabenbarede sig efter den anden. Olietræet ligner meest Pilen, men Grenene skyde ikke frem i stive Vidier, de bugte sig meer, Bladet er mindre og Stammen selv seer ud som om en Rjæmpehaand halv havde revet den fra Jorden, dreiet den rundt, og derpaa ladet den staae, sveiende i Stormen.

Over den graagrønne Olieskov hævede sig paa Klippen det gamle Castellone, een af Italiens meest skidne, men ogsaa meest maleriske Byer. Jeg veed ikke bedre at tydeliggjøre Billedet af den, end at sige, at den seer ud, som om den var opstaaet ved, at man havde taget de Huse og Krinkelfroge der vare altfor elendige i andre Byer, og fastet dem her bag den gamle Muur, som de dog ragede ud over; disse smaa, hængende Haver ere egentlig kun Billinger af Terrasser, man har klistret som Balkoner under et Vindue eller over en Dør, der paa Huset hvor man mindst ventede det! — En Deel af Byens Muur danner et Slags Forum for Folket, Pladsen her var ganske opfyldt af Mennesker, den steile Bei op til Byens Port vrimlede

ligeledes af Ridende og Gaaende, men ingen Kirkeflokkerklang, ingen Faner vaiede, ellers vilde jeg have troet her var en stor Fest. Fra alle Side-Beie, og paa Landeveien selv hvor vi kjørte, mhlrede der med Menneſter og med Sviin, ſtore gryntende Flokke.

En tung Sky hang os over Hovedet og ſendte ſine Draaber; derfor udspændte de Ridende deres Paraplyer, der næſten alle vare guulgrønne og ſaa colofſale, at man kun ſaae det grønne Tag og Uſelets Bagdeel, der hvor en Munk eller en Landsby-Donna red foran os. Der var en Skrigen, en Grynten og en Lyſtighed jo nærmere vi kom til Bertshuſet, der ligger tæt under Veien ved Byens Port. I Castellone var Svine-marked.

Signora ſteg baglænds ud af Vognen, netop idet en heel Hjord af Sviin blev dreven forbi, den halve Drift løb ind under Vognen, det ſaae ud, ſom „det ſorte Hav“ Bølger; og Signora traadte paa det ſorte Hav og ghyngede paa det, ſom en travelleret Venus Anadyomene, hun ſkreg, Bølgerne ſkreg og Driveren ſkreg. Det var et Livs-Moment for Signora.

I Bertshuſet kom vi tilbords; der var en Befalen af Englænderen, en Raaben, ſaa at hele Huſet var forviſſet om at han var en forklædt Prinds, og at der vilde vankе kongelige Drifkepenge, de hørte kun ham, de løb kun for ham, bleve udfjeldte og ſparkede, og til Alt hvad han ſagde og gjorde, ſmilede de og hviiede ſig; men han gav ſlet ingen Drifkepenge. „Thi jeg er meget miſfornøiet!“ ſagde han. „Jeg er miſfornøiet med Maden, med Huſet, med Opvartningen!“ og de forbløffede Opvartere hviiede ſig endnu dybere, og begge Præſterne toge Hattene af, da han ſteg i Vognen.

Inde i denne var der ſnevert og genert; her var ſaa behængt med Uſter og Foderaler, at Enhver derinde maatte forholde ſig beſtindig, ſkulde det gaae godt; den hele Bepakning var Englænderens og dog, ſom han pralede af, betalte han mindſt

af os Alle; den bedste Plads havde han taget og kom en Væske eller en Pafke ham for nær, saa blev den skudt over til de Andre, „thi det generer det Løi!“ sagde han; og det gjorde det; men alle Sager vare hans egne, selv det store Foderal, han hestede hen i Rasken paa Signora.

Ved Lago del Perugia forlod vi det toskanske Gebeet og kom ind paa det pavelige. Doganen her saae ud som en forladt Staldbygning, men den ligger smukt paa Bjerg-Siden midt i en Oliefkov; som udover Terrasser seer man ned til Søen; Solen kastede stærke, røde Straaler paa Træerne, smukke Bønderpiger med hvide Slør over Skuldrene drev Kvæg forbi; jeg glædede mig ved Beskuelsen af dette levende Billede, mens Dogane-Betjenterne beskuede Indholdet af vore Kufferter. —

Det blev mørkt før vi kom afsted. Veien var tung og vore Heste meget udmattede; kun langsomt gik det fremad; Vesturinen sagde, at Veien her var ikke sikker, det vilde sige, vi havde ingen Røvere at frygte for, men Tyve, der kunde stjæle Kufferterne bag af Vognen.

Signora græd høit.

To og To skiftedes vi nu til at gaae bag efter for at passe paa. Det var en tung, leeret Skovvei, der kun oplystes af vor tarvelige Vognlygte, nu gik det endogjaa op ad Bakke; Hestene pustede; Englænderen brummede og Signora sukkede fra sit Hjertes dybeste Dyb.

Sildigt naaede vi Landsbyen Passignore, der af alle Reisende betragtes som et ægte Røverhul.

To svære, karleagtige Piger, hver saae ud som en Røverbrud, kraftige og blomstrende, vartede os op i det smudsige Vertshuus. Vi fik en Suppe, som vi gav Smag ved at komme meget Salt, Ost og Peber i, vi fik kogte og derpaa stegte smaa Fisk, hver saa stor som en Finger, Vinen var eddikesuur, Druerne mugne og Brødet haardt som en Steen.

Sengene vare alle ligesaa brede, som de vare lange, de syntes indrettede til fire Personer paa langs og fire Personer paa tværs.

Udenfor skyllede Regnen ned hele Natten.

Da vi om Morgenens skulde forlade Vertshuset, og vi vilde stige ned ad den steile Steentrappe, der gik lodret gjennem to Etager, traadte vor vel indpakkede Englænder i Noget — jeg veed ei hvad — og rutsede nu fra det øverste Trin, nok saa graciøs, ned ad hele Trappen, Trin for Trin, men det satte ham ikke i bedre Humeur.

Til Perugia gaaer Veien opad; vi havde faaet Orer til Forspænd, de gik Gud for Gud, aldrig syntes vi at skulle naae den gode Stad, der er mere berømt ved Bottemagerens Søn end ved alle sine Bisper*).

Endelig vare vi der.

Gangen i Hotellet var ganske overlæsset med Baabensskjolde, et var ophængt for hver Kyrste, der her havde tilbragt en Nat; ogsaa de danske Bildmænd fandt jeg her, de syntes især at interessere Signora, da hun hørte af mig, at de vare mine Landsmænd, og ganske naivt spurgte hun, om man i vort kolde Land gik saaledes klædt.

Den forfrosne, bedende Camaldulenser forlod os her; Ingen af os sagde han Farvel.

Nu havde jeg da endelig en god Plads, hele Coupeen var min; jeg kunde ene ret sidde og see mig om mellem de smukke Bjerger; for to Personer var virkelig denne Plads for lille.

Vi skulde afsted; vor tykke Englænder balancerede op til mig; han vilde nyde Udsigten.

Jeg forstikkrede, at Pladsen ikke var stor nok for ham; „det er ubehageligt!“ sagde han og knugede sig fast, idet han bestan-

*) Perugia er som bekjendt Raphael's Fødeby.

dig gav mig Ret i, at her ikke kunde sidde To; han foreslog mig derfor at krybe ind i Vognen, men jeg fortalte ham, at det var just for Naturens Skyld jeg havde leiet denne Plads.

„Jeg bliver her ogsaa for Naturens Skyld!“ sagde han.

Vi havde kun kjørt en lille Strækning, saa luffede han Dinene, og bad mig pufse til sig, naar der kom noget Smukt; jeg gjorde det et Par Gange, men saa udbad han sig, at jeg kun vilde pufse, naar der kom noget ganske ualmindeligt Skjønt.

Jeg lod ham sove.

Ved Assisi, den hellige Frans's By, besøgte vi i Landsbyen Kirken del angeli, Signora skulde skrifte.

Vor Englænder lod sig alene føre om og see Mærkværdighederne, „thi han saae ikke godt i Compagnie!“ yttrede han; Munkene, der førte ham om, fik hverken Penge eller Tak: „De Karle har intet Andet at gjøre!“ sagde han, da Signora gav ham en Bebreidelse; fra dette Dieblif blev Forholdet mellem dem mere koldt, fra dette Dieblif lod ikke oftere flirstemmige Sange inde i Vognen.

Aldrig har jeg før mødt et Menneske med en saadan — ja hvad skal jeg kalde det — en saadan ubevidst Uforsammenhed; Alle skulde leve for ham, Alle indrette sig efter hans Bequemmelighed, aldrig sagde han en Compliment, uden den forvandlede sig i hans Mund til en Grovhed. Jeg kom tilsidst i hans Selskab til at tænke paa Eventyret om den onde Stedmoder, der, efter at hendes Mands Datter var vendt tilbage fra Brønden, hvori hun havde kastet hende, og Guld og Roser sprang ud af Pigens Mund naar hun talte, kastede sin egen onde Datter i Brønden, men da hun kom op, var hun endnu værre end før, og ved hvert Ord sprang en Frø eller en Fiirbeen ud af Munden. Jo mere jeg saae paa Englænderen, jo mere jeg hørte ham tale, blev jeg vis paa, at han var kjødelig Broder til Stedmoderens onde Datter.

Hvor gjorde han os ikke Aftenen uhyggelig i det fredelige Spoleto; hvor Ilden brændte saa velsignet paa Raminen, hvor Musikken lød saa smukt fra Gaden; hvor Folket jublede udenfor Kirken „e viva Madonna! e viva Jesus Christus!”

Før Solen var oppe, vare vi til Vogns igjen; og saalænge det var ret morgenkoldt havde jeg min Plads alene. Det var graat Veir, men Bjergene vare smukke, mange Træer stode ganske grønne. Den ene lille By strax ved den anden reiste sig ovenover os, hver laae som en Sphinx paa Bjerget og syntes at spørge: „veed Du, hvad der her lever og rører sig?” — Vi foer forbi! En Tiggerkone knælede ned paa Veien for os og kyskede Jorden. Vi foer forbi! vi mødte bevæbnede Soldater, som omringede en Karre, paa hvilken fire Røvere laae lænfede, kraftige sortskjæggede Karle; en gammel Kjælling sad hos dem, hun førte baglænds, nikkede til os og syntes at være nok saa lystig. Vi foer forbi. —

Vi var i Spoleto.

En stræffelig Karl, i en skiden blaa Kappe og med en lille fedtet rød Galot paa det uredte Haar, nærmede sig vor Vogn; jeg antog ham for en Tigger og viste ham til Selskabet inde i Vognen, han nærmede sig først den ene Side af Karreeten, saa den anden, men blev paa hvert Sted afviist.

„Det er en Passageer!” sagde Beturinen, „det er en Mobile fra Rom!” men vi protesterede Alle imod at have ham til Naboe! han saae aldeles ud, som salig Job, da han strabede sig med Pottestaar.

Mennesket steg da op hos Beturinen, og nu var al Udsigt for mig spærret.

Hjemme i sin bløde Sopha drømmer man ikke om at reise saaledes i Italien; da seer man kun smukke Mennesker, da skinner Solen evig mellem Vinranke og Cypresser; Legemet føler ingen Besvær. Selv den friske Luft blev mig fordærvet af Duften fra Mobiles Klæder.

Ved næste Station overlod jeg ham Cabrioletten, satte mig ud hos Beturinen, inddrak Luft og saae paa den herlige Bjergnatur.

Veien gik i Siksak opad monte Somma; vi havde Orer spændt for Vognen, Rilderne raslede mellem de store Steenblokke; enkelte Løvtræer vare ganske grønne, som i Vaaren, og hvor Træerne vare gamle og bladløse, vorte Epheu-Ranken saa frodig og frisk om Stamme og om Green, og det ud til den yderste Spids, at Træerne syntes i deres rigeste Flor; den hele Krone var et skulmende Grønt.

Smukke Piger løb langs Vognen og tilbød os Frugt. Dredriveren sang sin Canzonette og fløitede et lystigt Mellemspil dertil. Jeg sprang af Vognen, mit Hjerte jublede ved den maleriske Skjønhed.

Nede i Bjergkløften laae Ruinerne af to Vandmøller! en stor, sort Røvfugl svang sig ud af Lykningen. Alt var vildt og eensomt, Regnskyer hang i Luften over os; Taager løftede sig sagte fra Kløsterne; kun Skridt for Skridt bevægede sig den tungtbepakkede Reisevogn.

Beturinen erklærede, at vi ikke kom saa betids til Terni, at vi kunde besøge Vandfaldet; jeg, der paa en tidligere Reise havde seet det, resignerede, Englænderen derimod rasede, og denne Gang havde han Grund dertil. Han bandede, han støiede, Vandfaldet vilde han see.

Det var bælmørkt da vi naaede Terni, men Manden vilde have sin Willie sat igjennem. Han lod en Fører kalde, lod to Lygter tænde, satte sig saa op paa et Uffel og forlangte at føres til Vandfaldet.

„Men De kan jo umuligt see det med to Lygter!“ sagde man ham.

„Saa kan vi tage tre!“ svarede han og red afsted.

Føreren saae meest fornøiet ud ved det Hele; det var vist-

nok første Gang han selv skulde see Bandsaldet ved en saadan Belønning.

Hvorledes de bare dem ad med at stille de to eller tre Rygter ved det kjæmpehøie Fald, veed jeg ikke; men Englænderen sagde, da han kom tilbage, at Bandsaldet ved Terni ikke var Veien og al den Uleilighed værd; han havde beseet det baade for oven og for neden, men det duede ikke.

Allerede Klokker Tre næste Morgen skulde vi afsted, thi Veien var slem, sagde Beturinen, vi havde vor længste Dagreise at gjøre, og vi maatte, før det blev mørkt, naae Nepi, da Egnen der rundt om var usikker. — En anden Beturin med sit Selskab sluttede sig til os; men vi bleve alligevel ikke mandstærke nok.

Regnen faldede ned, Veien var dyb og tung, det var bældmørk Nat. Vi hørte en huul, stærk Lyd fra Bjergene, det var Hyrderne, der tudede i Conchylier for at samle deres Hjorder.

I Dagningen passerede vi Fjeldbyen Rocca, den ligger høist malerisk; Egnen havde Udseende af Thyrols Bjerge ved Sommertid; hver Bust, hvert Træ var grønt, Regnen havde forfrisket Græs og Blade. Epheu-Ranken snoede sig i rige Guirlander om Klipperne og om de tykke Træstammer, Byen selv hang, som en Svale-Nede paa Fjeldvæggen; den gule Tiber bugtede sig i Dybet neden under.

Vor Englænder sov, Signora gjorde det samme; men des livligere steg de siden ud, da vi stode i Atricoli, en By, hvis Brolægning syntes at være bleven lagt, mens et Jordskjælv stod paa; Vertshuset var saa hyppigt med Snarv, at jeg foretrak heller at spise i Stalden, hvor Duften dog var reel, end i disse fedtede Stuer. Udsigten derimod var mageløs deilig; Bjergene fortonede sig blaalig-grønne, Dalene udstrakte sig dybe og frugtbare. Denne Deilighed og dette Griseri — ! ja man siger jo, at Intet er fuldkomment i denne Verden, men sandelig her vare

begge Dele saa fuldkomne, som det kan tænkes. Englænderen var det ogsaa i sin Art; han gik paa Mad = Streiferi hos det nye Beturin = Selskab og lod sig smage de bedste Stykker, der blev sat for dem. Han blev grov mod vor godmodige, stille Geistlige, og begyndte at tale uhøvlst til Signora.

Ubehageligt Selskab, slet Veir, daarlige Veie og usle Heste, Alt var forenet for at gjøre Reisen til en Bods- og Poenitensereise! Solen vilde ikke skinne mig ind i Hjertet og ikke heller skinne paa Landskabet uden omkring mig; og just den Strækning, vi nu passerede, laae i det deiligste Sollys, da jeg sidst var her; men Naturen tænkte som saa, for det Selskab der behøver jeg ikke at see godt ud, og Poeten har jo seet, hvor smukt her kan være; han har besjunget mig, han gjør det ikke bedre! og saa blev den i sit Regnveirs-Phlegma.

Beturinen erklærede nu, at Veien var for slet til at vi ved Dag kunde naae til Nepi, det var for ubøveligt at føre her i Mørke, vi maatte derfor overnatte i Civitta Castellane.

Vi kom forbi monte Soracte, hvis Snee Horats har besjunget, og vort Nattequarteer aabenbarede sig, med gamle bustbegroede Mure, der næsten bedækkedes af Hænge-Planterne. Vandet brusede skumhvidt over Fjeldblokkene. Civitta Castellane er en af disse i Flugten skjønne Byer, men et uhyggeligt Opholdssted.

Vi toge ind i Albergo croce di Malta, et gammelt Franciscaner-Kloster, der er gjort om til Kro. Fra Gaden kom vi lige ind i den hvælvede Stald, den saa ud som om den før havde været en Bede-Sal; en høi, steil Trappe førte til Gjesteværelserne; Ratter og Høns sprang rundt om. Dørene hang kun paa eet Hængsel, eller manglede aldeles. Fruentimmerne der i Huset sad og flettede deres lange Haar og vidste knap, om de vilde tage imod os.

Jeg gik lidt om og besaae Reiligheden, Alt var i den største

Uorden; i nogle Værelser stode Senge uden Sengflæder, vaadt Løi var ophængt paa Stænger; i andre laae sønderflagne Meubler eller der vare opstillede Krukker, med Gud veed hvad. Jeg kom ned i en snever Gaard, den omfluttedes af fire skumle Buegange; midt i Gaarden var en dyb Brønd: Slagermuus fløi i dustnvis over mit Hoved; en lille Trædør stod paa Klem, den kunde hverken skydes frem eller tilbage, jeg stak Hovedet derind, her var en fugtig, kold Kirke, jeg saa de høie Vinduer, men Alt derinde var indhyllet i Mørke; jeg var ikke alene, jeg hørte Trin; — jeg gik til Side, to sorte Mænd, med brede Hætte, som de Jesuiterne bære, kom ind i Buegangen.

„Viva Giesu sangvine!“ sagde de ganske sagte, i det de gik mig forbi. Jeg fulgte langsomt efter.

Da jeg kom op, hørte jeg, at det var faldet i min Lod at dele Værelse denne Nat, enten med Mobile eller med Englænderen, jeg protesterede derimod, tyede ind til den unge Præst, han havde faaet en Art Dueslag at sove i, og jeg spurgte, om jeg ikke kunde hos ham lave mig en Seng paa nogle Stole.

„Men jeg har nogle religiøse Ceremonier, —“ begyndte han.

Jeg bad ham, at han i denne Henseende aldeles ikke vilde tænke paa mig, jeg sov øieblikkelig; — i Hast fik jeg nu et Par Stole sat ved Siden af hinanden; Præsten, Signora og Gemalen, alle Tre hjalp de mig med at slæbe Sengflæderne; det var et skræffeligt Reie! midt under dette Arrangement kom Englænderen, blussende rød og vred, fordi jeg ei vilde sove i Selskab med ham.

„Gaaer De fra mig i dette Røverhul!“ sagde han „skal jeg ligge og blive myrdet alene! Døren kan ikke lukkes! der er i Kammeret et Skab med en Trappe! der ligger i Værelset tæt ved en Munk og en Bondefarl, der see nederdrægtige ud! — Skal jeg ligge og myrdes alene! De er ingen god Kammerat! jeg skal ikke tale til Dem paa hele Reisen!“

Jeg takkede ham derfor.

Det var en uhyggelig Aften; og paa den samme, men det vidste jeg naturligviis ikke da, blev i Kjøbenhavn min Tragedie „Maurerpigen“ opført første Gang. Publicum har dog vist havt det bedre end Forfatteren.

Uagtet vi vare to Beturin = Selskaber, der næste Morgen vilde reise sammen, raadede os dog alle Folk i Bertshuset, at tage Bedækning med til Nepi, hvor vi først kunde indtræffe ved Solens Opgang.

Alt Klokken Tre vare vi oppe; fire Rytters Heste stampede udenfor Hotellet; Regnen skyllede ned! — Vor Englænder vilde ikke blive færdig, og da han var det, begyndte han en Skjændescene med Bertinden, derpaa en med Camerieren.

Endelig fjørte vi; to Ryttere red forud, to bag efter; strax udenfor Byen mødte vi den romerske Diligence, der gaaer over Forli til Bologna; ogsaa den var under Bedækning.

Vi passerede en lang Bro, „ponte del cujoni,“ faldte Beturinen den og fortalte, at under denne skjulte Kæltringerne sig, naar de saae man havde Soldater med. Hvorvidt det var usikkert eller ei, at reise her, tør jeg ikke afgjøre, men jeg ansaae rigtignok det Hele for en Aftale mellem Bertshuus = Folkene, Beturinen og Soldaterne, disse sidste fortjente jo en lille Drifkeskilling; hverken nu, tidligere eller senere har jeg kjendt til Overfald i Italien; man reiser vistnok ligesaa sikkert i dette Land, som i England og Franckerige.

Det var næsten Iys Dag, da vi kom til Nepi, en By, der kan gjelde for et Pragt = Exemplar af Griseri og Faldefærdighed; de store Paladser saae ud, som om de stode forladte af Mennesker, og overlodte kun til Rotter og Flagermuus. Spindevæv med tykt Støv hang i alle Nischer og Kroge. Her holdt imidlertid Regnveiret op, men som en tung Bly = Kuppel hang den graa Luft over os.

Der var en forunderlig Gensomhed mellem den sidste Forgrening af Bjergene. Endelig var vi ved den sidste Station La Storta, en lille Flekke, der kun ligger nogle Timer fra Rom.

Det første og eneste Vertshuus her saae ud, som hos os en almindelig Stald; Kjøkken og Skjænkstue gaar ud i eet. Væggene ere malede stræffeligt med Landskaber, ganske som man seer dem i en daarlig Laterna magica, tykke Streger og Farverne gloende og gale som i en illumineret A. B. C. Bog. Al Lyshningen kommer ind af Døren. Midt paa Gulvet stod en stor firkantet Jernkasse med Ild, og ved Siden af et Træbord og Træbænke for Gjesterne; Knipper af Bregner hang under Loftet for Bluernes Skyld, rimeligviis for at de ikke skulde fordærve Malerierne. Høns og Glaster havde Plads paa Gulvet; Madlugt opfyldte Værelset og man saae Alt i en let Betoning af Skorsteens-Røg. Udsigten gjennem Døren begrænsedes af en Gruus-Grav og en Mødding med levende Ralkuner; Beturins og Pak-Vogne fyldte den øvrige Plads.

For Englænder gik øieblikkelig til Skorstenen, betragtede de forskjellige Retter, og tog strax, af hvad der var færdigt, det han syntes bedst om; men Madamen i La Storta dreiede sig paa sin Hæl og rev ham øieblikkelig ud af Hænderne hvad han havde taget, i det hendes sunklende Dine maalte ham fra Top til Taa; han stødte hende til Side, hun spurgte, om han var gal, og viste ham derpaa den Mad, han havde bestilt, og som endnu skinnede ganske raa i Panden. Han kneb hende i hendes fede Arm, og hun hævede sin Kjøkkenkniv.

Hendes Gemal, en lille tyk Mand, sprang til, holdt hende om Livet og løstede hende fra Gulvet; hun strittede med Kniven og en Strøm af Ord gjennemsfingrede Huset. Englænderen blev kogende rød i Ansigtet, han greb en Rørstol og holdt foran sig.

Vi fik imidlertid mæglet Fred, og nu spiste han, spiste for

tre Personer; „jeg skal spise, for To!“ sagde han, „jeg skal spise, for jeg har ærgret mig! spise og dog kun betale tre Paoli!“

Bertinden forlangte imidlertid sex Paoli; Beturinen, hvis Kostgjænger Englænderen var ved alle Maaltider, jamrede høit. Vi tog Beturinen's Parti, og Englænderen overfusede det arme Menneske. „Han faaer ingen Drifkepenge!“ sagde han, „jeg er misfornøiet med ham! jeg er misfornøiet med Madsen! misfornøiet med Selskabet —!“

„Med Selskabet —!“ spurgte Signora.

„Ja vist!“ sagde han, „hun fladdrer altid! — snurrer —! hvor det gaaer! og hendes Mand er dum, er stum! har ingen Dannelse!“

„Ingen Dannelse!“ gjentog Signora; hun blev ganske bleg, satte Armene i Siderne, „ingen Dannelse! — Mand! tag dit academiske Borgerbrev op af Lommen og viis ham Du har Dannelse!“

Og hendes lille Mand var ligesaa bleg, som hun, han sagde ikke et Ord, hans Dine stirrede ganske vildt, han trak sin Tegnebog op og udfoldede et Papir, som han holdt ud for Englænderen.

„Læs!“ sagde Signora, „læs, om De kan! — min Mand ingen Dannelse! — Englænder, see paa mig! ham er det, der er en raa Karl! og han siger mig, at han har levet med Brindser! — Orer og Hunde har været hans Compagnie! *maladetta* —!“

„Jeg læser ikke!“ skreg Englænderen, midt under hendes Tale, og slog til Papiret, satte sine Hænder i Siden, ligesom Signora, og lod sin Tunge efterligne Kalkunernes Bluddren.

Idet samme stod Bertinden ved Signoras Side; hun hævede sig paa sin ene Fod, hendes Dine lynede, hun holdt et Fad Blomkaal i Haanden, og Kaalen fløi over Englænderens Hoved. Hønsene paa Gulvet flagrede vildt omkring, jeg loe, nogle af

Selskabet trommede med Fingrene paa Bordet og et Par Damer, hørende til den anden Veturins Selskab, flygtede til Sidedøren.

Fra dette Dieblif talte Ingen meer med Englænderen; han satte sig ind i Vognen og lod, som om han sov.

Fra La Storta begynder Roms Campagne; en græs-groet Kirkegaard i det Store, det er det Billede den frembyder. Ingen Huse, men Grav-Ruiner uden Navn ligge ved Veien; mellem de høie Tidsler dreve Hyrderne deres Hjorder af Faar.

„Neros Grav!“ raabte Veturinen og pegede paa et Monument tæt ved Veien. Vi foer forbi. Jeg øinede St. Peters Kuppel! o hvor bankede mit Hjerte ved atter at gjensee Rom! jeg kjendte det grønne monte mario, vi rullede over ponte molle og indefluttedes nu af Vigniernes hvide Muure indtil vi holdt udenfor porta del popolo.

Pæssene bleve afleverede, vi fik vor bulletta, en Soldat satte sig op hos den anden Veturin, medens Officeren bød os følge efter den til Doganen; vi fulgte.

„Ikke til Doganen!“ var det første Ord, vor Englænder sagde; han raabte det ud af Vognen, han befalede, at den skulde kjøre med ham til et Hotel, thi han vilde ikke lade trække om med sig efter Soldater-Bud.

„Til Doganen!“ raabte vi Alle og Veturinen førte derhen. I Englænderens Kuffert fandtes mellem Klæderne en Mængde Stumper af Vorlys. „Dem har jeg fra Vertshusene, jeg har ligget i, de staae betalte paa Regningen, og jeg tager med hvad mit er.“

Her skiltes vi.

V.

Ankomst til Rom.

Rom er vistnok den eneste By, i hvilken en Fremmed uden Familie-Bekjendtskaber kan vore fast og blive som hjemme; et stille Sind vil her kunne leve saa eensomt og affondret, som det ønsker sig det, og den meest urolige Aand vil finde Afverlinger nok, thi her kommer ikke en Dag, uden den jo bringer noget Nyt for Die og Tanke.

Man bør leve et heelt Aar i Rom, for ret at opfatte Billedet af denne Verdens-Stad, der ved hver Aarstid faaer sin særegne Colorit. Det er ligesaa interessant at see Rom i Høst, naar de dansende Piger komme fra Viin-Markerne, som det er interessant at see den i Carnevals-Dagene, naar de lystige Masket opfyldte Gaderne. Man skal være i Rom naar Sneen ligger paa Bjergene og Skildvagten staaer paa sin Post med Ildgryde foran sig, mens de barbenede Drenge sætte Fødderne paa Isen og sige den brænder; man skal være i Rom i den glødende Solhede, naar det fjølige Vandspring om Aftenen samler de syngende Skarer om sig.

Den Rejsende nordfra, der, i det han ruller ind i Byen, troer, at han skal see et Sted der erindrer ham om Nürnberg, eller frembyder et endnu ældre Præg, bliver høist overrasket ved det muntre Skue, den smukke Regelmæssighed, det høist Moderne, der viser sig. Man seer strax en stor, smuk Plads med Obelisk og Springvand, elegante Hoteller, herlige Terrasser med nyligt huggede Statuer og Basreliefs; unge duftende Afaster danne Alleer, den ene i Siksak over den anden; hele den store Verden ruller i prægtige Vogne forbi; engelske Damer og romerske Dandies vise sig til Hest; det eneste, der skulle forstyrre Billedet af det Moderne, var maaskee, om der kom forbi et Par af Cardis

nalernes rødmalede, flodfede Karreeter, hvor Kudst og Tjener har Parvf og trefantet Hat.

Imod Byens Port strække sig tre Gader*), den mellemste er il corso, den hvori Carneval, Beddeløb og Kjørepromenaderne finde Sted; det er en prægtig Gade med bredfliset Fortoug, Boutiker, Kirker og fremfor Alt med mange Menneſter; der ville vi kjøre opad, dreie om i een af Sidegaderne til Venſtre og vi ere da paa den ſaakaldte ſpanſke Plads.

Man fortæller, at Tiberen en Gang ſteg ſaa høit, at den førte en Baad op paa denne Plads; pludſelig ſank Vandet, Baaden blev liggende her, netop hvor nu Vandspringet er; Michel Angelo, der ſkulde gjøre Tegningen til dette, tog Motiv af den ſtrandede Baad, og derfor ſeer man nu midt i det runde Baſin en Baad af Steen, ſom Vandet vælter ud af.

Bag Fontainen reifer ſig en Steentrappe, der er bred, ſom en heel Gade, og høi, ſom Nabohuſene; det er den ſaakaldte ſpanſke Trappe, der fører op til det franſke Nonnekloſter, det franſke Academie ſamt til den ſmukkeſte og meeſt beſøgte Promenade.

Engang var denne Trappe meget i Vanrhygte for Overfald ved Aften og Nat. Sligt er nu, efter at her er anbragt Lygter og en Soldat ſtillet paa Vagt, længe ikke hørt, og dog brænde Lygterne ſlet, og dog ſidder Soldaten om Aftenen altid inde i Skilderhuſet. Ved Dag vrimler her af Tiggere med viſne Lemmer, Nogle hoppe ſom Frøer, i det de bruge Hænderne til at ſpringe paa, Andre ligge paa langs og fremviſe de ſyge Lemmer **).

Fra Trappens øverſte Trin, ved det murede Rækværk, har man en Udsigt over det halve Rom, med dets Taarne og Kupler;

*) Babbuino, il corso og ripetta ere de tre Gaders Navne.

**) Den Førſte, der under dette mit nye Beſøg i Rom her tilraabte mig et *eccellénza!* var juſt den Figur, jeg i „Improvifatoren“ har tegnet, ſom Onkel Peppo, han laae her endnu med ſit grinende Anſigt.

men vi ville endnu ikke see dette; vi følge Gaden foran os, det er via felice, og her have to Konger deres Boliger; hvor ligge Slottene? See, der til Venstre, det smalleste Huus af dem Alle, indeflemt mellem fattige Huse og selv ligesaa fattigt; to Vinduer uden Glas, kun Jernstænger, en Dør med en Hammer og Indskrift: Villa Malta. Det er Kongen af Baierns Palais i Rom. Stige vi ind, — ja, saa glemmes snart den fattige Indgang; vi ere i en prægtig Have, hvor store Laurbærhækker omsfatte Gangene; Pinierne løfte deres grønne Skjærm omkring den lille Bolig, fra hvilken man seer ud over Staden paa de syv Høie, ud til de blaae Sabiner- og Albaner-Bjerger.

Den anden Konges Bolig ligger til Høire i Gaden, og seer mere ud som et Palais uagtet Vinduerne sidde lidt uregelmæssige. En mørk Gang med Steentrappe fører op til Værelserne, der kun have Muursteens Gulv, men Vægge, der prange med herlige Billeder.

Her boer Thorvaldsen.

Vi følge den Gade, vi er i, og staae paa en stor Plads, saa ægte romersk, at ingen mere eiendommelig for Rom kan opvises. Man seer et Stykke af Capuziner-Klostret, man øiner gamle, forfaldne Mure, seer en Række usle, smaa Kjøbstedshuse og bag ved disse eet af de prægtigste Paladser, der indeslutter en Skat af Billeder. Til Høire har vi Boutiker, ægte romerske Boutiker smykkede med Laurbær, Guirlander af røde og hvide Bølser, Pyramider af Ost, Mosaik af Figen og Oranger, hele Orgler af Lys. Og Alt saa smagfuldt ordnet, som var her en stor Fest.

Rampen brænder Dag og Nat foran Madonnabilledet paa Hjørnet; en Thronhimmel svæver over det, et lille Alter er nedeunder og paa dette staae Blomsterpotter, med flagrende Silkebaand, mens Muren selv rundt om er behængt med Motivtavler: smaa Billeder, som fremstille alle de Sygdomme, alle de Ulykker,

Madonna har helbredet og frelst Menneſkene fra; man ſeer de løbſte Heste hun ſtandsede i Flugten, man ſeer Børn falde i Brønden, og dog blive frelste. Det er en heel lille Udstilling af Mirakler; et heelt Gallerie af Ulykker, ſom tage en god Ende; paa Huſet ſelv er ikke Plads til flere Motivtavler, og derfor ere de ſeneste anbragte paa Gjenboens Væg.

Men vi maae betragte Pladsen ſelv! midt paa den ſtaaer en mægtig Steen-Triton, der med fulde Kjæver blæſer i Conchylien, ſaa Vandſtraalen ſtiger mange Alen i Solſkinnet og ſpiller ſom et Priſma med Regnbue-Farver. Herlige, hvide Drer med alenlange Horn ligge her, ſpændte fra Vognene; Grupper af Bønder med brogede Baand om de ſpidſe Hatte ſtaaer og ſpille morra; Piger, ſaa kraftig ſkønne, med Guldkam i det gniftrende ſorte Haar, ſee paa et dansende Par; Tamburinen lyder, det er lyſtigt at høre og ſee. Capuzineren, ſom gaaer forbi med ſin Tiggerpoſe paa Ryggen, ſkatter med et Smil til de Glade.

Ja her ere vi ret i Rom! i dette Qvarteer boe ſædvanligviis de Fremmede; her ville vi ogsaa blive og herfra gjøre vore Udflugter og ſee — ja, Enkeltheder kun af det Meget, der meeſt talende aabenbarede ſig for mig.

VI.

Familien Borghese.

I Gaden il corso ligger Kirken St. Carlo; Muſik og Sang lød gjennem de høie Hvælvinger, tuſinde Lys bleve baaret i Proceſſion; en forgyldt, hvid Liigkiſte, med himmelblaat Laag, ſtod paa et høit Fodſtykke, omgivet af Kandelabre med brændende

Skaaler; men intet jordist Støv laae i denne Kiste; i Kirken maria maggiore *) i Borghesernes rige Begravelse, hvilte Guendalina Borghese Talbot; her, foran den tomme Sarkophag læstes kostbare Sjælemesser, og de Fattige græd for hende, de havde tabt.

I de sidste Maaneder **) seilede hver Nat Døds-Englen op ad den gule Tiber, steg i Land og vandrede med Stormskridt gjennem de snevre Gader, til den Fattiges Huus og til den Riges Palads, og hvor han kom skrev han Dødstegnet over et Hoved.

I de taase Gader om Natten, i den larmende Brimmel om Dagen, men ikke synlig for det jordiske Øie, gif Døds-Englen op ad de snevre Muursteens Trapper og op ad de brede Marmor-Fliser.

Der ligger i via ripetta ***) et lille, ubeboet Huus; en stor, aaben Bue udgjør dets to øverste Etager, saa at man fra Vinduerne i Palazzo Borghese, der vender med en Fløi ud mod den snevre Side-Gade, kan see gjennem denne Bue ud i via repetta, see den gule Tiber, der hvor Færgen trækkes over, see den modsatte Kyst, Peters-Kirken, ja selv de fjerne Høie.

Det Værelse, hvorsfra man har denne Udsigt i Palazzo Borghese, hører til det store Billedgallerie, der strækker sig gjennem mange Sale; her toner evig Leonello Spadas: Concert, her slukkes aldrig den røde Aftenhimmel for Roth og hans Døttre, Gerardo delle Notti manede denne fast med

*) En af Rom's betydeligste og skønneste Kirker; dens 40 joniske Søiler af græst Marmor er fra Juno Lucinas Tempel; Loftet er forgyldt med det første Guld, der kom fra Peru til Europa.

**) 1840.

***) En af de tre lige Gader, der gaae ud fra piazza del popolo.

Aand og Flamme; Gullet regner evigt i Danaes Skjød med den mægtige Klang, Raphael kunde tildele det.

Gjennem disse Sale vandrede i Natten Døds=Englen med de store Vinger, der skjule Alt bag ved sig; Døds=Englen, paa hvis Bælte Stjernen lyser, og forkynder os Udødelighed. Den kraftige, unge Død, der ingen Beenrad er, men en dristig Ungling, som kjæft overstjærer Jordlivets Traad.

Gjennem disse rige Sale vandrede Døds=Englen; Domenichinos: Sybille syntes at løfte Dinene! Cesar Borgia, som Raphael har givet Udødelighed, vilde træde ud af Rammen; — men Døds=Englen vandrede roligt fremad, op ad de brede Trapper mellem de herlige Marmorbilleder —

En Søn af Slægten Borgheze viedes til Døden.

Og Sorgeslor blev heftet til det rige Vaaben, men før det blev ophængt, kom atter Døds=Englen, den søgte Moderen, som græd for sit Barn, Døds=Englen kysjede hendes Bryst, og hun var død. — Moder og Søn vare døde.

Den Fattige græd, der var Sorg i Hytten, der var Jammer i Borghezernes rige Slot; men to Sønner levede jo endnu. Og Døds=Englen kom atter, een Søn endnu maatte døe; den sidste var tilbage, men med Sorg i sit Hjerte, med Feber i sit Blod.

„Hvor er min Broder?“ spurgte han, og i det samme Dieblis bar de Broderens Liig ud af Paladsets Port.

Der lød intet Svar; Døds=Englen kysjede den Spørgendes Mund; ogsaa han var død.

Der var Jammer og Nød i Borghezernes rige, prægtige Palads, den bedste, den kjærligste Moder var død, hendes tre Sønner døde; — det evige Rom fældede Taarer, dets Digtere sang ved Harpen veemodige Qvad, eet rørte mit Hjerte, jeg synger det igjen i danske Toner:

Guendalina Borghese Talbot og hendes tre Sønner.

En Paradisets Blomst, af Troen bragt
Til Themsens Bred og plantet der i Solen,
Skjød herlig frem, dens Duft, dens Indes Magt,
Dens Glands, sligt findes ei hos Natviolen.

Men Kjærligheden planted' Blomsten om,
Den Blomst, som gjorde alle Hjerter glade,
Den plantedes ved Tiberen i Rom,
En himmelsk Duft gif fra dens rene Blade.

Og Duften steg, vi hørte Engle sige:
Den Blomst er ei for noget jordisk Sted,
I Lysets Have blomstrer kun dens Lige!

En Engel saae vi da til Jorden stige,
Og rive Blomsten op — tre Skud gif med,
Tre unge Skud, de groe nu i Guds Rige. *)

*) Originalen lyder saaledes:

La Morte della Principessa *Guendalina Borghese Talbot* seguita da
quella di tre suoi Figli.

Sonetto.

Presso al Tamigi un Fior di Paradiso

La Fè piantò con somma cura un giorno;
Bello ci crebbe in quel suol più d'un narciso:
Tanto era in suo candor di grazie adorno!

Quindi la Carità fiammante in viso

Del Tebro il trapiantò nel bel soggiorno,
E qui destava in tutti amore e riso
Per la fragranza che spandea d'intorno.

Ma il grato olezzo anche su in cielo ascese,

Onde averlo fra loro ebber desio

L'Alme ch'ivi si stanno al gaudio intese.

Allora a un divin cenno Angiol partio

Che svelto il Fior con tre germogli, il rese

All' amor de' beati, e in grembo a Dio.

di F. F.

VII.

Roms Kirker.

Saa, her ere ikke færre end 328 Kirker i Staden Rom, at skildre disse vil blive ligesaa trættende, som at læse Beskrivelsen, vi indskrænke os altsaa til tre, der ligge paa samme Strøg; i disse ville vi holde vor Kirkegang.

Ovenfor den spanske Trappe have vi Kirken Trinita dei monti; hver Søndag Morgen strømmer en Skare Fremmede her hen, de ville høre Søstrene synge og muscercere. Den blinde Tigger holder med sin Ryg det tunge Dør-Førhæng i Veiret, for at Mængden des lettere kan træde ind, han rasler med sin Blikbøsse, Ingen synes at bemærke det, thi allerede lyder Sangen af de bløde Dvindestemmer, den synes at være Englenes Graad opløst i Harmonier. Ingen aandsmager Prædiken forstyrrer her Andagten, Tanken hæver sig paa Toner til Gud.

Kirken er lys og hyggelig, Solen skinner paa de guldne, brogede Bægge. Et Gitter skiller Tilhørerne fra Nonnerne, der sidde om Altret med de fattige Smaapiger, de opdrage. Over Gittret er afbildet et brændende Hjerte, omsnoet af et Tornebaand; mon det siger: „Hjertet skal kun flamme for Gud i Jordens Torne!“ eller betyder dette: „Mit Hjerte brænder, men Klosters Tornebaand ligger om det!“

Med livsnydende Blik stirre de Fremmede gennem Gittret ind paa de fangne Duer! — Ak, hvad er der vel bedst, enten eensom med Gud og sig selv at sidde under den sorte Cypress i Klosterhaven, eller at høre til de flagrende Fugle, der to og to flyve over Bjerg og Dal, hvor Nættet er spændt ud, hvor Sægeren sigter — — Spørg ikke den unge, blege Nonne! forstyrrende ei, hun har grædt sin Smerte ud og synger i Dag sin Glæde bag det sorte Gitter.

Man fortalte om een af Søstrene, der havde sjunget smukkest af dem Alle og var blegest af dem Alle. En Søndag Morgen favnede de Fremmede hende, i samme Time grov to gamle Mænd hendes Grav i Klosterhaven, og Spaden klang, den stødte mod den haarde Steen, Jorden skuffedes bort og et Marmorbilled fra Oldtids-Dage løftedes af Jorden. En deilig Bacchus, Nydelsens Gud, steg frem til Sollyset fra den Grav, der skulde modtage Een, som aldrig nød Livet. Graven kan ogsaa være ironisk! —

Fra Kirken Trinita dei monti vandre vi ned ad Gaden, dreie om Hjørnet og vi staae foran Capuziner-Kirken. Derinde findes skjønne Billeder, i Klosteret ere kjolige Gange, de omslutte en lille Have, hvor Citrontræerne groe med Grene, tunge af Frugter; men ved Intet af alt dette dvæle vi; nede under Kirken, dog ikke under Jorden, ere en Række Capeller, dem ville vi besøge! Solen skinner herind gjennem de gittrede Vinduer, Luften vifter frisk og reen, og dog gaar vi mellem Døde. Gulv, Loft, alle de smaa Capeller her, ere ene og alene opførte af Menneskebeen; hvorhen vi see er Alt Knokler; de danne Rosetter, Snirkler og Billeder. Om eet Dødningshoved ere to Hosteskaaler saaledes anbragte, at de see ud som Vinger; en Throne af Knokler er reist i een af disse Been-Nischer, to smaa Borne-Skeletter*) svæve som Engle over den, dobbelte Hosteskaaler udgjøre deres Vinger. Rysekroner, ligeledes af Menneskebeen, hænge her og kunne ved et Seilgarns-Baand heises op og ned. Hænder gribe ind i hinanden og danne sælsomme Arabesker; Gulvet inde i hvert lille Capel er derimod Jord, blandet med Jord fra Jerusalem. Munkenes Liig, som nedlægges her, optages igjen efter et Forløb af otte Aar; hænge Lemmerne endnu sammen, da isøres den Døde en Capuziner-Kappe og stilles op i een af Ni-

*) Børn af Slægten *Barbarina*, der i denne Kirke have deres Familie-begravelse.

fcherne, og en Blomsterbouquet eller Bønnebog gives ham i Haanden.

Det er sælsomt at see, hvilket høist forskjelligt Udtryk der kan ligge i disse ofte mumieagtige Phystognomier. Munken, som viser om, peger tidt paa een af disse tause Skikkelser og siger: „han var min Ven og Broder her i Klostret, vi havde hinanden meget kjære! beed for os!“

Det Hele er et memento mori, man aldrig glemmer; og dog har Skuet heraf intet uhyggeligt; det er det Forkrænfelige vi see, det er hos os i vort Solskin, i vor friske Luft, det lige som leger med sig selv for at mildne Dødsbilledet.

Den tredie Kirke vi gaae til, Santa Maria degli Angeli, findes midt i Ruinerne af Diocletians Bade; disse see ud, som vare de en Deel af Byens gamle Mure; de indtage en bethdelig Plads. Et Parti synes at tjene som Hømagasin, et andet er forvandlet til et stort Hospitue; tæt op til dette, til en Række sønderbrudte Vuer og revnede Mure, sees en Indgang, som til et Capel, man træder ind og staaer i een af Roms største og smukkeste Kirker.

Det er Diocletians Badestue, mægtige Colonner, hver af een eneste Granitblok, kneise her endnu fra hiin Tid *).

Her er i denne Kirke noget saa lifligt, saa muntert, som gif man under Viniernes Tag i det Frie, og tillige er her dog høitideligt, eensomt, ægte catholsk! Væggene prange med herlige Billeder, her er Domenichinos St. Sebastian, her er Carlo Maratis **) Christi Daab.

*) De 8 Colonner ere hver 16 Fod i Omkreds og 43 i Høide.

**) I den capelagtige Bygning man træder igjennem for at komme ind i Kirken, ligger til Venstre Carlo Marati og til Høire Salvator Rosa; Busten af hver staaer paa den Dødes Grav; lige over for disse to Grave findes to andre, paa hvilke Gravskrifterne forekomme mig de skønneste og meest indholdsrige jeg endnu har læst; de lyde saaledes:

I ingen af de store Kirker i Rom finder man en saadan Gensomhed, som her; man seer kun et Par Fremmede vandre hen over Marmorgulvet, og en Munk drager Forhængen fra eet af de skjulte Billeder; Døren til Klostret staaer paa Klem, og har man tittet indenfor, kunde man faae Lyst at blive her; thi i Klostret, som i Kirken, sees intet snevert, intet som trykker. Kjølige, store Buegange omslutte en Have, der pranger med de største Cypresser, Rom har at opvise. Jeg har ingen Bopler seet mere høie og frodige, end disse Træer, der her beskyyge et Springvand.

Man faaer Lyst til at arbeide med Munken, der planter Urter i de smaa Haver uden for Gellerne, hver Have her synes en Løvhytte af Viinløv, og Apelsin- og Citrontræer. De varme Solstraaler spille mellem de mørkegrønne Blade og ligesom samle sig i de gyldentskinnende Frugter.

Fra dette duftende, grønne Naturens Capel, vandrer Munken ind i den store Gudskirke, bøier sit Kne og priser sin Gud i stille Gensomhed.

VIII.

See-Paladser i Virkeligheden.

„De gamle Guder leve endnu!“ — ja, det kan man sige i et Eventyr, men i Virkeligheden —? denne er selv tidt et Eventyr.

Corpus humo tegitur,

Fama per ora volat,

Spiritus astra tenet.

den anden er ikke mindre betegnende:

Virtute vixit,

Memoria vivit,

Gloria vivet.

Barnet, som læser „Tusind og een Nat“, seer i Tanken de prægtigste Trolddoms-Paladser, og er lykkelig ved dem, men saa kommer den Ældre, han siger: „Sligt findes ikke i det Virkelige!“ og dog findes det der. Vaticanet og Peterskirken i Rom frembyde en Storhed, en Pragt og et Skue, aldeles lig de Slotte, Phantasten har reist i den gamle østerlandske Bog. Vi kunne selv see det og vide, om de gamle Guder leve endnu.

Vi staae allerede paa Peters-Pladsen og omfluttes til Høire og Venstre af tre Rækker Spile-Gange, Kirken ligesom er i alle Forholdene saa storartet, at vi intet Maal have for den, de svare saaledes til hinanden, og til Pladsen og til det mægtige Vatican tæt ved, at vi kun sige: „ja det er en stor tre Etagers Bygning!“ Men vi betragte Menneskevrirmlen der strømmer op ad Trappen, — denne har hele Bygningens Brede, — og de blive da, eftersom Diet har opfattet Forholdene af Dør og Vinduer, kun Punkter, Duffer. Vi erkjende Storheden, uden endnu at have begrebet den.

Midt paa Pladsen staaer en Obelisk og paa hver Side et Springvand, der med Hensyn til Alt rundt om har en passende Størrelse, men vi betragte hvert for sig alene og vi see, at de ere forbausende store. Der fortælles om en fremmed Fyrste, at han, ved Synet af den vældige Vandmasse, raabte høit: „Nu er det nok!“ idet han troede at dette usædvanlige Skue kun var til Ære for ham og ved uhyre Midler for en kort Tid gjort muligt; men Vandene bleve ved at springe og de springe endnu med samme Rigdom. Deiligt er det at see, naar Solstraalerne male en Regnbue paa de styrte Draaber.

Fra Pladsen gaaer man til Høire gennem en lukket Gang ind i Vaticanets Gaard, der paa tre Sider omfluttes af den mægtige Bygning, der har en Storhed som Peterskirken og derfor, stillet op ved den, gjør, at ingen af disse ere af den Virkning, de kunde være.

Landseknegte i Middelalderens Costume, de see aldeles ud som Kløverknegt i et Spil Kort, Alle, tydske Reietropper, holde Vagt i Buegangene og i Gaarden. Om hver Etage gaaer et Gallerie, i det øverste ere Væggene malede med Landkort al fresco, Paven kan her studere de Lande, hans Fædre eengang have hersket over. Galleriet neden under er en heel Billed-Bibel, det er de saakaldte Raphaels Loger; først i de sidste Aar har man med store Vinduer tillukket de aabne Buer, Malerierne ere noget afblegede, Arabeskerne temmeligt forvittrede, ja endogsaa udfradsede af faade Hænder eller beskreyne med Navne af Reisende, som Ingen bryde sig om. Det nederste Gallerie fører ind i den Fløi af Paladset, som Paven ikke beboer, men som omslutter Verdens rigeste og herligste Skatte.

Den hele Bygning bestaaer, som vi veed, af 22 Gaarde og 11000 Værelser, allerede det flinger eventyrligt; nogle Timers Vandring herinde er, som vare vi paa et fortryllet Slot; den dristigste Phantasi faaer her ikke Tid til at skabe sig noget Nyt, den forstummer ved at see Virkeligheden lige saa rig og dristig, som den.

Lad os vandre.

Gjennem en gittret Port træde vi ind i en Gang der blaaer, saa lang er den, overalt i Verden, kun ikke her, kunde den kaldes et rigt Museum, Gulv og Vægge fremvise Oldtids-Minder. Vi titte gennem en Dør, og blendes af Farvepragten i de mange Sale, som her grændse til hverandre. Loft og Vægge ere overdhyngede med Malerier, men ingen heste sig i Tanterne, de gjøre en Virkning, som Farvebillederne i et Kaleidoskop; det er Bibliotheket, men hvor ere Bøgerne; de staae skjulte i lave hvidmalede og forgyldte Skabe*).

*) Dronning Christine af Sverrigs Bibliothek udgjør en betydelig Samling.

Vi titte ind ad en anden Dør, Lyset strømmer gennem Glåstagnet, Vægge og Gulv er blankpoleret Marmor, herlige Statuer ståe paa begge Sider, de synes øieblikkelig at være løste af Marmorblokkene, og dog meer end tusind Aar er det siden de hørte Meiselen klinge. Man bør see disse Skatte ved Fakkelsfjær, da synes Marmoret at faae Liv, det bevægelige Lys gjør at Musklerne synes at svulme, Klædernes Folder at røre sig, det blege Ansigt at vinde Farve.

Men vi følge igjen den store Gang, træde op ad nogle Trin, og en Række af Sale med Oldtidens skjønneste Minder, den ene Sal rigere og herligere end den anden aabner sig for os; man bliver næsten træt af at skue, hvor kan man da beskrive; Olympens Guder leve her endnu, Muserne hilse os Dødelige; Alt er Skjønhed og Storhed.

Kun en lille Plet ville vi dvæle paa, og fra denne maa der saa sluttes til det Hele.

Vi ståe i en lille Gaard, Guds klare Sol kaster her sin rødfarvede Guirlande over den høie Vandsstraale, der pladsker i Marmorbasinet. Gaarden omslutes af aabne Buer og i disse prange verdensberømte Herligheder. Her ståer Antinous, den vaticanske Apollo; her vaander Laokoön sig i evig Smerte, omsnoet af Slangerne; her have Canovas Gladiators og Perseus Plads.

Man ligesom overvældes af det Største Kunsten har frembragt, det er en Hvile for Tanke og Dine at kaste et Blik gennem Vinduerne, og det Skue, som her giver Hvile, er Skuet over Rom og Campagnen til Bjergene, det er Skuet over smaa, flislagte Gaarde eller prægtige Haver, der ved Vintertid prange i det deiligste Grønne, alle Vuegange ere Laurbær, Roserne synes at vælte frem langs de høie Mure; Vandet pladsker ud af kunstige Grotter og Huler.

Skulde man ikke troe, det var et Eventyr man drømte, og Alt er dog Virkelighed her, den underfjønne Virkelighed.

Gjennem en i ægyptisk Stil opført Vestibule, der pranger med grandiose Sarcophager, hver af een eneste stor, kostelig Steen, træder man ind i — ja Museum kan det ikke kaldes, det er forlidt, man træder ind i een af Ægyptens Pyramider. Den hele Sal er decoreret som et af de største og prægtigste Gravkamre i Pyramiderne, Væggene ere bemalede med Colonner og tropiske Planter, Loftet hvælver sig som en Himmel, en afrikansk Stjernehimme! den reneeste, ultramarine Farve, og en Myl af rigt forgyldte Stjerner; man føler sig i Africa, man er midt inde i Pyramiden og rundt om sidde tause og mørke de sælsomme Gude-Billeder! I Sidekamrene staae Mumier, nogle løste af deres Døds-Svøb, andre ganske indhyllede og skjulte i de bemalede Kister.

Fra de uformelige Billeder i Steen, de grelle Farver, der mødte Diet, gaae vi til de meest fuldendte Billeder Kunsten kan opvijs, et lille Billedgallerie, men en Skat, som den kun samles fra hundred andre, og Veien herhid fører gennem mange Sale, nogle med de brogede gobelinske Tapeter, som Raphael gav Tegningen til, andre med Landkort og Byers Grundrids malede al fresco! det er som om hver Sal i det uhyre Vatican vilde overbyde den anden, enten ved sine Kunstskatte eller sin Eienommelighed.

Vi staae nu imellem de uendelige Billeder! hvorhen skulle vi vende os! til hvilket Værelse, mod hvilken Væg. Der see vi Domenichinos døende Hieronimus, der svæver paa Skyen, Raphaels Madonna del Foligno, her er hans sidste Værk Transfigurationen. Perugino, Giulio Romano, Titian, Italiens største Mestre hilse os fra disse Vægge; underligt, som en lille Blomst fra Hverdags-Livet, pranger her mellem Glorier og Skyer et lille Dyr-Stykke af Paul Potter. Det

sees tæt ved Døren, som en beskeden Gjest her i Kunstens Paradiis, men det er ingen uværdig.

Store Fløiddøre aabne sig, og vi staae i Raphaels Stanzzer, vandre gjennem Sale, hvis Mure eie hans udødelige Billeder, hvilken Natur! Phantast og Reenhed i hvert Stykke!

Og hvad er der tilbage, efter en Vandring gjennem denne Herlighed, hvad er der tilbage af Menneskeværk, der kan overraske os ved en større Rigdom og Pragt. Vi vandre gjennem tvende Sale, store Døre staae aabne til hvad vi ville kalde høie Kirker, men her ere de kun Capeller, de straae med Lys og Billeder, men vi vandre forbi, hæve et Dørteppe og staae i Peters-Kirken. Alt er Marmor, Alt er Guld og Mosaik, vi staae i Verdens største Kirke!

„Ja den er stor, men dog ikke saa stor, som jeg ventede!“ siger man første Gang man er traadt herind. Det gaaer os herinde, som i Guds Natur, Rummet er for stort til at Diet kan udmaale det. Forholdene ere for gigantiske, man maa først vandre Kirken igjennem, man maa see den Menneske-Masse, der syntes at fylde Pladsen, bevæge sig herinde, man maa træde hen til Marmor=Duen, som man troer at svæve i vort Diepunkt, og da see, at vi maae hæve Haanden for at kunne berøre den.

Mosaik=Englene i Kuplen syntes os saa ubetydelige, og stige vi derop da strække de sig flere Alen høie; dersfra skue vi ned, og Altrets Kors, dybt under os, kneiser dog i en Høide, som et af Roms Paladser.

Man maa bestige Kirkens flade Tag, og naar man er her, troer man at være paa et Torv, de enkelte Kupler synes Capeller, den største Kuppel en mægtig Kirke selv. Rundt om heroppe ere smaa Huse opførte for Haandværkerne der her ere i Arbeide; her er Dyne, her er Kalkfuler; her er en lille By; lystige Børn lege paa den store Plads og flattre op ad det høie

murede Gelænder for at see ud over Rom og Campagnen til Havet og Bjergene.

I Paaske-Ugen bør man see St. Peters-Kirken, see den ved Aften og ved klart Solskin! det er aldeles som en Fortryllelse at see den saa kaldte Kuppelbelysning, thi det er ikke blot Kuplen og det høit paa denne prangende Kors, der straaler med Lamper, nei det er den hele uhyre Bygning, med Colonnadegangene om Pladsen! Alt seer man i Ildcontur; Lamperne ere saa rigt fordeelte og saaledes anbragte, at hele det Architectoniske træder frem. Det er af stor Virkning, en saadan Aften at træde fra den oplyste Plads ind i selve Kirken, hvor Alt er Nat og stille, men midt under Kuplen ved Høialtret straaler en Glorie af flere hundrede Sølv-Lamper, anbragte paa Gelænderet om St. Peters Grav, vi træde hen til den og see ned i det af Guld og Sølv straalende Capel, hvor Marmorbilledet af en knælende Pave stille holder sin Bøn; der er en Fred, en Andagt i Kirkens Stilhed, i denne Oldings Skikkelse, at vi selv opfyldes deraf og føle som Catholiken en Trang, at bøie sig for den usynlige Gud.

Man maa ved Sollys gjennevandre dette Gudstempel, naar her er eensomt og de smukke Stemmer lyde fra Sidecapellerne; man maa komme her ved de store Feste; Musiken flinger, Røgelsen duster, tusinde Mennesker synke paa Knæ og modtage en Oldings Velsignelse. Alt straaler med Lys, Alt straaler i Guld og Farver! de berømteste Billeder, vi have seet adspredt i Rom, ere her gjengivne i Mosaik, og prange som Altertavle. Dog eet Alter herinde frembyder intet Billed; to Rjæmpe-Skikkelser i pavelig Ornat bære der en Throne, Ingen sidder paa denne, uden den usynlige Gud. Mægtige Marmorbilleder træde frem fra de glindsende Vægge*).

*) Hver Statue her antyder Stifteren af en Munkeorden, vi see saaledes

Men hvad bethyder denne mørke Malmstatue under en Throne, der straaler med Guld og Purpur. Bavelig Vagt er opstillet paa hver Side; Folket kysser Malmfigurens Fod. Det er St. Peters Billed, engang var det Jupiters; Lynstraalen er revet ham af Haanden, nu holder han Nøglerne. I Rom leve endnu de gamle Guder. Den Fremmede bøier sig for dem i Museet, Folket kysser deres Fod i Kirken. De gamle Guder leve endnu, — det er Begyndelsen og Slutningen i Eventyret.

IX.

Juleaften i Rom.

Jo længer bort Svensk, Norsk og Dansk kommer fra sit Hjem, des høiere synger Hjertet hos hver, i det de mødes.

„Vi er eet Folk, vi kaldes Skandinaver!“

Da jeg 1833 var i Rom holdt de tre Nationer deres Juleaften i Fællesskab, som een Familie. Sang og Lystighed stemmer ikke overeens med den romerske Høitidelighed paa Trelserens Fødselsfest, vi kunde derfor ikke være lystige inde i Byen, men vi skulde dog ikke miste vor Glæde, — ingen By er saa tolerant som Rom, — man indrømmede os et smukt Locale udenfor Byen, et stort Huus i Villa Borghese, midt i Pinieskoven, tæt ved det moderne Amphitheater. Vi smykkede Salen med Guirlander og Krands, Blomsterne plukkede vi i Haven udenfor; Luften var mild og varm, det var en Jul, som naar det er Skjærsommer hjemme.

Propheten Elias, et brændende Hjul antyder den gloende Vogn paa hvilken han foer til Himlen; han staaer som Repræsentant for Gamaldolenser-Munkene.

Et Juletræ skulde bringes tilveie, et Grantræ, som i Norden, men det var her en altfor kostbar Skat, vi maatte, sagde man, lade os nøie med to store Apelsintræer, der vare søvede fra Roden, og stode fulde af Frugt, og denne var ikke bundet paa Grenene, nei voret ud af dem. Vi vare henved et halvhundrede Skandinaver og mellem disse syv Damer, de bare om Panden Krands af levende Roser, vi Mandfolk bare Krands af Ephen! De tre Nationer havde skudt sammen til Præsenter, hvilke skulde vindes ved Lodtrækning, den bedste Gevinst var et Sølvbæger med Indskrift: „Juleaften i Rom 1833,“ det var de tre Nations Gave, og hvø fik den? jeg var den Lykkelige!

Genimod Midnat brød de Eldre op og gik til Rom; Bystrøm og Thorvaldsen var mellem disse, jeg fulgte med.

Byens Port var lukket, men for at komme ind, var der sagt os, at vi skulde slaae tre stærke Slag med Hammeren, og raabe: „gli Scandinavi!“

Jeg tænkte paa Holbergs Comedie, hvor Kilian banker paa Trojæs Port og saa tog jeg fat paa Hammeren, gav Signalet og vort Heltraab: „gli Scandinavi!“ En lille Laage paa Porten aabnedes, og Gen for Gen frøb vi nu ind i den store Verdens-By.

Det var en lystig Juul! Natten var varm og mild, som en Sommernat i Norden.

Og nu denne samme 1840. Ingen havde tænkt paa noget Jule-Arrangement! —

Enhver sad hjemme hos sig. Det var koldt Veir. Kaminilden vilde ikke opvarme mit Værelse.

Tanken fløi saa vidt omkring, den fløi mod Norden.

Nu er der, hviskede den, Juletræet tændt med hundrede brogede Lys, Børnene juble i sød Lyksalighed! nu sidde de hjemme om Bordet, synge en Sang og drikke en Skaal for Vennerne som ere borte. Der er lystigt i Byen, der er lystigt paa Landet i de gamle Herregaarde. Gangene ere pyntede med Lys og med

Graner, Tæpper ligge op ad Trapperne, de pyntede Tjenere springe travle op og ned, Musikken flinger og Toget begynder, det gaaer til den store Dandsesal! — O Julen er lystig i Norden!

Jeg gik bort fra det eensomme Kammer! Folk strømmede til Kirken Maria maggiora.

Endnu brændte kun nogle enkelte Lamper herinde. Mænd, Kvinder og Børn, der vare vandrede hid fra Campagnen og Bjergene, sad og laae paa Trinene op til Capeller og Altre i Sidegangene. Nogle af de stakkels Folk vare af Træthed sovnet ind, Andre læste deres Rosenfrands.

Nu tændtes Lysene. Den hele Kirke straaledede i Purpur og Guld, Røgelsen duftede, Musikken lød, Sangen forkyndte „en Frelser er født, Halleluja!“ De gamle Cardinaler bare Christi Krybbe paa deres Skuldre gjennem Kirkens Gange og Folket saae en Glorie om den, stærkere end den de tusinde Lys udsendte. Det var som om Hyrderne sang, og som om Englene sang, og der kom Fred og Fortrøstning i Menneskets Hjerte.

X.

Tre romerske Drenge.

I det storartede Rom finder man i snevre, bugtede Gader store Paladser, der, hvis de laae paa en fri Plads vilde erkjendes som Pragtbbygninger; jeg vil med Pen og Blæk tegne et Saa-dant, og jeg haaber, saa nøiagtigt, at man efter Tegningen gjenfinder det, naar man veed, det er i Gaden „ripetta,“ det maa søges.

Høie Buegange med kunstigt udhugne Marmorsoiler indeslutte en lille, firkantet Gaard; Statuer staae mellem Søilerne

og i Væggenes Nischer lemlæstede Marmorbilleder; Murene prange forneden med Basreliefs og foroven med colossale Hoveder af romerske Keisere. Græs og Slynplanter hænge om Fodstykkerne og skyde frem i Folderne paa Marmorklædemonnet. Vedderkoppen har spundet sin Væv som Sørgeflox imellem Guder og Keisere. I Gaarden ligge Raalstokke, Citronskaller, sønderrevne Hylstre af Glasfer; Jord har dynget sig op om Siderne af de her henstillede Marmor-Sarcophager; engang omfluttede de en af Roms Mægtige, nu gjemme de paa nogle Pottefskaar, Salatblade og Jord.

Den brede Marmortrappe, som fører op til Paladsfets Sale, er endnu mere smudsig end Gaarden. Barbenede, forfrosne Tiggerdrenge sidde her i Kreds; den Ene har et pjaltet Tæppe fastet, som Kappe, over Skuldrene og et Rør som Tobaks-pibe i Munden. Den Anden har en Fodbedækning af Klude, bundne sammen med Seilgarn; Kjolen er saa stor og vid, at den gaaer dobbelt om Knøsen, og tjener ham tillige, troer jeg, som Beenklæder. Den Tredie har Hat paa og iøvrigt en Vest, jeg troer ikke mere, uden maaskee den Løffel, der staaer nedenfor Trinet, hører med til Paaflædningen. Alle Tre spille Kort.

Kan det interessere at kjende de tre unge Romere eller deres Familie lidt nærmere? Tilfældigviis ere omtrent Hovedpersonerne af Familien i dette Dieblif samlede paa Terrassen ved „piazza del popolo.” Her staaer en Gruppe sortskjæggede Mænd i stribede Klæder, blaae og hvide Striber; det er en kjendelig Uniform, sædvanligviis hører der en Kjæde til, men den bæres om Benene; det er romerske Slaver, som arbeide. Den Forreste, der støtter sig til Spaden, er Fader til Drengen, som bærer det lasede Tæppe som Slængkappe; ja det er Faderen! Men han er hverken Tyv eller Røver; han er kun nederdrægtig! Det er en kort Historie. For at ærgre sin Husbond er han blevet Slave. For at ærgre sin Husbond havde han Contra-

band i dennes Vogn; disse bleve fundne, det sørgede han selv for, thi Loven i Rom byder da, at Heste og Vogne, om end Husbonden er uskyldig, fratages ham og tilfalder Politiet. Karlen bliver Slave, men Husbonden maa daglig give femten „bajocchi” til Slavens Underholdning; det er en heel Udgift. Er Karlen nu arbeidsom, da bestaaer ethvert af hans Tængslingsaar kun af otte Maaneder, og ham tilfalder for hans Arbeide den høieste Betaling.

Det er dette store Regnestykke, han i Hovedet løber igjennem, idet han helder sig til Spaden.

„Husbond har mistet Hest og Vogn! Husbond maa rykke ud hver Dag med Kofpenge! Jeg har fri Bolig, altid Arbeide, den høieste Løn, og jeg er Slave med Roes! Det er maaskee mere, end min Søn bliver!”

Paa Promenaden, tæt forbi, ruller en let, lille Gig; en rig Fransmand paa nogle og tredive Aar kjører selv. Han har før været i Rom, det er otte Aar siden; nu vajer han sin unge Kone om i Verdensstaden; de have netop idag seet en smuk, qvindelig Statue af Canova og beundret den, og Fransmanden kjendte disse Skjønhedsformer, der nu ere udødelige i Marmor, men han sagde det ikke. Den smukke Giuditta er Støv; hendes Søn er den anden Knøs i Kortenspillet; han svøber sig ind i sin store Kjole, ligesom Faderen svøber sig i sin rige Mantel, idet han jager hen over Promenaden.

Den tredie Lille med Hat og med Vest, ja hvor finde vi hans Forældre! dog, vi ere paa Sporet. — Under Træet paa Promenaden staaer en runken Moerlille med sin Ildpotte paa Armen; hun beder om Lidt i Madonnas Navn! Hun kan ikke være Drengens Bedstemoder, end sige hans Moder; nei, men hun er den Eneste, som kunde fortælle os Lidt om ham.

I Retning mod Engelsborgs Broen gaaer fra Peterspladsen en Gade; i denne ligger et stort Huus, i hvis Væg er en be-

vægelig Nische, decoreret med samme Slags Løi, som Slaverne have i Klæder. Nischen har en blød Pude til Bund, og lader sig dreie rundt som et Skilderhuus; en stor Klokke hænger tæt ved. For ni Aar siden kom denne gamle Moerlille og lagde en lille Pafke i Nischen, dreiede den rundt, ringede paa og skyndte sig bort. Det er Hittébørnernes Hospital.

Herfra er den tredie Dreng. Den gamle Kone kunde fortælle, men hvad nyttede det til. Den unge, rige Signora er langt herfra, i det svømmende Venezia, et Mønster paa Streng-
hed og rene Sæder. Sønnen gaaer det jo godt! han sidder paa Marmor og spiller Trumf ud.

Det er tre Drenge til at male! Udtrykket i Dinene, hver Bevægelse, de skidne Kort og den fjæffe Røgsky fra Cigarerne! det er en Gruppe.

Den forstyrres ved en Skare kalkunste Høns, som to Bønder med lange, hvide Stofke, drive op ad Marmortrappen til en af de høiere Sale, hvor Kjøberen boer, og hvor de endnu nogle Dage skulle have Lov at trippe om paa Flisegulvet, under det brogede Loft, der pranger med den uddøde Slægts rige Vaaben. — —

XI.

Religiøse Skikke.

De fleste Mennesker trænge til en sandkelig Indvirkning, skulle de paa bestemte Festerdage og Timer kunne hæve deres Sind til Andagt; en saadan Indvirkning har den catholske Kirketjeneste, men den taber sig for meget i Ceremonivæsen; det synes her, som om Kirken feilagtigt havde opfattet Læren, at uden vi blive

som Børn komme vi ikke i Himlen, thi den betragter ofte sin Menighed som Børn, der see og troe, der mere drømme end tænke.

Enhver Festlighed jeg har seet i Rom indsluttede en i Sandhed smuk Idee eller Tanke, men Udtalelsen af denne blev ofte, om jeg saa kan sige, for meget legemliggjort; man vilde bekvæmligt fremvise hvad der kun hører hjemme i Sjælens Gebeet, og derved fremtraadte et grelt, karikeret Billede.

Jeg troer, at alle dannede Catholiker have samme Erkjendelse, thi der, hvor min religiøse Sjæle ligesom blev saaret, saae jeg aldrig nogen anden Forsamling, end Folk af den allerværeste Klasse, hvis aandelige Begreber stige ned til Barnets.

Der er unegteligt noget Smukt i, at de Christne een Dag om Aaret mindes de første Brødre i Troen, der lede og døde for den, og med deres Blod ligesom beseglede dens Kraft og Hellighed. Catholikerne have saaledes en Fest for Martyrerne, og i Rom er en egen Kirke, en af de prægtigste, indviet dem; kun eengang aarlig aabnes den*), Alt stråler da derinde med Lys, og Gulvet, ja selv Veien did er bestrøet med Grønt; men her er Intet givet for at hæve Tanken om Martyrernes Sjæles Storhed, om Kraften hos den Tro, der gav dem Mod til at opofre Livet for den. I gresle Billeder rundt om er Martyrernes Død fremstillet; man seer en Række affødelige Bøddelscener, her blive Brysterne skaarne af en Qvinde, der farter man Een ihjel, her rives Dinene ud, der bliver Een hugget itu, Led for Led, og derpaa stegt eller kogt.

Man vender sig bort fra det Skræffelige, Tanken føler sig bethnget af dette og omfatter dog dette, istedet for at opfyldes af den aandelige Storhed.

Der er noget poetisk Smukt i, at feire Julen, som Børnenes Fest; men saaledes som det skeer i Kirken Ara-celi i

*) Den 26 December.

Rom, tilintetgjøres Ideens Skjønhed ved dens materielle Udførelse.

Et af Side-Capellerne i Kirkens venstre Gang er aldeles forvandlet til et Theater, med Couliſſer, Bagtæppe og Sætſtykker. Scenen danner en landlig Egn. Her ſidder en Figur, foreſtillende Madonna, iført virkelige Klæder, paa hendes Skjød hviler, formet af Vor, Jeſusbarnet, der ſtraaler med Guld og Juveler; Joſeph ſtaaer ved hendes Side, Hyrderne bringe deres Offer; malet paa Bap pranger Gud omgivet af Engle høit i Skyerne.

Foran denne Skueplads, der er godt belyst, holde pavelige Soldater Vagt; et Bord er ſat op til een af de nærmeste Biller, og paa dette ſtille Mødrene deres Børn, og det ganſke ſmaa paa fem eller ſex Aar, Barnet opramſer da et Digt, der dreier ſig om Barn-Jeſus eller Julen. Det ſkeer ikke ſjældent, at den lille Prædikant enten bliver bange og pludſelig holder op eller hæver ſaa komiſt ſin lille Stemme, ſaa at den hele Forſamling kommer til at lee.

Det er ikke kun Een der taler, man ſeer ſtundom to, ja tre Smaa-Piger ſtillede op ved Siden af hverandre og paa Vers føre en Dialog om Bambinos Deilighed.

Paa den ſjette Januar culminerer denne Feſt. Jeg var her dette Aar; det var en regnfuld Dag med Scirocco; den ſtærke Røgelse inde i Kirken var trykkende, i det den blandedes med Uddunſtninger af de hvidløgſpiſende Bønder og de pjaltede, ſkidne Tiggere. Jeg følte mig ſlet ikke vel herinde. Feſtligheden ſkred imidlertid fremad. En lille Pige holdt driftigt ſit Foredrag paa Vers; en Meſſe blev affjunget, og nu begyndte Proceſſionen igjennem Kirken hen til den lille Skueplads; een af Munkene klattrede op paa den, tog Jeſusbarnet ud af Madonnas Arm og ſteg derpaa ned med det, men i ſamme Die-blik faldt et heelt Muſikchor ind med den meeſt lyſtige Muſik;

Bækner og Trommer lode gjennem Kirken, det var en Marsch, som i en Opera-Buffa! den skulde udtrykke Hjertets Jubel over at Christus-Barnet nu var givet os Menneſker, men mig gjen-nemisnede denne Bildhed, jeg følte mig afficeret og søgte Ud-gangen, et Par Bønder, der her vilde gaae over Gangen, hvor Processionen skulde forbi, bleve af to kraftige Munkke stødte for Brystet, saa de vege tilbage, mig, som Fremmed, lod de passere; jeg søgte Udgangen, men den hele Procession fulgte i hurtig Marsch efter og var paa den høie Trappe, ligesaa tidlig som jeg; Regnen skyllede ned. Biskoppen hævede Jesus-Barnet i sine Arme for Mængden derude! Alle sank paa Knæ; en Raaben af de nærmeste Munkke: „en Paraph! en Paraph, Barnet bliver vaadt!“ lod høit for mit Dre. Jeg havde en Følelse, som om jeg gik fra et Guds-Tempel, der var vanhelliget. „Fader forlad dem, de vide ikke hvad de gjøre!“ bad jeg uvilkaarlig.

Kirken, Jesus, ja Guds Moder vare mit Hjerte for hellige til disse grelle Ceremonier.

En anden Festlighed maa jeg omtale, der ogsaa fra Tan-kens Side er christelig smuk, men som i sin Virkeliggjørelse bliver mere comist end opbyggelig, det er den: at ogsaa Dyrene skulle have Deel i Herrens Naade og Velsignelse.

Paa en bestemt Dag, eller rigtigere, i en bestemt Uge, thi da een Dag ikke flaaer til, er Festligheden udvidet til flere Dage i Rad, fører Bonden sit Uſel, stundom endogsaa sin Griis til St. Antonii Kirke for at de kunne blive overstænkede med Vie-vand og derved sikrede mod Sygdomme og Forherelse. Alle Heste, fra Beturin-Dgene til Pavens eget Forspænd, komme til Kirken; denne staaer aaben og indenfor ere alle Altre besatte med Lys, Gulvet bestrøet med Grønt, Væggene fulde af Billeder, malede al fresco, men daarligt, aldeles uden Phantasi, det er Fremstillinger af den hellige Antonii Fristelses-Historie. Et Sted kommer Djævelen og banker paa hans Dør, et andet Sted

staae Djæyle, der gjøre Nar af Helgenens Glorie. Hele Pladsen foran Klosteret er opfyldt med Mennesker; her er Motiver for en Genre-Maler! Side om Side holde Vogne med Fremmede, der Alle staae op for at see; ridende Soldater gjøre Gaden ryddelig; nu kommer en Vogn, fyldt med Børn, der ere lykkelige over at Hestene skulle velsignes; nu kommer en anden Vogn med et gammelt, gudsfrygtigt Ægtepar, der forse sig dybt idet de gjøre Holdt foran Klosterdøren, hvor Munken staaer og med en almindelig Murerkost stænker Bierand paa Hestene; en Chordreng overrækker Rudsten et Billede af den hellige Antonius, og erholder derfor eet eller flere store Borkys, hvilke siden indvies i Klosteret og sælges for høi Priis. Det er høist malerisk at see Bønderdrene paa Hestene, der skulle velsignes, thi de sidde ikke midt paa Ryggen af Dyret, men de sidde ude lige over Bagbenene; brogede Baand slagre fra den spidse Hat; Trøie og Buxer ere saa lappede, at man ikke veed, hvilket Stykke der fra første Færd hører til Klædningen.

Jeg saae denne Gang en gammel Moerlille komme træskende med et ganske lille Æsel; det havde Silkesløjfe om Halsen, og paa hver Bøv var klisset en lille Griis af Guldpapir! Moerlille stod med stor Andagt foran Munken, neiede dybt og korsede sig. Drengene stak imidlertid med lange Pinde det lille Æsel under Halsen. Soldaterne maatte komme Dyret og Moerlille til Hjælp. Lige fra Klosterdøren rider i Trav Bonden tværs over Pladsen til eet af de aabne Østerier, sætter med Dyret ind i Stuen, hvor de andre Bønder sidde om de lange Træborde og drikke, for selv at blive Dyr i Dag og faae Udgang til Velsignelsen*).

*) I de samme Dage føres Faarene, der ere pyntede med Sløiser og Guld, til St. Agneses Kirke, udenfor Byens Mure, og erholde der Velsignelse. Legenden fortæller fra Hedenskabets Tid om den hellige Agnese, at

Jeg maa paa dette Sted endnu omtale en Festlighed, der vel staaer uden for de firkelige, men dog slutter sig til disse, det er Sprogfesten i Propaganda, der gives, som det hedder: in onore dei santi re magi. Man kan med lige Ret her, alt eftersom man er i Rome, kalde Propaganda et Verdens-Academie eller en Noahs = Ark. Her opdrages til Misstonærer unge Menneſker fra alle Verdens Kanter. Her ere Børn fra Californien til China, fra Irland til Cap; hver af disse opramse et Digt i deres Modersmaal, men man maa være en Mezzofanti, for at nyde godt af denne babelske Anthologie.

Der er noget ophøiet og glædeligt i at see, hvorvidt om Jorden den Belsignelse bringende christelige Lære finder Vej, men det gaaer Tilhørerne i Propaganda, som det gaaer Tilskuerne ved de ovenfor omtalte Ceremonier, de faae ikke No til at bevare det Ophøiede i Tanken, som Festen i og for sig selv kunde føde, de komme til at smile, og hvor Latteren hersker, der er Andagten borte.

Unge Mænd af Propaganda modtage ved Festligheden Cardinalerne og alle Fremmede; man anvises en Plads, og efter en Indledning, sagt paa Latin, følge nu Digte i 44 Sprog.

hun var lige saa smuk, som uskyldig, og blev derfor, da hun ei vilde affværge sin christne Tro, ført ind i et Huus, der var indviet Fasten; her fandt Soldater og Bagabonder de letfærdige Qvinder. Til disse blev Agnese nogen slæbt ind i et Kammer og overgivet to raa Soldater, men i samme Dieblis, fortæller Legenden, blev hendes smukke, lange Haar endnu længere, endnu tættere end før, saa at det som en Kappe hang om hendes Skuldre ned til Fødderne, og idet Soldaterne vilde lægge Haand paa hende, traadte en straalende Engel mellem dem og hende, saa de frygtede og flyede. Ubefsmittet fandt hun sin Død paa Baalet. En Kirke, indviet St. Agnese, er nu reist, hvor hiint berygtede Huus laae, og et Capel i Kjælderen betegnes som det Kammer, hvori hun omsvævedes af Engelen. Kirken staaer paa Piazza navona.

To mindre af disse Tilhørerne forstaae, desmere applaudere de; saaledes hørte jeg denne Gang, at man flappede stærkest for en Æthioper og for to Chinesere; disse Sprog klang meest kauderwelske og vakte meest Latter. Under Foredraget af et thdsk Digt saa jeg to italienske Capuziner=Munke lee af dette for dem curiose Sprog, saa at de vare nær ved at falde om paa Gulvet.

De meest forskjellige Tungemaal og Dialecter verle her; stundom gives ogsaa en Sang, der kan være interessant, men aldrig smuk. Indtrykket af den hele Fest er som en burlesk Forestilling, man har saa godt som Intet forstaaet, og derfor leet af hvad der klang os meningsløst.

Imidlertid læser man Nar for Nar i de thdske Aviser om den storartede Virkning af denne Fest, men Virkningen er sandelig kun den — at man leer.*)

Alle de her omtalte Skikke have gjort et saa dybt Indtryk paa mig, at jeg ikke kunde forbigaae dem, ihvor meget Stort og Eiendommeligt, jeg forøvrigt lader savne i denne min Billedsamling fra Rom. Imidlertid vilde disse Blade thyge som en Møllesteen, skulde de kunne forarge een eneste oplyst Catholik, men jeg kan ikke troe det, — jeg har givet Facta, og i Tanken bøier jeg mig dybt for Alt, hvad der er sandt Helligt hos hver Troende.

*) Den unge Geistlige, en Tydsker, som anviste mig min Plads derinde, talte med megen Begeistring om Festligheden og gjentog flere Gange: „Ja Sligt oplever man kun i Verdens-Staden Rom!“ — Denne Uttring, der i sig selv er høist ubetydelig, vilde jeg ikke her omtale, havde ikke en Correspondent for „Allgemeine Zeitung,“ i en pompos Skildring af Propaganda-Festen, der lagte mig den i Munden, for at vise, hvilken Virkning denne Festlighed havde paa alle Fremmede.

XII.

Vandsældene ved Tivoli.

Det var en af de første Dage i Februar, men et deiligt Solskin, Mandeltræet stod i Blomster! — En Vogn med tre Danske*) rullede hen ad den gamle Via tiburtina, forbi Kirken St. Lorenzo; endnu i denne Aften ved Fakkelfluis vilde de see de styrte Vandene i Tivoli.

Ruiner af Oldtids-Grave og forfaldne Taarne fra Middelalderen rage frem paa den ujevne Campagne. Hyrder, i Faarskindes Pelse og med Madonnabilleder paa den spidse af Solen gjennembrændte Hat, stode ved de forfaldne Mure, hvor et Baal var tændt, hvorfra den blaagraa Røg hævede sig i Luften.

Allerede mærkede vi den giftige Stank fra den lille Flod Solfatare, den er kun som en Bæk, men dens giftige Dampene have dræbt alle friske Spirer rundt om, et hovlguult Skum flød ned af det fule Vand. Vi kjørte i Gallop og snart vare vi ude af den forpestede Kreds. Floden Anio, med friske Strømme, sigroede Bredder og et malerisk Taarn, bød os Velkommen paa Bjergenes Gebeet! Veien gik op ad og altid mellem Træer; en prægtig Oliekov ligger her foran Byen. En forunderlig Lusttone omhullede den store, udstrakte Campagne; denne Blaahed, det Violette i Bjergene langt ude og tæt ved os det stærke Mørkegrønne i Trærnes Løv var af en herlig Virkning. Solen, som gik ned, kastede et rødt Ildskjær paa Træstammerne, de syntes forghldte; Lyden af en Sækkepibe lød under Bjergskrænten. Alt gav Billedet af en smuk sydlig Aftens yndige No. Med Ungdoms-Sind jubledede vi alle Tre over denne Deilighed.

Solen sank ikke langt fra det Punkt i Horizonten, hvor

*) Theologen Conrad Rothe, Digteren S. P. Holst, og Forfatteren.

Peters-Ruplen thronede, og strax var det mørk Aften. Vi vandrede gjennem de skumle Gader ud til den modsatte Side af Byen til albergo del Sybilla, der har sit Navn af det gamle Sybillatempel, der her er bygget op til Randen af Afgrunden ved de brusende Bände. Vi hørte i vor Stue den vilde, evige Torden, som de store Cascader istemme.

Føreren tændte sin Fakkell, en Karl fulgte efter med to store Bundter Hø, de skulde antændes inde i Grotterne, foran de styrte Bände. Det var bældmørkt i den lille Have udenfor, Fakkelskjæret oplyste kun de nærmeste Hækker. Himlen var som oversaaet med Stjerner, men de lyste ikke. Vi fulgte en smal Wei mellem Buskene, bestandig nedad, bestandig ombruset af Båndfaldene dybt under os. Det, at vi kun formaaede at see de allernærmeste Gjenstande omkring ham, der bar den brændende Fakkell, og at alt det Dvrige laae i den mørkeste Nat, gav hele Vandringen noget Eventhyrligt. Ingen af os vidste, om den Afgrund, hvori vi hørte Båndet bruse, var lodret bag de nærmeste Hækker, eller selv tæt ved det Grønsvær, vi stundom betraadte.

Snart blev Wei'en ganske snever, den steile Klippevæg havde vi til Høire, Afgrunden til Venstre; Føreren vendte sin Fakkell i Græsset, saa den næsten ganske slukkedes, svingede den derpaa i Luften, og den flammede atter, beegsort Røg hvirvlede hen over Trærnes glindsende Blade.

Pludselig standsede han, udstødte et vildt Raab, og pegede op imod Vertshuset. Høit paa Fjeldkanten lige over os laae det gamle, runde Sybillatempel, et Bundt Hø havde man tændt mellem Colonnerne, Luen kastede et flammende Lys paa Søiler og Mure, det saae ud, som holdtes der en Oldtids-Offring; Båndene sang jo endnu deres majestætiske Hymne med samme Tordenstemme, som i en af hine Gudinden indviiede Nætter! —

J eet Secund stod det hele Tempel omstraalet af det meest effectfulde Lys, og det blev igjen Nat, den mørke Nat.

Vi vandrede ad en smal Sti, Forsteninger hang i malerist Bildhed ud over vore Hoveder; tæt ved os var en Skrænt, hvor dybt gif vel denne! Fakkellyset viste os ingen Bund, Vandet tordnede ganske nær. Vi maatte holde os ved de grønne Hækker, for ikke at styrte i Dybet. Klippeblokkene, som en naturlig Trappe, førte os snart ind i Sirenernes Grotte. Af fuldt Bryst maatte vi der tæt ved hinanden raabe, skulde den Ene forstaae den Anden. Vandfaldene styrte gjennem Grotten med næsten bedøvende Lyd. Hast tændtes Ild i en Hob Hø, den klare Glammie oplyste Gulen, Alt drev med Vand, de phantastisk formede Klipper, det ujevne Gulv! det røde Ildstjær spillede paa den hvide Vandsoile, der med Lynets Flugt styrtede fra en uhyre Høide og atter banede sig Vej gjennem en Aabning i Klippen; Føreren kastede brændende Hø ud paa den brusende Strøm, og Høet brændte endnu idet Vandet hvirvlede det med sig i den gabende Afgrund; et kort Dieblis viste det os den dybe Hvirvel.

Her fra een af de glatte Stene, hvor nu var anbragt en lille Tverbjælke, gled, for et Par Aar siden, en ung Englænder, og forsvandt for evig. Den nu regjerende Pave, Gregor den Sextende har, for at ikke Bhen, undergravet ved de mange Vandfald, pludselig skal styrte sammen, givet Floden Anio et nyt Afløb, der danner Cascaderne, og herved er fremstaaet et Vandfald, der i Størrelse overgaaer alle de andre. Da jeg 1834 besøgte Tivoli, var dette Værk under Arbeide, det fuldendtes to Aar senere; hvor jeg dengang gif og plukkede Blomster, bruste nu og maaskee for altid, Tivolis største Cascade. Til den vandrede vi fra Grotterne, men vi maatte først igjen op ad den ujevne, fugtige Trappe, vi maatte atter holde os i de friske Myrtegrene tæt ved Afgrunden, og i samme Nu, netop her, gif Faelen aldeles ud; den Tanke gjennemfoer mig, vi maae blive her i

Nat, vi maae sætte os i disse Hækker, ikke flytte en Fod ellers er det Døden. Her fulgte et kort, stille Dieblif, Fakkelen svingedes susende i Luften, Føreren lod den med al Kraft flyve mod Klippegrunden og Flammen blussede svagt, snart lyfte den herligt. Fodlende vandrede han nu raslere frem ad en bredere Sti. Lidt efter lidt fik Alt her Udseende af Kunstens Indvirkning; her vare stærke Rækværk, murede Trapper, steilt gik de ned ad, Faklen lyfte ud over Gitteret, en Sky af Vandet, knust til Støv, hævede sig op imod os. Som den hvideste Mælk styrtede den hele Flod i det svimlende, sorte Dyb. Vi gjennemvandrede en lang Bue, i hvilken Floden havde sit nye Leie, og gjennem hvilken den med Vilens Hurtighed nærmede sig Faldet. Her var intet Rækværk, Faklen oplyste Strømmen, brændende Hø blev kastet derud, og det seilede med en Flugt, som Fuglens, det var til at swimle ved. Jeg følte alle Nerver angrebne, det kolde Vand sprang ud af min Hud, jeg maatte knuge mig op til Muren og heste Diet en Tid paa den faste Hvælving oven over. Det var umuligt her at gjøre sig forstaaelig for en Anden, saaledes bruste den mægtige Strøm!

En halv Time efter sad vi alle Tre oppe i et stort Kammer, rundt om det vel dækkede Bord, vi talte om Danmark, om alle vore Kjære, Skaaler bleve drukne for dem, mens Cascade og Cascateller tordnede dertil.

Det var en Aften fuld af Poesi; Arm i Arm stode vi ved det aabne Vindue, Stjernerne glimrede saa smukt, og som et hvidt Flor skimtede vi under os i Dybet de brusende Vandmasser, der istemte deres Sang saa stærkt og evigt, som ingen Digter kan synge den.

XIII.

Mine Støvler.

(En sandfærdig Fortælling.)

Der er i Rom en Gade, som kaldes via purificazione, men man kan ikke sige om den, at den er purificeret! op og ned gaaer den, Raalstokke og gamle Pottestaar ligge strøede rundtom; Røgen staaer ud af Ofteriets Dør, og Gjenboens Signora — ja jeg kan ikke gjøre ved det, men sandt er det — Gjenboens Signora ryster hver Morgen sine Lagner ud af Vinduet. I denne Gade boe mange Fremmede, men i Mar holdt Frygt for Feber og ondartede Sygdomme de fleste tilbage i Neapel og Florents. Jeg boede ganske ene i et stort Huus; ikke engang Vert og Vertinde sov her om Natten.

Det var et stort, koldt Huus med en lille vaad Have, hvori kun vorte en Urteranke og en halv opløst Levkøi; dog i de høiere liggende Nabohaver stode blomstrende Hækker med Maanedes-roser og Træer fulde af gule Citroner. Disse sidste udholdt godt den idelige Regn, Roserne derimod saae ud, som om de havde ligget otte Dage i Havet.

Aftenerne vare saa eensomme i de kolde, store Værelser, den sorte Kamin gabede mellem Vinduerne, og udenfor var Regn og Kulf. Alle Døre vare vel tillukkede med Laase og Jernskodder, men hvad hjalp det, Vinden peb i skjærende Toner gjennem Dørsprækkerne, de tynde Pinde paa Kaminen blussede op, men de sendte ikke deres Varme langt; det kolde Steengulv, de raue Mure og det høitliggende Loft syntes kun at være blevne til for Sommertiden.

Vilde jeg endelig en Gang ret have det hyggeligt, saa maatte jeg først tage uldne Reifestøvler paa, Trakke, Kappe og laaden Hue, ja saa kunde det blive ret luunt! Rigtignok blev

den Side, der vendte mod Raminen, halv stegt, men i denne Verden maa man vide at vende sig, og jeg dreiede mig som en Solsikke.

Aftenerne vare noget lange, men saa fandt Tænderne paa at give nogle nerveuse Concerter, og det var mærkværdigt, med hvilken Færdighed Foredraget tiltog. En solid dansk Tandpine kan ikke maale sig med en italiensk. Smerten spillede her paa Tændernes Tangenter, som var det en Liszt eller Thalberg der sad for dem; snart rullede det i Forgrunden, snart i Baggrunden, som naar to frigerske Chor svare hinanden, mens en stor Fortand sang prima Donnas Partie med alle Smertens Zirater, Roulader og høie Spring; der var et Sammenspil, en Kraft i det Hele, saa at jeg tilsidst slet ikke var Menneske meer!

Fra Aften-Concerter blev det til Natte-Concerter, og det var under en saadan, mens Vinduerne rystede af Storm og Regnen skyllede ned udenfor, at jeg fastede et halv veemodigt Blik til Natlampen; mit Skrivertøj stod tæt ved den og jeg saae ganske tydeligt, at hen over det hvide Papir dansede Benen, som om den blev ført af en usynlig Haand, men det gjorde den ikke, den gik paa egen Haand! den skrev Dictat, og hvo dicterede? Ja, det flinger utroligt, men Sandhed er det! jeg siger det, og man vil troe mig! det var mine Støvler, mine gamle kjøbenhavnske Støvler, der, fordi de vare gennemtrængte af Regnvand, havde faaet Plads inde i Raminen ved den røde Emmer. Led jeg af Tandpine, saa led de af Vandpine! de dicterede deres Selvbiographie og denne troer jeg vil kaste et Lys over den italienske Vinter Anno 1840 og 41.

Støvlerne sagde:

„Vi ere to Brødre: Støvle til Høire og Støvle til Venstre! Vor første Grindring er den, at vi bleve vel indgnedne med Vor og derpaa særdeles pudse! jeg kunde speile mig i

min Broder, min Broder kunde speile sig i mig, og vi saae vi vare eet Legeme, en Slags Castor og Pollux, en Art sammenborede Siamesere, som Skæbnen havde bestemt skulde leve og døe, eksistere og ikke eksistere med hinanden. Begge ere vi fødte Kjøbenhavnere.

Skomagerdrengen bar os paa sine Hænder ud i Verden, og dette vakte søde, men falske Forhaabninger om vor Bestemmelse. Han, som vi bleve bragte til, traf os strax i vore Drer, til vi sluttede om hans Been, og saa gik han ned ad Trappen med os. Vi knagede af Glæde! det regnede udenfor, men vi knagede endnu —! dog kun den første Dag.

Ak! hvor der er meget vaadt at gaae igjennem i denne Verden! — Vi vare ikke fødte til Vandstøvler, og følte os derfor ikke lykkelige! Ingen Børste gjengav os vor Ungdoms Glæde, den vi eiede da Skomagerdrengen bar os paa sine Hænder gennem Gaderne; hvo skildrer derfor vor Lykke, da vi en Morgen hørte, at vi skulde reise udenlands, ja til Italien, dette milde, varme Land, hvor vi kun skulde træde paa Marmor og classisk Jord, inddrikke Sol og sikkert gjenvinde vor Ungdoms Glæde. Vi reiste! — De længste Router sov vi i Kofferten og drømte om de varme Lande. I Bjerne derimod saae vi os ganske godt om, men der var vaadt og raat, som i Danmark; vore Saaler fik Koldbrand, de maatte sættes af i München, og vi fik forlorne Saaler istedet, men de vare gjorte saa godt, som vare de fødte med os. „Vare vi dog over Alperne!“ sukede vi, „der er mildt og godt!“ og vi kom over Alperne, men der var ikke mildt og godt! det regnede og det blæste, og traadte vi engang imellem paa Marmor, saa var det saa isnende, at Marmoret traf den kolde Sved ud af vore Saaler, og det vaade Billede af dem stod hvor vi havde traadt. Det var jo ganske livligt om Aftenen, naar Opvarteren numererede alle Hotellens Støvler og Skoe, vi stillede os op mellem disse fremmede Kamme-

rater, og hørte af dem om de Stæder de kom fra! der var et par deilige, røde Saffians Skafter med sorte Fødder, jeg troer det var i Bologna, de fortalte os om den varme Sommer i Rom og Neapel, de fortalte om deres Vandring op paa Vesuv, hvor Fødderne vare brændte af dem ved underjordisk Hede; ak! vi fik næsten Længsel efter at døe paa saadan Maade: Vare vi dog over Apenninerne! vare vi dog i Rom — og vi kom der —! Men nu have vi gaaet i Regn og i Søl den ene Uge efter den anden! Alt skal man jo see, og det faaer ingen Ende hverken med Mærkværdigheder eller Skylregn! ikke een varm Straale har vederqvæget, den kolde Vind onnsufede os! o Roma! Roma! Første Gang i denne Nat drikke vi Varme fra den velsignede Kamin, og vi ville drikke til vi revne! Overlæderet er alt gaaet, nu ere vi paa Skafterne, de briste med! men før vi døe denne salige Død, ønske vi denne vor Historie optegnet, og vore Liig bragte til Berlin, for at hvile hos ham, der har havt Mod og Mand's Hjerte nok til at skildre „Italien wie es ist!“ den sandhedskjærlige Nicolai! og saa faldt Støvlerne sammen. Der blev ganske stille, min Natlampe gik ud, jeg selv blundede lidt, og da jeg i Morgenstunden vaagnede, troede jeg det var en Drøm, men jeg saa ind i Kaminen, Støvlerne vare aldeles strumpne sammen, de stode som Mumier tæt ved den kolde Aske; jeg saa paa Papiret, der laae ved min Lampe, det var et graat Papir, fuldt af Blækflatter, Pennen havde virkelig løbet hen derover, men Alt var ud i Get, thi Pennen havde skrevet Støvlernes Memoire paa graat Papir, jeg optegnede hvad jeg erindrede endnu, og man vil huske paa, det er ikke mig, men mine Støvler, der raabe Bee over la bella Italia!

XIV.

Keiserborgen.

I hvor slet end Vinteren kan være i Rom, den bringer dog Dage, skjønne, som de smukkeste Foraarsdage i Norden, man faaer Lyst at komme i det Grønne, og dette findes der! Roserne staae i Flor, Laurbærhæfterne dufte — vi have mange Steder at vælge til vor Spadseregang. Nu ville vi besøge Ruinerne af Keiserborgen. En heel Bjergslette er det de ligge paa midt inde i Byen; her er Viinmarker, Haver, Ruiner og usle Huse, her er frodigt Algerland og golde Pletter, hvor Væselet gnaver paa en Tidsel og Gederne søge det moslignende Græs.

Ud mod Forum staaer endnu en Række faste Mure, store Hæfter og Hængeplanter vælte, som en Cascades Vand, ud over Skrænten; høie Cypresser kneise øverst deroppe; vi vandre den brede Kjørevei og staae foran en Villa midt i en Have saa grøn og dufte, at vi ikke kunne tænke os, at nu er det Vintertid, at vi ere i Januar Maaned. Resedaer, Levkøier og Roser dufte i Bedene; Citroner og Apelsiner skinne paa Træerne mellem det mørke Løv! Vi vandre gjennem en Allee af Laurbær hen til den naturlige Balcon, som Muren frembyder ud imod Campagnen; vi see under os de eensomme Gravmonumenter, den gule, bugtede Tiber og langt ude i Horizonen en glasklar Stribe: det er Middelhavet.

Midt i Haven, hvor vi gaae, ere to betydelige Nabninger ned i Jorden; de ere ganske runde, og fra den øverste Rand, til saa dybt man kan see, beklædte med et hyppigt Ewiggrønt; man skulde troe, at hver af dem var et Krater, der i Stedet for Lava og Aske kastede Grønt og Blomster, hvormed den hele udstrakte Ruin kunde bedækkes. Under disse Nabninger strække sig store Hvelvinger saa dybt, at Daglyset ei naaer Gulvet. Her, hvor

maaskee engang Marmorkummen stod og deilige Qvinder badede deres skjønne Lemmer, omstraalede af tusinde Lamper, omdustedede af Røgelse, opfyldte af Sang og Strengelæg, hopper nu den flamme Trø; maaskee denne er en af hine mægtige Keiserinder selv, som er dømt til at slæbe sine vaade, tunge Lemmer dernede i Mørket, hvor hun fordum udfældede onde, dræbende Tanker!

Bliv nede i den sorte Nat, Usalige! heroppe blomstre Roserne! den varme Solstraale kysser Laurbærtræets grønne Blad, og den Fremmede inddrækker her et Skjønheds-Billede af Syden, der aldrig vil udslættes af hans Tanke.

Vi vandre bort fra disse frodige, grønne Svælg, vi følge Stien, der snoer sig mellem blomstrende Buske hen over høie Muurskrænter, en Trætrappe fører os ned i en anden Deel af Keiserborgen, til en Raalhave. Gulvets Mosaik er forsvundet, Regnormen skyder op af den vaade Jord, hvor fordum Rom's Keiser med sit Hof strakte sig omkring det ødsle Taffel. Her dustede de kostbare Netter, Flamingo-Tunger, Mælk af Muræner, Hjerner af Paafugle; her verlede under Maaltidet disse Jordens Store deres rige Klædninger, her prangede de med falske Lokker, sminket Hud og Dienbryn, Guldstøv i Haaret og med Skoe, hvis Saaler dustede af Salve. Den stakkels guldbræmmede Slave stod ubevægelig, som Raalstokken nu; dersom han hostede eller nyste, blev han kastet i Fiskeparken, for at fede Fiskene, der skulde sættes paa Keiserens Bord.

Hvilke Minder knytte sig dog til dette Sted, her hvor Caligula, Commodus og Tiber herskede. Digteren slynger med Foragt disse vanvittige Keiseres Navne ud i Verden, Forhandelser over dem lyde til Verdens Dom! Skoledrengen selv i den mindste By høit mod Norden knytter sin lille Haand og kan ei bede til Gud for de onde Mennesker.

Paa Keiserborgens Ruiner svæve hine Fordærvedes Aander, de flyve med Tankens Hurtighed Jorden rundt og dvæle kun,

hvor en Forbandelse udtales over deres Liv og Færdjel! — Flyv over Hav og Land! Intet Slægtskab, ingen politiske Forhold, Intet befkjærmer Eder nu! I staae alene! — Menneffene dømmie! Gud tilgive! —

Hvor Ddselheden væltede sit Overflødigheds-Horn, voxer nu den tarvelige Grønkaal, de Mure, som omsluttete den dyriske Last, bære nu Undseelsens brede Egenblade; Olietræet groer, hvor Blodet flød. Vi ville mindes Titus, mindes de Edle, hvis Liv kaster Solglands paa Minderne, vi ville see paa de dustende, skjønne Roser, og glemme den sjunkne Storhed for den evig herlige Natur!

XV.

Sanct Knud.

Vel er Danmark et protestantisk Land, men mangen Helgens Navn lever her endnu paa Folkets Tunge eller knytter sig her til et eller andet Sted. I mangen dansk Landsbykirke pranger endnu Madonnas Billede, enten malet høit paa Muren, under Hvælvingen, hvor det ei er blevet overkalket, eller paa selve Altertavlen. Ved Solnedgang ringe endnu de danske Landsbykirkeflokker, som i Catholicismens Tid til Ave Maria.

Sanct Knud var den første Helgen, jeg som Barn hørte nævne, skjøndt min lutherske Katechismus ikke talte et Ord om Helgener. I min Fødeby bærer en gammel, prægtig Kirke denne Helgens Navn, bag Altret der hviler hans Been. Sanct Knud var engang i Danmark en større Helgen end Konge, tusinde Lys brændte paa hans Alter; Gildeskraa prangede med hans Navn. Som Lille hørte jeg Historien om ham, den danske Konge, der

af Thyderne, fordi han vilde paalægge dem Skat, blev forfulgt til Thyen; han hvilede sig paa Veien der, og Stenen, hvor han sad, var blødere end hans Tjenders Hjerter, endnu seer man Sporet af, at han sad der, jeg saae det som Barn og jeg troede derpaa. I Oden se i Sanct Albani Kirke søgte Kongen Frelse, Tjenderne flokkedes udenfor og Kongens Tjener Blake var sin Herres Forræder. *) Ind gennem Kirkevinduet blev kastet en Steen, den rammede Kongens Hoved, og han sank i sit Blod foran Høialtret, hvor han bad. Munkene gjorde Kongen til en Helgen, selv i Rom blev reist ham et Alter.

Som Barn kom jeg aldrig nogen Aften St. Knuds Kirke forbi, uden jeg lukkede mine Dine, og just da saae jeg allertydeligst den døde, blege Konge, med Guldkrone paa det blødende Hoved og med Raabe af Fløiel og Hermelin, vandre under den høie Kirkehvalving fra Daaben op til Altret.

I Verdensbyen Rom ligger til Høire i Gaden fra Engelsborg ud mod Peters-Pladsen et Munkes-Kloster med en Kirke, jeg troer den kaldes transmontaine, eet af de mange Altre herinde er det, som blev indviet Helgenen den danske Kong Knud; paa Alterbladet staaer han med Guldkronen paa og i Raabe af Fløiel og Hermelin, ganske som jeg som Barn tænkte mig ham at vandre i Kirken, der gemmer hans Been.

Den 19de Januar er det Sanct Knuds Fest, forkyndtes der i diario romano. Regnen skyllede ned, det var et hæsligt Veir, men som Dansk maatte jeg dog ud at see den danske Helgen feires.

Jeg kom ind i Kirken, her var ikke et Menneske; to smaa Tællelys brændte saa sørgeligt, saa fattigt, paa Sanct Knuds Alter.

Det kunde jeg ikke bære over mit Hjerte, jeg maatte idet

*) Derfra kommer den danske Talemaade „falske Blake.“

mindste vide, hvorfor her ikke var gjort lidt mere Stads. Jeg ringede paa Klokken ind til Klosteret, en gammel Munk traadte ud; jeg spurgte, hvorfor Sanct Knud ei havde flere end to Lys, hvorfor her ingen Musik og Festlighed fandt Sted.

„Alf min Herre!“ sagde Munken, „vort Kloster er eet af de fattigste i Rom! vi have kun Raad til at feire een eneste stor Fest om Aaret,“ og han nævnede denne Helgen, „da er her Musik! da straaler Kirken med Lys! kun een gang aarlig kunne vi bringe Sligt istand! Sanct Knud er fra Norden, og derfor faaer vort Kloster aldeles Intet! Sanct Knud er fattig!“

Jeg følte Manden havde Ret.

Allene stod jeg foran Helgenens Alter, min Barndoms Helgen! i hvis Kirke jeg havde grædt ved min Faders Kiste, i hvis Kirke jeg er confirmeret, Helgenen, hvis Kirke engang tjente mig i sin Storhed som Maalet for alle Bjerghøider, ja selv for Afstanden imellem Jorden og Stjernerne. Sanct Knud, Alverdens Vre er forgængelig! I dit fordums jordiske Kongerige lyder nu ingen Messe mere for din Sjæl, der brænder intet Lys ved din Grav, og selv i Pavens By har du paa din Fest kun to fattige Tællelys! Det Festligste er, at en Landsmand staaer ved din Grav og ridser det sørgelige Billede af Mindet om Dig, Sanct Knud.

XVI.

Colosseum.

Flere interessante Foredrag har jeg hørt om det Gigantiske i Urverdenens Former, men aldrig begreb jeg disse bedre, end da jeg engang fik at see Skelettet af et Mammuths-Dyr, det fyldte en

betydelig Plads i den store Gaard, hvor det var henlagt; høit Græs vorte ud af Rygraden og rundt om Sidebenene; man skulde troe, at det var Skroget af et Fartøi og ikke af et Dyr, der engang havde levet.

Et Mammuths-Skrog af en anden Art, et Steenskelet, der bedre end alle Bøger forkynnder Roms forsvundne Storhed er Colosseum, det er en Ruin, en utrolig ødelagt Ruin, hele Paladser i Rom ere opførte af dets nedrevne Mure, og dog er her i hvad vi endnu see, en Storhed, som den der findes i Pyramiderne og i Indernes Klippe-Templer. *) Hver Søilegang danner store Gader, de sønderbrudte Trappetrin fra Gulvet til den øverste Karnis er et heelt Klippe-Parti med Græs og Krat, det er en Skraaning, der kunde bære en lille Stad; hist og her deroppe er flinet et Huus med smaa, skjæve Vinduer, derindensfor boe Mennesker.

Den hele Ruin danner en aaben Kirke med mange Altre, Korset staaer midt under Guds klare Himmel; Capuzinermunkene vandre her hver Fredag i Procession, og een af Brødrene holder en Prædiken, her, hvor fordum de vilde Dyr brølte, her hvor Gladiatorene brødes og uden Smertes-Skrig udaandede Sjælen. Hist paa den solbelyste Skraaning, hvor nu den brogede Fiirbeen i Ro udflekter sin Vngel, sad Roms Keiser med sine purpurklædte Hofmænd, her, hvor nu den pjaltede Tigger har sin Plads, vaiede Vestalinderne hvide Slør.

Ved Fuldmaanens Lys bør man første Gang træde herind, det er en Tragedie, formet af Steen, vi da opfatte. Ved Fak-

*) Amphitheatret i Verona er endnu saa vel vedligeholdt, at hiin Tids Døde vilde, hvis de kunde staae op og komme her, troe at det kun var nogle Uger siden de sad paa dette Sted; men det hele Theater er dog kun en Unge imod Colosseum: det samme kan siges om Amphitheatret udenfor Capua, det giver vel det bedste Begreb om den Tids Maskineri, men i Storhed forsvinder det ganske for Colosseum.

felblus bør man gjennemvandre disse mægtige Buer, stige op til den øverste, hvor ikke Stene, men Klippe-Blokke danne Murene. Hvilken Dødsstilhed! hvilken Storhed! — Fakkelfjæret falder paa Spindelvævet i Krogene, hvor Bluen spræller, men vi tænke ikke derpaa, vi tænke ikke paa Hverdags-Livets Jammer; Stenene om os have Stemmer, Stjernerne ovenover staae i Forbund med dem, i store Omgivelser føler Sjælen sig stor, Colosseum prædiker for os om Verdens-Livet, om Menneskeslægternes Storhed og Afmagt, saa at Sjælen opløstes og ydmyges.

XVII.

Carneval.

Hvad der gjør det romerske Carneval saa levende og eien- dommeligt rigt, fremfor den samme Lystighed paa ethvert andet Sted, grunder sig i, at her er Carnevals-Festen paa Gaderne indskrænket til sex Dage, og paa enhver af disse igjen til tre Timer. Kun il corso og de nærmeste Sidegader danne Scenen for denne Folke-Glæde. Alt concentrerer sig, baade Tid og Sted. Lystigheden her er en Champagne-Straale, Bægeret skummer, det tømmes strax og — saa følger Fasten.

Goethe har saa bekvæmligt skildret os det romerske Carneval, der Aar for Aar, med ubetydelige Variationer, er det samme, at Ingen kan gjøre det bedre, hver ny Beskrivelse er altsaa overflødig; jeg vil heller ingen give; kun for nogenlunde at fuldstændiggjøre mit Billede af Rom, lægge en lille Skizze herind i Bogen, Enkelthederne tilhøre ganske Carnevalet 1841.

Med Purpur og Guld sidder i Capitoliet Senatoren, om-

givet af spragletklædte Bager, en Deputation af Jøder indfinde sig og bede om Tilladelse til endnu eet Aar at turde boe i det dem anviste Qvarteer: Ghetto; de erholde denne Tilladelse, Senatoren sætter sig i en Glas-Karreet, Capitoliets gamle Klokker ringe, dette er Tegnet, at Carnevalet begynder. Karreeten fører i Fodgang ned mod piazza del popolo, og bag efter den mylrer nu frem af Paladser, Huse og Ripper, en Brimmel af Mennesker. Men overalt hersker den største Orden, enhver Dame tør frit i Mandfolke-Dragt vove sig ud, det falder Ingen ind at fornærme hende, eller gjøre det mindste Tegn, der kunde vække hendes Undseelse. Morsomt er det at see, hvorledes fattige Folk vide at hjælpe sig til at faae en Carnevalsdragt; de ihe deres Klæder aldeles over med Salat, den har de paa Skoene, den har de som Parfy paa Hovedet; Mand og Kone, sommetider Børnene med, ere ganske klædte i Salat. En Apelsinsskal er skaaret ud, og anbragt som Briller, det er den hele Pynt, og nok saa gravitetist, med en kongelig Holdning, vandrer det fattige Egtepar gjennem Gaderne.

Fra piazza del popolo, begiver Senatoren sig med Følge op ad il corso. Alle Vinduer og alle Balconer ere her drapperede med røde, blaae og gule Silketæpper; overalt er der opfyldt med Mennesker, og en stor Deel er i Costume med og uden Maske. Længs Husene staae, tæt op til Væggen, smaa Rørstole eller Bænke, der leies ud, og hvor de mere Stilsfærdige tage Plads. Den ene Række Vogne fører nedad, den anden opad, og som oftest ere baade Vogn og Heste pyntede med Grønt og flagrende Baand; man seer ofte Kudskene, gamle Karle, med ægte italienske Physiognomier, være klædte ud som Damer, en Mops sidder som Svøbelsebarn eller Jomfru ved Siden af. Andre Vogne ere udstaferede til Dampskibe og have en Besætning af eensklædte Matroser eller militaire Piger; naar to saadanne Vartøier mødes, opstaaer strax en voldsom Kamp, i hvilken Con-

fetti *) regne ned, ikke fastede med Haanden, men øste ud af store Skaaler. Paa Tortougene, og mellem Vognene selv, bevæger sig den store Menneskevrimmel. Mødes to Pulcineller eller Arlecchiner, da tage de hinanden under Armen, og med Hui og Skrigen styrte de frem; beslægtede Maasker slutte sig til, snart er det en heel Skare, der jubilerende baner sig Vej mellem Kjørende og Gaaende, det er som om en brusende Vandhose farer hen over et sagte bevæget Hav. Ved Solnedgang lyder Kanonstød, Vognene trække om i Sidegaderne; Soldaterne, der have været posterede i nogen Afstand fra hinanden, samles nu under en Marsch gjennem Gaden; Rytterne ride langsomt bagefter, anden Gang ride de hurtigere, og tredie Gang gaaer det i fuld Karriere; det er Tegnet, at nu vil Veddeløbet begynde.

Paa piazza del popolo ere høie Tribuner reiste, et Toug spændt over Gaden og bag dette holde sex til syv halv vilde Heste, behængte med Jernplader, der vende Piggene indad, og paa Ryggen besatte med brændende Svamp.

Touget falder, Hestene jage afsted, Silkebaand og Glimmerguld paa Manke og Side rasle og flagre. „Cavalli! Cavalli!” lyder det i vilde Skrig fra den utallige Mængde, og denne aabner Plads for de fremad stjørtende Heste, der blive endnu mere stjøv ved Skriget; de bruse forbi, og Gaden bag ved dem luffes igjen af den uhyre Mennesketrængsel.

Før Hestene have naaet Maalet ere de som oftest saa udmattede, at de komme kun i jævnt Trav; imidlertid er dog den yderste Deel af Gaden aflukket med store Tæpper, der i Afstand, det ene bag det andet, ere ophængte fra Huus til Huus. Være Hestene endnu i vild Flugt, de vilde dog standses her, indviklede i disse Drapperier.

*) Confetti ere røde og hvide Kugler, saa store som Kerner, og giorte af Gips.

Det tager sig meget komisk ud, naar, kort før Beddeløbet, tilfældigviis en Hund er sluppet ind paa en Strækning af Gaden, der er gjort ryddelig, og nu de nærmeste Folk faae Lyst at jage Hunden, thi da følger den hele Række Exemplet, og Hunden maa afsted den lange Gade igjennem, Skrig, Klappen i Hænderne fra begge Sider holder den midt ude paa Gaden! der er en Jubel! den arme Hund maa gjøre Beddeløb, og er det nu en tyk, feed Hund, seer det ligesaa ynkeligt som komisk ud, den kan neppe løfte Benene og maa dog i Gallop! i Gallop!

Livligt er det i Carnevals-Tiden at komme, ud paa Aftenen, ind i Ofterierne, hvor man tidt træffer et heelt Selskab af lystige Maafer, der drikke deres Foglietta, improvisere en Vise, eller dandse Saltarello; i Gaderne komme hele Skarer med Sang og Tambouriner, en brændende Fakkel bæres foran. I deres Maafer-Dragt tage de til Theatrene, især til de mindre, og Publicum spiller her lige saa meget som Skuespillerne. Jeg fulgte efter en saadan Skare til Teatro Alibert; omtrent Trediedelen af Tilskuerne vare i Costume: Riddere i Rustning, Blonisterpiger, Arlecchiner og græste Guder sad mellem os andre hverdagsklædte Folk. Een af de største Loger i første Etage var ganske opfyldt med unge, nydelige Romerinder, alle klædte som Piero, men uden Maafe og uden Sminke, de vare saa livsglade, saa smukke, det var en Lyst at see, men de drog rigtignok hele Opmærksomheden fra Skuepladsen; her blev givet en yndet Tragedie: *Byron i Venedig, England og Missolongi!* den var meget rørende, men Publicum var lystigt! oppe i Galleriet sad en simpel Karl med et tykt, sort Skjæg, iøvrigt klædt som Bondepige, han agerede rørt over Stykket, drapperede Logen snart med sit Forflæde, snart med sit Skjort, tørrede Dinene og applauderede! Publicums Dine vare mere hos ham end hos *Byron i Missolongi*.

Den sidste Carnevals-Dag er altid den lystigste, den ender

med Bouquetten af den hele Fæst, det glimrende, prægtige Mocolo. Det var særdeles livligt dette Aar *); her kom et udfældt Egtepar paa favnehøie Stylter, dristigt bevægede de sig mellem Vogne og Spadserende, her brølede To, flædte ud som Bjørne, den Ene hvid, den Anden fulsort, begge lænkede til hinanden, dem fulgte en Møller lænket til en Skorsteensfeier. Her hoppede en Mand med Lotterinumere; hans Hat endte i en Blære. Der kom en Anden med et Orgel paa en Karre; ud af hver Bibe stak en levende Kat sit Hoved og skreg jammerligt, thi Manden havde en lille Snor i Halsen paa hver, og saaledes spillede han. En Vogn var pyntet som en Blomsterthrone og paa den sad en Minnestrel; Harpen stod fast, men oven over den var et Rhyfkehjul med mange Flag, det dreiede i Vinden. En anden Vogn forestillede en gigantisk Violoncel, paa hver Stræng red en Caricatur, Vinten bar en lille fin Jomfru, og alle fire Strænge sang i høien Sky, alt som Spillemanden, der stod ved Siden af Violinen, strøg Personen over Ryggen med sin Bue.

Gjennem den lange Gade regnede det ned med Confetti og Blomster, dog meest med Blomster, thi dette Aars Februar svulmede med Violer og Anemoner. Jeg saa Don Miguel, den virkelige Don Miguel, vandre civilklædt mellem Trængselen, han fik en Haandsfuld Confetti. Dronning Christina af Spanien havde en Plads paa en Balcon; Confetti og Blomster vare hendes Baaben. — Nu lod Tegnet til Hestens Løb, denne Dag blev en af Tilskuerne dræbt af de jagede Heste; slikt skeer aarsligt; Riget blev bragt til Side, Rystigheden brusede fort. „Mocoli! mocoli!“ gjenlød det, og i et Nu strakte sig fra alle Vinduer, fra alle Balconer, ja oppe fra Taget selv, lange Rør, Stofke og Stænger, besatte med smaa, brændende Vurstabler. De Kjørende, der under Hesteløbet havde maattet holde i Sidegaderne,

*) 1841; Carnevalets sidste Dag var da den 25de Februar.

fyldte atter il corso, men Hestene, Rudskens Hat, hans Bidst, Alt var besat med brændende Vorfstabler; hver Dame i Vognene holdt sit Lys og søgte at beskjærme dette for det modsatte Partie, der stræbte at slukke! — Stofke med Lommetørklæder flagede i Luften. Et Skrig, en Raaben, hvorum Ingen, der ei hører det, har Begreb, bedøvede alle Drer: „sensa moccolo! senza moccolo!” Smaa Papirs-Balloner med Lys i svævede ned mellem Trængselen, det var i den uhyre Gade, som om alle Himlens Stjerner, Melkeveien ikke at forglemme, gjorde en Vandring gennem il corso! Luften var som opfyldt af Lysene; Dreene bleve bedøvede af Raaben. Alt var det vildeste Bacchanal — og atter i et Nu slukkedes Lys for Lys, man saa det sidste, og det blev mørkt, det blev stille, Kirkeflokkene ringede, den lange Faste begyndte.

Næste Morgen førte den ene velbepakkede Vogn efter den anden bort med de Fremmede, bort fra det dødsstille Rom, hvor alle Gallerierne vare lukkede, alle Billeder paa Altrene dækkede med sorte Tæpper. — —

Det gik til Neapel.

XVIII.

Pegasus og Veturinhestene.

(En Dialog.)

Man har faaet Reisebeskrivelser paa saa mange Maader, men som Dialog troer jeg endnu ikke.

Den 24de Februar 1841 førte i den tidlige Morgenstund fra Rom, ud af porta sanct Giovanni, en vel pakket Reise-

vogn truffet af to almindelige Dg og en Forløber, saa smuk, saa livlig og ildfuld — det var Pegasus selv, og ganske rimeligt var det, at den havde ladet sig spænde for, thi inde i Vognen sad der to Poeter, desuden en geistlig Sanger, saa livlig, saa ungdomsglad, lige sluppet ud af Klostret, for i Neapel at studere Generalbas. Allerede i Albano kastede han Munkesutten og trak den sorte Cavalier-Kjole paa; han kunde næsten ogsaa gjælde for en Poet; og saa var der en Signora, der sværmede for Poest og Poeter, men hun kunde ikke taale at kjøre baglænds. Det var, som man hører, et Selskab, meget anstændigt for Pegasus at trække. De toge Veien til Neapel; nu skulle vi høre Dialogen.

Forste Dag-Reise.

Pegasus.

„Over antike Veie, forbi milelange Vandleddninger, der kneise, som Colonner til et Slots Forhal, forbi buskbegroede murede Grave, gaaer Veien til Albano. En Capuziner med Tiggerposen paa Nakken var den Eneste vi mødte. Vi nærme os Ascanii Grav! som en mægtig Muurcolos tæt ved Veien kneiser den med Græs og Buske! Synger dog derom I Digtere der i Vognen, synger om Roms Campagne!

Returinhestene.

Vil Du see til Du ogsaa trækker! hvad skal de Spring betyde. Nu gaaer det opad. I Albano bede vi hele to Timer, Havren er god, Stalden er stor. Al vi have langt, før vi komme til Hvile i Aften! —

Pegasus.

Vi ere i Albano! her i Gaden er et Huus, vi komme det tæt forbi, det er lille, kun to Etager, ganske smalt; Døren aabnes, en Jæger træder ud, han har blege Kinder, fulsorte Dine! det er Don Miguel, Ex-Kongen af Portugal, der kunde

gjøres et Digt derom! hører det I Poeter i Vognen! nei de høre det ikke, den Ene er nydelig for Signora, den Anden sidder med Tanken i en Tragedie.

Veturinhestene.

Nu have vi bedet! lad os nu see at komme afsted! Veien er lang, op og ned! see dog ikke paa de Stene, det er Horatierne's Grav; det er en gammel Historie. Gaae til!

Pegasus.

Hvilke prægtige Træer! hvilke Ranker af Ewiggrønt! dybt mellem Fjelde gaaer Veien, Kilderne pladske, og høit paa Bjerget mellem Trærnes Kroner kneiser Aricias mægtige Kirkeruppel! Klokkerne ringe. Ved Veien staaer et Kors, deilige Piger vandre forbi, neie for Korset og læse deres Rosenfrands. Vi nærme os Genzano, Poeterne stige af Vognen, de ville see Nemi-Søen, som der eengang var et Krater! ja det er en ældre Historie end den om Horatierne! lad os løbe afsted, mens Poeterne sværme; i Velletri kunne de jo indhente os! vi ville løbe! —

Veturinhestene.

Han er ligesom han er gal, den forreste Hest! han kan ikke staae, han kan ikke gaae! jeg synes dog, han er gammel nok til at have lært det.

Pegasus.

Dybt under os ligge de grønne, græsgroede Sumpe og Circes Klipper ved Havet! vi ere i Cisterna, den lille By, hvor Apostlen Paulus blev modtaget af Bennerne fra Rom, da han nærmede sig denne Stad. Synger derom I Poeter. Afstegen er smuk, Stjernerne funkle; der er en deilig Bige i Cisternas Vertshuus, see paa hende I Poeter, og syng om Ild-Villien i Sumpene.

Anden Dag-Reise.

Beturinhestene.

Gaa nu bare lidt sindigt! ikke i Gallop! forud fører en Vogn! den maae vi ikke komme forbi! hørte Du ikke selv, der ere tydske Damer i Vognen, de have ingen Herre med, og have bedt om at være i vort Selskab, da de ere bange for Røvere! her er ei sikkert! vi hørte her for Aar og Dag siden Ruglen pibe os forbi.

Pegasus.

Regnen skyller ned! Alt staaer i Vand rundt om! Rørhytterne synes at skulle seile fra de oversvømmede, grønne Der. Lad os løbe løbst! Veien er saa jevn! derhenne ligger et prægtigt Kloster, Munkene ere borte, Sumpdunsterne jage dem væk, Klostret staaer med grønt Skimmel paa Muur og Marmorcolonner, Græs voxer nede paa Gulvet, Slaggermusene flyve under Kuppelen. Vi løbe ind ad den aabne Port, midt ind i Kirken og standse der! saa skulle I see, hvorledes Damen, vi trække, er blevet et deiligt Marmor-Billed af Skræk! saa skulle I høre vor Kapelmester synge, hans Stemme er smuk, han synger en Hymne for sin Frelse! og begge Poeterne fortælle al Verden om det livsfarlige Eventyr i de pontinske Sumpe!

Beturinhestene.

Tag Dig i Agt for Bidsten! Hold Dig midt paa Veien! snart ere vi i Terracina, der skulle vi hvile, og paa Grændsen skulle vi hvile, og ved Doganen skulle vi hvile! Det er det Bedste ved den hele Reise!

Pegasus.

Solen skinner paa de rødgule Klipper, Sumpene ligge bag os! tre høie Palmer staae tæt ved Veien! vi ere i Terracina! hvor blev vort Selskab af? Den ene Poet gif op ad Djeldet mellem de høie Cacter, uden om ere Haver med Citron- og Apelsintrær, hver Green bugner af den gule, skinnende Frugt;

Han stiger op til Ruinen af Theodoriks Borg, seer mod Norden ud over de græsgroede Sumpe, og hans Hjerte synger:

„ — min Liv,
Min faure, duftende Rose!
Og Du min Pusling! mit Alt, mit Liv,
Min Diesteen og mit Tidsfordriv
— Du Knop paa min Rose!“ *)

Men den anden Poet sidder nede ved Havet, ja ude i Havet paa de mægtige Klippestykker, han væder sine Læber med de salte Draaber og jubler: Du svulmende Hav, du blifstille Hav. Du favner, som jeg, den hele Jord, den er din Brud, den er din Musa! om den synger Du i Stormen! i din Hvile drømmer Du om Himlen! Du klare, du gjennemstgige Hav! —

Beturinhestene.

Det var rigtig god Havre vi fik i Terracina! Veien var ogsaa ganske brav, og vi holdt saa deiligt længe ved Doganen i Fondi! see nu gaaer det op ad Bjergene! hvad de skulle til! — først op, saa ned! jo det er en rar Fornøielse!

Pegasus.

Grædepilene bæve i Vinden! som en Slange hugter sig op ad Bjergsiden Veien forbi forfaldne Forstændsninger og Olieskove bestraalede af den røde Aftensol! En malerisk By paa Fjeldet over os og Færdsel af Bønder hernede paa Veien! der er Poest i disse Bjerge! Kom herhid, hvo der kunne synge! sid op paa min Ryg! mine Poeter der i Vognen sidde og doyne! Vi flyve afsted i den stille, den stjerneklare Aften, afsted forbi de cyklopiiske Mure, hvor det tætte Epheu hænger som Drapperier over Gulerne, der maaskee skjule en Røver! afsted forbi de hensmuldrede Grave hvor Cicero faldt for Mordernes Dolke! vi nærme os mellem høie Laurbærhækker og skinnende Citroner hans Villa; i Mola di Gaeta drømme vi i Nat!

*) S. P. Holst.

Beturinhestene.

Det var rigtignok en allerhelvedes Dei! Hvor jeg skal spise! hvor jeg skal drikke! Er kun Havren god! er kun Vandet friskt, gid vi hver maa finde vor Krybbe.

Tredie Dag-Reise.

Pegasus.

Under Drangerens Løvtag sad den smukke Signora, een af Poeterne læste høit italienske Digte, smukke og klangfulde; Capelmesteren bøiede sig op til det høie Citrontræ, hørte efter, og saae i det samme mellem Gypreserne ud paa Havet, hvor Solstraalerne faldt paa Skibenes hvide Seil! den anden Poet løb paa Marken, plukkede røde Anemoner, bandt Krands, tog imellem en funklende Apelsin, tog to, og de sprang som Guldæbler i den rene Luft! der var Fæst i hans Hjerte, der var Sang paa hans Læber! han følte: „jeg er igjen i Italien!“ I Stalden stode Hestene, hver med Hovedet i Krybben, de havde det ogsaa godt; men hvor jeg stod, jeg Pegasus, var en Laage paa Muren og Laagen var aaben; jeg stak mit Hoved ud, saae over Citrontræernes Toppe og de mørke Gypreser, den hvide By paa Istmens i Havet, og jeg vrinskede, saa jeg troer Poeterne maatte kjende mig paa min Brinsken.

Beturinhestene.

Saa, nu gaaer det da afsted igjen! til Santa Agatha, der er Foderet godt! og derpaa til Capua, den stærke Fæstning med det daarlige Vand! men saa lider det mod Enden af Reisen.

Pegasus.

Hvor dog Bjergene ere blaae, hvor Havet er blaat, og Himlen har ogsaa sin egen straalende Blaaheid, det er een Farve i tre Nuancer, det er Kjærlighed udtalt i tre forskjellige Sprog. See, hvor Stjernerne funkle, see, hvor Byen foran os straalet

med Lys, det er Napoli, den deilige By, den levende By, Napoli, Napoli!"

Og saa vare vi i Neapel!

XIX.

„Malibran-Garcia er død!"

Theatret Sanct Carlo var luffet og vilde blive det i al den Tid, jeg kunde være i Neapel. Det store, prægtige Huus med sine Basreliefs forekom mig som et Gravmonument over Sangens Dronning, hende som jeg for syv Aar tilbage her hørte første Gang.

Hun er død Malibran-Garcia, Sangens Dronning!

O jeg husker levende hiin første Aften, jeg var her. Man gav Operaen Norma, som da var ny, jeg kjendte den ikke, jeg havde aldrig hørt Malibran.

Huset var propfuldt! mit Hjerte bankede af Forventning! Tæppet rullede op, Druidernes Chor lød gjennem Skoven — og snart traadte Norma op. I hvide Klæder med Krandsen om sin Pande, som var hun Sangens Musa selv, stod hun der Norma-Malibran; hun afflar den friske Egegreen og Sangen lød — ja, det var den høie Musa selv! saaledes havde jeg aldrig før hørt synge! det var som om Hjertets dybeste Følelser aabenbarede sig i Toner, mit Bryst udvidede sig derved, jeg følte en øieblikkelig Gysen, som man altid føler den, naar noget Guddommeligt aabenbarer sig for os.

Hun taug, og en Storm af Jubel opfyldte det hele Huus, men der hørtes ogsaa en skingrende Pibe, een eneste, men den

trængte gennem Alt; Misundelsens Slange hvislede mod Sangens Dronning. Hundrede Hænder knyttede sig mod den, tusinde Stemmer mægtede ei at overdøve den. Men jeg havde kun Dre og Die for hende! Hvilken Sang, hvilket Spil, og det var en skøn Kvinde jeg saae! — *eviva la divina!* gjenlød fra hver Plads i det opfyldte, store Huus! Blomster regnede ned om hende, og mellem Blomsterne hvislede Slangen.

Jeg hørte Malibran senere i „*la pruova*,” i „*Barbarena*” — hvilket Liv, hvilket Lune! — Alle bleve revne med! der var en Jubel, en ægte neapolitansk Jubel og om den har man ei Begreb i Norden! — Stemmerne frydse hinanden med de meest begejstrede Udraab; hundrede Stemmer falde ind og synge Themaet af den endte Sang, og i deres Henrykkelse troede ogsaa at kunne synge! Alle Dine flamme, man springer op paa Bænkene, der flappes med Hænder og Fødder, Blomster, Digte, Sløiser, ja levende Duer flyve fra Logerne og Parterret! —

Paa samme Aarstid, som nu, var det jeg den Gang hørte Malibran her i Neapel. Alt havde da Nyhedens Duft; en sydlig Varme og Glædes Laae over det Hele, og nu — hvor forandret!

Den Gang stod hver Dag en Pinie af Røg ud af Vesuv's Krater, i Natten blev den til Ild, Kronen, Stammen og Rodderne, det Hele speilede sig i den klare Bugt. Nu derimod laae kun en Taage om Krateret, Rjæmpen sov derinde.

Dengang saae jeg „den blaa Grotte,” hvis Dyb er lysende Vand, hvis Vægge kappes i Farve med Kornblomstens Blad, Grotten, som ingen Digter kan skildre, ingen Maler vise os; nu var den ved Storm og Søgang saa godt som altid lukket.

Vesuv, Capri's Grotte og Pompeji, de Dødes Stad, vare mig Neapels tre Underværker; og af disse hilsende mig kun uforandret de Dødes Stad; kun i hvad der hørte til de Døde gjenfandt jeg det, min Grindring priste og besang ved Neapel.

I de Dødes Stad tænkte jeg paa de Døde, tænkte jeg paa Malibran-Garcia, Sangfuglen, i hvis Toner jeg havde fundet Udtryk for Alt hvad min Sjæl den Gang følte for Italiens Underværker og Deilighed. Italien og Malibran vare mig beslægtede, som Ord og Melodie til en elsket Sang, man kan ikke skille dem ad! — og nu var hun død! — Hun, der i saa meget af det vi beundre var beslægtet med Byron, sandt sin Død i det Land, der gav ham Livet.

En af de sidste Aftener, jeg denne Gang var i Neapel, kom jeg over Largo del Castello; Facaden af de smaa Theatre her prangede med malede Billeder, der viste Effect-Scener af den Opera eller Farce, der skulde gives indenfor; jeg gik til teatro del fondo, hvor Selskaber fra Sanct Carlo gav Opera; i Aften var det Norma, en Miss Remble, hvis Navn er roest i Aviserne, sang Normas Partie.

Harde England givet en Levende for den Døde? Miss Remble sang — Neapolitanerne sad stille! ganske stille! jeg troer de sørgede.

Malibran-Garcia er død!

XX.

Udsigt fra mit Vindue.

Det er piazza fiorentini vi see; en Plads, netop saa bred, som en almindelig Gade hos os i Norden, og Dybden er som Bredden; ligesom, tæt ved et snevert, bugtet Stræde, udbreder sig Facaden af en lille Kirke, over hvis aabne Forhal Nabomadaernerne have hængt Løi ud at tørre, ligesom Mysterierne, der ikke skulle sees, til de brogede Kjoler, der skulle sees. To unge

Bræster, læsende i deres Evangeliebog, gaae op og ned i Forhallen. Udenfor sidder en gammel Morlille og sælger Penge. Hun er fattig Mand's Bereleer, Bladsen er hendes Contoir, det lille Bord, hvis Blad er en Kasse med Messingtraade over, er hendes Pengekiste, der ligge de smaa Mønter, som hun mod Procenter sælger for de større! men Handelen gaaer dog ikke ret. Tæt op ved hende staaer, broget, som et Billed flippet ud af en A. B. C., en Frugt-Boutik med et Mosaik af Citroner og Apelsiner! Billedet ovenover, hvor Madonna lædsker Sjælene i Skjærsilden, er et passende Skilt. Den hele Blads er brolagt med brede Lava-Fliser, de arme Heste kunne ikke staae fast, og prygles derfor under Skrig og Raab. Ikke mindre end 16 Skomagere sidde og sye der til Benstre; de To nærmest Døren have allerede tændt Lys, de rive Huen af den syndige Dreng og slaae ham med Apelsiner for Maven, han synes at protestere imod at de anvendes til udvortes Brug. I alle Husene er Stue-Etagen uden Vinduer, men med aabne, brede Boutikdøre; udenfor den ene brændes Kasse, udenfor den anden koges Suppe paa Kastanier og Brød, og Manden har Søgning; Folk drapperede med Laster spise af et Potteskaar. I Husenes høiere Etager har hvert Vindue sin Balcon, eller denne gaaer langs med den hele Etage og bærer en blomstrende Urtegaard, store Baller med Citron- og Apelsintræer; de modne Frugter i det Grønne skinne jo som Hesperiens Stjerner; en Englænder i Slobrok har sin Gyngestol derude, nu gaaer Stolen bag over, og Britten slaaer Stjernerne med sin stolte Nakke. Men høit over Kirke og Huse hæver sig Klippen med Fæstningen St. Elmo, Aftensolen befinder de hvide Mure, Taarne og Telegraphen. Nu sank Solen og Klokkerne ringe til Ave Maria; Folk strømme ind i Kirken, Lamperne derinde straae gennem Vinduerne. Restaurateuren sætter Lys i sin hvide Papiers-Lygte; Skomagerne faae hver sin Lampe, det er jo en heel Illumination! Morlille lukker sin Pengeboutik, og

hendes Dreng lyser hende hjem med et tændt Lys i et Kræmmerhuus. I Kirken synges, paa Gaden støies, begge Dele smelte forunderligt sammen. Men hvad er det? En Procession kommer fra den ynnre Gade, hvide, formummede Skikkelse, hver med et stort Lys i Haanden; fire Mænd, ligeledes i hvide Ritler med Hætter over Hovedet, bære paa Skuldrene en med Rødt drapperet Liigbaare; en ung, død Pige, klædt som en Brud, med Slør og med hvide Roser om Banden, ligger paa Baaren; Alle tage Hattene af for den Døde, Skomagerne knæle.

Nu er Toget inde i Kirken, og paa Gaden lyder igjen samme Støi, som før.

Den lille Plads er et tro Billede af det store Neapel, ja et særdeles tro, thi Digteren sad ved sit Vindue og tegnede hvert Træk, Alt hvad han saa dernede.

Genimod Midnat ville vi endnu engang see ud og Alt er stille paa Pladsen, intet Lys, uden den matte Lampe foran Madonna-billedet, brænder i Kirkens Forhal; nu høres Fodtrin. En flaaer med sin Stof i Steenbroen, det er en lystig Knøs, han gaaer forbi og synger af *La figlia del regimento* med fuldt Bryst og med smuk Stemme „viva la gioja!” og han gaaer at finde den; hans varme Blod, hans glødende Tanke søger ham, hvor den er at finde. Lys! mange Instrumenter falde ind! den hele Plads er forvandlet til et Orkester, en mandig Bas synger en stor Bravour-Arie! man bringer den Skønne en Serenade! hør kun hvor smukt: „Te voglio bene assai!” aabner ikke Vinduet sig? Træder hun ikke ud paa Altanen? Nei slet ikke! Alt er stille i alle Husene; Musikken drager bort; Pladsen er igjen tom! en Skygge bevæger sig langs Huset, nogle faa Accorder klinge fra Guitaren, men ingen Sang! — Alt er roligt i Huset! endnu en Accord, og Gadedøren aabnes ganske sagte, den unge Herre smutter ind! — felicissima notte! — „God Nat, sov vel!” siger man i Norden; det er en ret god Hilsen! —

Den, som sover, han synder ikke! Italieneren siger derimod felicissima notte! og Sydens Sol gløder i dette god Nat!

XXI.

En neapolitansk Corricolo.

Man maa see den i dens Flugt, see den bepakket med Mennesker oven og neden, for og bag. Det er en lille Folke-Masje, der ruller her paa to store Karreethjul, trukket af et stakkels Krif, som er saa behængt med Blader og Dvaaster, Bjelder og Helgenbilleder, at det kunde tjene som et vandrende Skilt for en Markandiser-Bod.

Kabrioletten fuser os forbi, hen over den med brede Lava-Fliser brolagte Gade. Hvad er det for et Selskab? hvad mon det tænker paa?

Rudffen, med den store Fiskerkutte slængt over Skulderen og med de halv nøgne, brune Arme, bander i sit Hjerte Dampvognen, der let som en Svale skyder nu henad Veien til Portici, forbi grønne Viinhaver, gylgende Baade og skinnende Villaer.

Der sidde to Madamer tæt ved hans Side, den Ene har et forfærdeligt stort Svøbelse-Barn, hun behandler det, som en Paffe uden Værdi; begge Madamernes Tanker mødes i Kirken: „Sanct Joseph, som klæder de Nøgne,“ de komme lige derfra. Uldent og Linned, Kjoler og Trøier ere givne Sanct Joseph, Madonna og Bambino; den hele Kirke var behængt med de gode Klæder; det var et deiligt Syn! en heel Boutik! imorgen skulle Klæderne uddeles. Hvem mon der vel faaer den røde,

prægtige Kjøle med de store Puffer og den brede Garnering. See, det er nok værd at have i Tanke.

Paa samme Sæde i Vognen sidder endnu, foruden Rudskén, de to Madamer og Svøbelse-Barnet, en skikkelig Mand, han pleier at staae ved Døren i Museo-Borbonico; han fortjener der nogle Gran ved hver Stok og Paraply, han forvarer for de mange Fremmede, der komme her daglig at see de prægtige Statter, Billeder og Opgravningerne; just nu har han faaet den Tanke, om ikke de fleste Fremmede i Gallerierne kunne lignes ved Auctionarer, der kun gaae om og see, for at faae hvert Stykke vel skrevet ind i deres Bog. Det er jo en Tanke!

Foruden Rudskén, de to Madamer, Svøbelse-Barnet og den skikkelige Mand, er der aldeles ikke Plads til Flere, men der sidder dog Een endnu, en ung Knøs, med et Ansigt, saa brunt og smukt, saa ægte neapolitanisk, — hvad kunde man ikke i Norden gjøre med hans Dine! — han sidder ellers ikke godt og har derfor lagt Armen om den ene Signoras Skulder, men Signora er noget gammel, han seer ogsaa til Siden, han tænker paa Posilipo-Grotten, Oldtids-Beien der gaaer igjennem Bjerget under Haver og Villaer, Beien, hvor der vilde være en evig Nat, brændte ikke Lamperne derinde. Nys kom han der igjennem, Vogne brusede forbi; en Flok Geder, alle med Klokker om Halsen, brægede derinde, man hørte ikke Dre-Lyd og saa red ovenikjøbet en Englænder dog i Trav, man kunde blive ganske forstumlet; det blev ogsaa et stakkels Pigebarn, og sprang forfærdet i Armene paa vor Knøs, hun vilde det slet ikke, men hvad gjør man ikke i Forskrækkelse! Lampen skinnede hende lige ind i Ansigtet og Ansigtet var deiligt, saa kysjede Knøsen hende, — nu tænker han paa dette Kys og dette Ansigt, og derfor seer han saa fornøiet ud.

Rudské, Madamer, Svøbelse-Barn, Mand og Knøs, ja det er alt for mange paa eet Sæde, og alligevel sidder dog Een der-

paa endnu, en thy Munk, men hvor han egentlig sidder, det maa vor Herre vide, og hvad han tænker — ja, det tør jeg ikke sige! han har en skræffelig stor Paraph med; han er Gudheden selv, han holder paa Svøbelse-Barnet, mens Madamen løser sit Halsflæde; men nu kan her ikke sidde flere, og derfor staaer ogsaa den halvorne Dreng op lige foran Selskabet, hans mindre Broder sidder paa hans Fødder og dingler med sine tynde Been henimod Hestens Hale. De to Drengene høre til Theatret, det vil sige, til Duffetheatret, hvor der gives Tragedier og store Balletter. De to Drengene tale Damestemmerne, den Ene skal i Aften føre Ordet for Dronning Dido, den Anden for hendes Søster Anna, see det tænke de paa.

Bag paa Vognen staae to Karle, jeg troer hver staaer paa en Pind, thi den smule Bret, der stikker bag ud, er besat af en gammel Fisser, der saaledes fører baglænds og har sine Dine og Tanke henvendte til en Portechaise, hvori sidder en Madame, pyntet og stram med Glitterguld og Sløiser paa Hovedet, det er en Jordemoder der bæres over Gaden, jo hun sidder rigtignok bedre end han.

Den ene af Karlene ved Siden af ham er en Slags — Sendebud, — — hans Tanke ville vi derfor ikke udvikle, den Anden er et Geni af en Kommethy, hans Tanke ere just nu i det røde Kommetørflæde, der titter ud af en Forbigaaendesomme, Karlen ærgrer sig over sin Kjøretour, den koster ham to Gran og — dette Kommetørflæde.

See, nu kan her da ikke være flere Folk, hverken for eller bag, hverken oven eller neden — jeg siger neden —! der have vi ikke seet endnu, og der ligger jo en levende Kalkun og et heelt Menneske! ja i det gængende Næt under Vognen ligger en Hane og en pjaltet Karl, Hoved og Been af ham stikke udenfor Nættet; han har kun Buxer og Skjorte paa, men for øvrigt et

raft Udseende. Han er inderlig fornøiet, — han tænker paa ingen Ting!

See, det er en neapolitansk Corricolo!

XXII.

Afreise fra Italien.

1.

Et Blik paa mig selv.

Det var den femtende Marts 1841. Ruffert og Matsæk vel indpakkede og tillaaede stode midt i Værelset, Fakinen kom allerede op ad Trappen for at bære Sagerne bort, jeg skulde fra Neapel, fra Italien, og jeg var glad derved — hvor dog Mennesket forandrer sig. Da jeg forrige Gang forlod dette Land, var jeg inderlig bedrøvet og veemodig derved, rigtignok gik det da hjemad mod Norden, nu derimod til Grækenland og Orienten.

Man vil tilgive, at jeg for nogle Dieblikke ganske dvæler ved min egen Person, dog kun saalænge medens Fakinen bærer mit Reisetøj ned ad Trappen.

Jeg har tidligere givet Skildringer af Italien, der næsten, troer jeg, kun aande dette Lands Sollys og Skjønheder, nu derimod have mange af de givne Billeder stærke Skygger, men saaledes har jeg denne Gang seet Italien; Nyhedens Duft var borte! Vinteren var usædvanlig haard og selv var jeg sjælelig og legemlig syg. Her i Neapel, for faa Dage siden, brændte Feber i mit Blod, jeg var maaskee Døden nær, jeg troer Døden saae ind ad Døren til mig, men det var endnu ikke Tiden, han gik, og Sundheds-Gudinden stod hvor han havde staaet; udenfor kom

Baaren ligesaa pludselig, Sneen rundt om paa Bjergene smeltede, Søen laae blank og blaa!

En ny Reise, et nyt Liv maaskee, skulde begynde. Denne sidste Time var Dvergangs-Ledet.

2.

„Leonidas.“

Det franske Krigs-Dampskib: „Leonidas,” ført af Capitain Lorin, laae i Neapels Havn. *)

Min Ven og Rejsekammerat, Digteren Holst, fulgte mig ombord. Alt paa Skibet saae fremmed ud, selv var jeg fremmed for dem Alle. En syg Tyrk laae paa nogle Maatter, man havde bredt ud mellem Kulsækkene; tæt ved sad i en foret, grøn Kaftan og med hvid Turban en Skikkelse, der i de sidste Dage her i Neapel havde vakt Opmærksomhed ved sin orientalske Dragt; han var, som jeg siden hørte, en Perser fra Herat.

*) De franske Dampskibs-Linier ere fra Marseille til Constantinopel og fra Alexandrien til Piræus. Hver tiende Dag gaaer et Krigs-Dampskib fra Marseille, det følger den italienske Kyst til Neapel, og gaaer herfra i to Dage til Malta, hvor Skibet bliver i 24 Timer, derpaa i tre Dage til den græske Ø Syra og videre herfra i 3 Dage til Constantinopel, paa hvilken Fart det anløber Smyrna og Dardanellbyerne. Hver tiende Dag gaaer ligeledes Dampskibet fra Alexandrien til Piræus og anløber paa denne Reise ligeledes Den Syra, der saaledes er Mellemstationen for begge Dampskibs-Linierne; her omstribes Passagererne og de som komme fra Østen holde deres Dvarantaine, denne varer mellem 12 og 40 Dage, alt eftersom Pesten viser sig i Egypten. Syra er ligeledes Mellem-Station for den østerrigske Dampskibs-Linie, denne gaaer hver fjortende Dag ud fra Trieste, berører Ancona, Corfu og Patras, bevæger sig derpaa nedenom Morea op til Piræus, hvorfra den gaaer til Syra, hvor den sætter sine Passagerer ombord i et andet østerrigt Dampskib, der herfra anløber Smyrna, Dardanellerne og Constantinopel.

Den ene Passager kom ombord efter den Anden; Amerikanere og italienske Munk, franske Damer og Herrer, Folk fra alle Verdenskanter, kun Ingen fra Norden eller fra Broderlandet Tydskland.

Signalpiben lød til at gjøre klar. Holst sagde mig Farvel — det var mig som om jeg sidste Gang skulde høre en dansk Stemme, som om her mit Fædreland og alle mine Kjære sagde dette Levvel! jeg syntes nu for første Gang at det gik ret ud i den vide Verden!

Jeg stod ved Skibets Reling, mit Die fulgte Baaden, der sthyrede med ham hen imod Land. Hattene svingedes gjensidigt. Fra Kysten raabte han endnu engang Levvel!

Ankeret var lettet, Alting klart indenbord, og endnu laae vi stille. Alle Passene vare glemte, en Officeer maatte i Land efter dem. Vi laae vist en halv Time og ventede.

Under denne Venten vil jeg gjøre min Læser bekendt med de franske Krigs-Dampskibes Indretning og Beqvemmeligheder, saaledes som jeg endnu erindrer det.

Dækket selv dannede en lille Gade; øverst ved Roret ud over Vandet var bygget af Træ et smukt, lille Huus for Capitainen; her var Sal og Cabinetter, Malerier og Søfort hang paa Væggene, lange Gardiner slagrede i de aabne Vinduer, og mellem disse stode Divaner, Fortepiano og Statuer, her var ikke blot hyggeligt men pynteligt. Til Capitainens Bolig sluttede sig to andre fremspringende Træhuse, hvert med Cabinetter for de øvrige Officerer. Paa den lille Plads udenfor lænede Styrmanden sig til Roret, et Timeglas med Sand og et smukt stort Uhr stode tæt ved, hvor Skibs-Drengen slog Qvarteer og Timeslag paa en stor Malmklokke, det kunde høres over hele Skibet.

Foran Roret var en Nedgang, med Tæpper over Trinene og med støbt Jernrækværk, den førte til første Kahyt, hvor Damerne havde deres egen smukke Stue og særskilte Soveværelse,

Herrerne hver et lille Kammer, og en prægtig, stor Sal, der benyttedes tillige som Spise-Sal. Prægtige Speile straaledede fra de blankpolerede, indlagte Vægge, marmorblanke Colonner bare det forgyldte Loft, her var Fortepiano, Bibliothek, Kobbere og Uviser.

Maskineriet indtog Skibets midterste Deel; oven for dette paa Dækket vare opreiste Træhuse, lig med Officerernes, en lille Trappe førte op til hver Dør, Commissairen, Styrmanden, Kokken og Restaurateuren havde her deres Hjem; her var Forraadskammer, Vinkjelder og Gud veed Alt; bag om disse Huse gif en Slags Balcon, den strakte sig fra begge Sider af Skibet ud over Vandet, man saa dette gjennem de aabne Træmmer, og her blev under Seiladsen renset Kartofler, vasket Kar og Klæder, det var, om man vil, Skibets to Baggaarde.

Midt paa Dækket stod Kjøkkenet, det var et heelt Huus af støbt Jern, og ganske opfyldt med Potter, Gryder og Casseroller; her var en Kogen og en Brasen!

Læt herved førte en Trappe ned til anden Kahyt, der bestod af en stor, smuk Spisestue med Koier; i Sideværelserne fandtes Plads for fire til otte Personer. *)

Nedgangen til tredie Kahyt var foran i Skibets Forstavn; lidt steil gif Trappen nedad, men var man dernede, fandt man en lys, venlig Stue; Divanerne langs med Væggene tjente her til Sovesteder.

Fjerde Plads er Dæks-Pladsen, og den er utrolig billig, for een Rbdlr. danst seiler man der over hundrede Mile; i Orienten indtage Tyrkerne, selv den fornemmere Klasse, denne Plads.

Hjemme i Norden gjør man sig ikke Begreb om Beqvem-

*) To af Skibets Officerer sove her; og skifteviis spise de med Selskabet. Beværtningen paa første og anden Plads er særdeles god, og meget billig.

meligheden og Billigheden paa disse Middelhavets Dampskibe. Amerikanerne ombord vurderede den, som jeg siden hørte, ikke saaledes, som jeg; de talte om deres Skibes Hurtighed og den store Luxus der ombord, „i 12 Dage ere vi gaaet fra Amerika til Europa! Det var herligt Veir, der var lystigt ombord! i den store Kahyt var bygget et Theater og under Overfarten blev tre Aftner givet Comedie paa Verdenshavet, det var Vaudeviller af Scribe, Officererne ombord spillede Dame-Roller; Orkestret bestod af otte Personer, Tilskuerne fik Is og Punsch, der blev applauderet og fremkaldt; og det Altsammen paa Verdenshavet!”

Jeg var imidlertid glad ved det Meget, de franske Dampskibe frembøde.

Efter lang Venten kom den Officeer, der var sendt efter de forglemte Væs; Dampen stvede ikke længer ud af Ventilen, Commandoen lød og vi skød vor Fart ud af Neapels Havn, der var som opfyldt med gylgende Citron- og Apelsin-Skaller.

Vi vare ikke en halv Mil fra Land, da standsede Skibet, Noget var gaaet itu i Maskineriet; men vi havde Smed og Smedie ombord, snart var Alt istand, vi seilede igjen.

Adio Napoli! a rivedersi!

XXIII.

Dampskibs-Fart.

En Digter synger, fordi han, som Fuglen, ikke kan lade være, det svulmer i hans Bryst og i hans Tanke, Sangen vil ud, den flyver som Lyset, den hæver sig som Bølgen; men ogsaa tidt skydes der et Nodeblad af Naturens store Bog hen for Dig-

teren, og det er en Opfordring til at synge, og han synger da fra Bladet.

For mig laae Neapel og det hele Kystland, som et stort Rodeblad, en Sang uden Ord.

„Det er deiligt at flyve hen over Havet!”

Napoli, Du hvide, solbelyste Stad! Menneſkevrimslen med Sang og med Skrig er Lavaſtrømmen gjennem dine Gader, det lyder ud til os; som en Slange om Bugten ligger By ved By, Napoli er denne Slanges Hoved, St. Elmo er Kronen den bærer.

„Det er deiligt at flyve hen over Havet!”

Lunge Skyer omhulle Toppen af Vesuv, de hænge ned til Eremitens Hytte, men det brænder derinde i Bjerget, det brænder dybt under Havet, som det brænder midt i vort Skib og midt i mit Hjerte; Alt er Vulkaner! — See, som en rygende Raket, flyver Dampvognen henad Veien langs Golfen. Der mellem Orange-Haverne ligger Sorrento, Vinien skygger ved Havet over Tassos Huus. Vig forstenede Skymasser vælte Bjergene frem i Havet. Steengeden fravler paa det nøgne Forbjerg. Capri jeg hilser dig! Du eventyrlige D! jeg mindes dine Balmer under de vilde Klipper, jeg mindes din sælsomme, azurblaa Grotte, hvor Havskummet skinner, som Roser, hvor Stenene have Farve, som Vinterhimlen i Norden, Havet er en Ild. Høit paa Bjeldtoppen gaaer Ujelet hen over et Gulv af Mosaik, den sidste Rest af Tibers prægtige Sale. Eremiten knæler her i stille Gensomhed. Capri, Mindernes D, vi flyve Dig forbi! Solen gaaer ned, Natten vælter ud med funklende Stjerner! Bølgerne brydes, hver Brydning er som glødende Emmer, Rjolvandet lyser, Himlen lyser!

„Det er deiligt at flyve hen over Havet!”

Nu er det Nat! — Skibsdrengen falder. Vaagn op! vaagn op! Stromboli flammer! kom dog at see! indhyllede

i Rapper staae vi ved Relingen forud, vi see i den mørke Nat over Havet, der lyner i phosphorist Glands; paa Horizonten stige Raketter, røde, grønne og blaae; nu vælte de frem som Flammer, det er Stromboli, den brændende D, der engang opsteg fra Havdybet. Det er et Vtnas Barn, hun dykkede med sine Søstre op fra Havdybet, udenfor Moderlandet. Paa Sindbads Reise, stiger det østerlandske Eventyr, steg Søfolkene ud paa en Fisk, som de antog for en Sandbanke; de gjorde Ild paa den, og Fisken dykkede igjen i Havdybet; de lipariske Der ere ogsaa hver en Afgrundens Fisk, Menneffene bygge og boe paa dens Ryg — og før de vide det, dykke de under med dem.

Vi komme mere og mere nær! Stjernerne blinke, Vandet er Ild.

„Det er deiligt at flyve hen over Havet!“

XXIV.

Sicilien.

(Kyst-Panorama.)

For nogle Somre siden gjorde jeg den saakaldte Gøtha-Canal-Reise, gjennem Sverrig; paa en Strækning af denne kommer man ud i Østersøen og gaaer „inden Skjærs,“ mellem et Archipelagus af Der, nogle saa store, at de frembyde Græsning for hele Kvæghjorde eller bære en lille Gran-Skov, andre ere nøgne Stene, mellem hvilke Bølgerne brydes. Vi fik her en Rods ombord, alle Passagererne maatte sætte sig omtrent lige fordeelt paa hver Side af Skibet, store Træflodse bleve hængt ud ved Relingen for at modtage et muligt Stød mod Klipperne,

Dampskibet skulde passere en Strudel. Der herskede en Opmærksomhed, en øieblikkelig Tausshed, Vandet sprøjtede op forude, det var, som en usynlig Haand greb i Skibet og svingede det, — Klipperne laae bag ved os, vi vare over Strudelen. I ingen Geographie har jeg læst om en saadan under Sverrigs Kyst, derimod om Strudlerne under Siciliens. Charybdis og Scylla ere verdensberømte Navne.

Vort Skib gled hen over Charybdis's Strømninger, vi anede det ikke! hvor er den vilde Malsstrøm! man pegede paa Havet tæt ved hvor vi seilede, men der var ingen særegne Bølgebevægelser at see. Hvor er Scylla. „Ja hun lever endnu!“ Man viste paa Calabriens vilde Klippekyst et lille, fremspringende Fjeld med en mørk, forfalden By; her var en stærk Brænding, skjøndt Havet var temmelig roligt. Sortgraae Klippestykker ragede frem, der hvor Bølgerne brødes; det var Scyllas hyllende Hunde vi saae; i en Storm troer jeg de maae kunne høres fra Messinas Sand-Isthme. Vi nærmede os denne; mod Nord-Vest laae de lipariske Der og begrændsede Horizonten.

Sicilien! Du mægtige Trefod i det dybe, luftklare Hav, vær os hilset! Du Viinløv-omkrandsede Land, hvor Guder have levet, hvor Helte have stridt, ved hvis Kyster endnu Feen Morgana bygger sine luftige Trylleslotte, vær os hilset!

Vi gled forbi Fyrtaarnet, der ligger paa den yderste Punt af en Sandrevle, der bærer et malerisk Fiskerleie og slutter sig til Messinas Forstad; det var som begyndte her en Flod-Seilads; en Mængde Skibe krydsede forbi, Fiskere halede i deres Næt og deres Baade; Børn legede ved Stranden; Calabriens Klippekyt havde et forunderligt grønt og rødbruunt Udseende, ganske forskjelligt fra Nord-Italiens og Schweits's Klipper, de syntes mosbegroede Ravablokke; Siciliens Fjelde lignede kjæmpestore, forstenede Bobler; det saae ud, som om Den var fogt op fra Dybet og pludselig blevet til Steen; tunge Skyer hvilede paa

Bjergene, som vare de Dampen af denne Opfogen; *Stna* var ikke at øine!

Allerede laae bag ved os Bugten og *Messina* selv med sine guulgraae Paladser og flade Tage; fremmede Flag vaiede i den trygge Havn, men jeg opdagede ikke det danske. En geistlig Mand fra Rom, der stod ved Skibets Keling, pegede mod *Messeniernes* By, og fortalte os med stor Salvelse om et Brev fra Gudsmoder, et ægte Brev, der fandtes i Kathedral-Kirken, det var egenhændigt skrevet til *Messinas* Beboere; han jublede ved Grindringen om den berømte Barre-Fest, om Kirkens Pragt og de prægtige Optog; en Søster af ham havde der engang forestillet Guds Moder, en Maskine paa Hjul, et stort Huus kunde den kaldes, opfyldt med Mænd og Qvinder, Gamle og Unge, udklædte som Engle, Profheter og Helgener, og øverst oppe *Messinas* smukkeste Qvinde forestillende Gudsmoder, blev trukket gennem Gaderne af Præster og Broderskab!

„Der er herligt i *Messina*!“ jublede han, „*Messina nobilis, fidelissima!*“

„Der ere deilige Qvinder!“ sagde en ung Franskmænd, „der er *Scylla* og *Charybdis*, de svømme ikke længer paa Vandet, men sidde under Viinløvet og fange med de sorte, flammende Dine, de deilige Lemmer og de velsignede Smil!“

Paa *Calabriens* Side laae *Reggio*, der for faa Uger siden havde lidt skrækkeligt af Jordskjælv*), her under Kysten var en Mængde Skibe strandet, nu laae Alt i et varmt, et smilende Sollys; dog Smilet af Kysterne her har noget Trolldomsagtigt;

*) Domkirken, Raadhuset og flere offentlige Bygninger styrtede da sammen; allerede i *Neapel* saae jeg Spor af Jordrystelsen; mange Huse vare revnede fra øverst til nederst, i hele Gader stod Huus mod Huus understøttet af Bjælker; selv i Rom sporedes Stødene; *Tiberen* steg over sine Bredder, og oversvømmede de nærmeste Gader.

min Tanke fløi mellem de Millioner, hvis Hjerte har banket af Dødsfrygt og Livsløst under disse Ryster, de Millioner, der seilede her, fra den Tid Ulysses sthyrede forbi Polyphemus Hule, til nu vort piilsnare Dampskib gled over dette Vandspeil, hvor Fata Morgana viser sit Luft-Slot; men ingen Søile-Række af Straaler, ingen phantastiske Kupler og gothiske Taarne hævede sig paa det blaa Vand. Dog Rysterne selv var et Fata Morgana for Øie og for Tanke. — I dybe Grave af Lava og Afste slumre her hele Byer og deilige Marmorbilleder, men oven over vore nye Haver og Villaer, oven over taarne sig vilde, mørke Fjelde, truende, som Uveirsskjer.

„Alle Dalene der,“ sagde den unge Franskmænd, „ere deilige Wiinløvhytter, og i hver sidder — ikke Amor, men hvad der er bedre end ham, de deiligste Qvinder, saa flammende som Vtna, saa lette som Feen Morgana, og de forsvinde ikke som hun, naar man griber efter dem!“

Mig forekom den nærmeste Ryst paa Sicilien mere vild, end smilende; Val di demonia: Dævledalen, kaldes denne Strætning, Navnet er her ret betegnende. Høit paa Klippen, hvorfra et Vandfald bruser, laae Taormina med sine Marmorbrud; det var Bacchi lystige Stad, hvor Pancratiuss, Apostelen Pauli Discipel, sthyrte Guds Statue i Havet. Fra Pragt-Ruinen, Oldtids-Theatret, hvor engang et heelt Folk jublede ved Skuespil af Aristophanes og Plautus, skuer nu Hyrden eensom ud over Havet, seer Røgsoilen fra vort Skib, vort dampende, flyvende Vtna.

„Men hvor er Siciliens Vtna?“ spurgte jeg. „Saae vi det ikke at see?“

„Der kneiser det!“ sagde man, men jeg saae oven over Fjeldkysten kun tunge Skyer, jeg hævede Hovedet endnu meer, saa næsten lige i Veiret, og høit over Skyerne i den klare Luft stod Toppen af Vtna, bedækket med Snee, dog rundt om Krater-

rets Rand var den smeltet i lange Rebner. Hvilken Storhed! Besub er en Sandhøi kun mod denne Rjæmpe, Siciliens Stolt-
hed og Velgjører. Det er et Amphitheater for de høie Guder selv! hvert Trin danner en Zone, den nederste viser os Viin-
bjerge og Haver, den anden er en Skovregion med hundredaarige
Træer, den tredie har kun Is og Snee, den fjerde Røg og
Flamme. Altid damper det, altid sprudler det, men denne Dam-
pen og Sprudlen kaldes en Hvile, naar ikke Lavastrømmen flyder
milevidt og omstyrter Byer og ødelægger Viinmarker og Dale.

Vi gjennemskare Catania-Bugten; Bølgerne rullede bløde og
lette rundt om; Solen skinnede klar! saa dybt ind i Dalen vi
kunde see, laae Vtna med Snee; der var endnu Nordens Vin-
ter, ved Foden derimod Sydens Sommer med friske Blomster,
med modne Frugter, med Palmer og indiske Figen.

Da vi efter Middags-Bordet igjen steg op paa Dækket, var
Solen ved at gaae ned; Havet skinnede som Purpur og Guld,
Luften havde en Glans, som jeg aldrig før har seet, Kysterne
en Lusttone, saa smeltende, saa farverig, det Hele frembød Cha-
racteren af det skjønneste asiatiske Landskab. Syracusa laae
drømmende, ubeskriveligt deiligt.

„Der er Santa Luzia født;“ sagde vor romerske Geistlige.

„Ja og Archimedes,“ tilføiede jeg. „Det er Aga-
tokles's By! og der er Arethusas Kilde!“

„Santa Luzia var Guds Datter!“ svarede den Geistlige
og sukkede.

Hvilken Solnedgang! hvilket Skue! det kan kun gives af
den Haand, der i Virkeligheden maler den deilige Regnbue paa
de lette, svævende Skyer. Lyden af en Klokke lød fra Kysten ud
til os, det klang saa melodisk, det var som den døende Svanes
sidste Tone, i det den høier Hovedet og paa de store, udbredte
Binger daler fra Luften ned i det blaa, det blifstille Hav.

XXV.

M a l t a.

Klokken var Tre om Morgen; jeg hørte Ankeret falde og vidste da, at vi laae i Maltas Havn. Jeg kastede min Kappe om mig og sprang op paa Dækket.

Det Første jeg saa, var den aftagende Maane, dens Horn vare saa tynde og bøiede og dog lyste de, som Guldmaanen i Norden; eller kom maaskee denne Klarhed i Luften fra de utallige Stjerner? En saadan Pragt havde jeg aldrig før seet, hverken under Italiens klare Himmel eller selv i vore nordiske Vinternætter. Venus-Stjernen syntes at være en Sol, uendelig langt borte, saa den kun kunde vise sig som et Punkt, men det var et Sol-Punkt. Dens Straaler spillede paa Vandfladen omkap med Maanens. Stjernerne i Norden ere kun glimrende Glas, her ere de ægte Stene! mine Hænder foldede sig uvilkaarligt, min Tanke var hos Gud i Beskuelsen af hans Herlighed. Der var en Stilhed rundt om! der hørtes ikke en Aares Bladstik i Vandet, ikke en Klokkes Lyd! Alt stille, som i en eensom Kirke.

Jeg saa rundt om, og bag ved mig stod en lav, guul Klippemuur, hvis høieste Punkt var omformet til en Obelisk, der pegede mod Stjernerne. Ligesom mig og til Siderne skinnede hvidgule, store sælsomme Paladser, som jeg kun kjendte fra „Tusind og een Nat,” men mellem disse Bygninger og mig laae stille og drømmende det ene store Skib nær ved det andet; mit Øie tabte sig mellem Master; vi laae i La Valettas Bugt; hvor vi vare komne ind, opdagede jeg ikke.

Det var altsaa Den, som Homer har besjunget og Phonicierne have bemægtiget sig, Calypsos Ø, hvor Ulysses tilbragte Aar af sit Liv, Grækernes og Karthageniensernes Melitta; Den der har seet Vandaler, Goter og Arabere, som Seierherrer,

Grev Rogers Malta, Johanniterordenens verdensberømte D, nu Englands Station i Middelhavet.

Hvilke Grindringer og hvilket eiendommeligt Skue frembød ikke denne D. Dog Stjernehimlen blev mig i dette Dieblif Pragtbilledet; La Valetta, og alle disse stolte Skibe her under Verdens stærkeste Fæstning, var kun Rammen for det; Rammen var prægtig, een af de prægtigste jeg har seet, men at jeg glemte Rammen for Billedet er jo tilgiveligt og rigtigt.

Jeg gif igjen til Ro, og bogstavelig sagt kun med Himlen i min Tanke!

Da jeg igjen kom paa Dækket fandt Udsfibningen Sted. Alt var Liv og Bevægelse paa Skibet og uden om det. Hele Bugten vrimlede med Baade. Nær ved os laae to store Krigsskibe med dobbelte Rækker Kanoner, den ene over den anden. Citta nuova, Vittoriosa, La Valetta, aabenbarede sig som een eneste stor Stad; de i Klippen hugne Fæstningsværker smeltede sammen med Bygningerne selv. Arsenalet, en lang maurisk Bygning, de fleste palaisartede Huse, alle syntes de at være formede i Klippen selv, idet de ere opførte af dens gule Steen og derved smelte sammen med den.

Skibe kom og gif, Kanonerne hilsede Fæstningen og bleve igjen besvarede; Baade med Qvarantaineslag roede rast forbi de store Skibe, en Mængde Joller, der fuldkomment dannede Boustiker, laae stille under Siden af vort Fartøi, nogle med Frugt, hvoraf hver Art havde sit særegne Rum, Citroner for sig, Apelsiner for sig, store Græskar dannede Rabatten; Figen, Dadler, Koffner og Mandler fandtes her, det var et broget Skue. Andre Baade bragte Urter og Grønt, atter andre Skjorter, Straahatte og Skjærf, det var et heelt svømmende Marked. Usle smaa Baade, der syntes i Begreb med at synke, styredes af halvnøgne Dreng, der kom for at tigge. En evig Bevægelse var der med Passagerer, der kom fra Dampskibene eller gif til disse, her laae

ikke færre end syv. Tyrker, Beduiner, Munk og maltestiske Qvin-
der roede forbi.

Nedenfor Galderebs-Trappen ved vort Skib laae over et
Dustn Baade med skrigende Roerkarle, der betragtede os som
godt Bytte; en ung russisk Officer, med hvem jeg havde gjort
Reisen herhid fra Neapel, foreslog mig, at vi to skulde seile i
Land, og i Forening see Værkvaerdighederne; han vilde paa Van-
dringen foreløbig være Kassefører og vi foer afsted.

Flere Fakiner, alle Maurer, flokkede sig ved Landings-Stedet
omkring os for at være vor Fører, vi valgte En, der kun skulde
føre os til Hôtel de mediterranea; den ene Lås paa ham
slog den anden, men han bar dem saa kjæft, som en Tyrsk sit
Purpur; et Par fulsorte Dine lignede i det brune Ansigt.

En Vindelbro fører til La Valettas Port; Mure og Grave
ere udhugne i Klipperne, og Gravene selv frembyde Skuet af
den rigeste Frugthave; her var et Vildnis af Orangetræer, bred-
bladede Palmer, Pebertræer og Lotus.

Indenfor Byens Port begynder en Gade med Frugtboutiker;
Frugt af alle de Arter, Syden eier, møder Diet, et Skue saa
rigt og broget, som man aldrig har det i Norden. Her var en
Bevægelse, en Trængsel, som i Neapels Toledogade, maltestiske
Qvinde, aldeles forklædte og med Slør, der bleve holdte saa
tæt om Hovedet, at man kun saae Dine og Næse; engelske Sol-
dater i deres røde Uniformer, pjaltede Fakiner og pyntede Ma-
trojer, Alle i travl Bevægelse! smukke Karreter paa to Hjul og
kun med een Hest for joge forbi, den mauriske Rudst løb ved
Siden.

Snart vare vi i større Gader, alle Husene havde et palais-
mæssigt Udseende og derhos et eget Præg ved den Mængde grøn-
malede Træfarnapper, hvormed de vare besatte. Alle Hovedgader
lustige og brede og deels macadamiserede, deels brolagte med Lava.
Alle saa reenlige, ja festlige kunde jeg næsten sige.

Hotellet, hvor vi steg ind, var saa komfortabelt og prægtigt, som om det var ført herhid fra Dronning Vittorias kongelige Stad.

Jeg sad alt med en fransk Avis i Haanden, da jeg udenfor hørte Larm; min russiske Reisesælle havde budt vor Maurer kun nogle saa Skillinger for sin Gang med os, og Karlen vilde ikke modtage saa lidt; jeg saae, hvor stor Summen var, og fandt ogsaa, at den burde forøges, Russeren sagde Nei og aabnede Døren, Maureren lagde Pengene paa Trinet, satte sin Fod paa dem og med et Blik, der paa enhver Scene kunde have gjort sin Virkning, udtalte han Stolthed og Brede. Jeg vilde give Manden lidt flere Penge, men Russeren stillede sig mellem os, gav Tjenerne et Vink, og de satte den Misfornøiede udenfor. Og saa var den Historie glemt!

Jeg gik imidlertid strax efter ud paa Gaden, hvor jeg ventede at finde Maureren, og han stod der ogsaa, omringet af en Flok lasede Karle. Pengene, som Tjeneren havde lagt udenfor Døren, laae der endnu paa samme Sted; jeg rakte ham omtrent det tredobbelte, mere end der var budt ham, i det jeg gjorde ham forstaaeligt, at det kom fra mig.

Hans Dine rullede i Hovedet, han pegede endnu engang paa de saa Penge, den Anden havde budt ham, viste paa sine Læser, holdt min Arm tilbage, Intet vilde han modtage, knyttede sin Haand op mod Huset og gik bort, stolt som en frænklet Adelsbaaren. Mig forstemte denne første Scene paa Malta.

Vort Besøg gjaldt nu Domkirken, der er indviet Døberen St. Johannes; den er lige saa eiendommelig som smagfuld: alle Spiler ere forstrede med arabeskartede Udhugninger, forestillende Snirkler og svævende Engle; Væggene selv have et rigt forgyldt Løvværk og al-fresco-Billeder, malede af Calabreseren Mathéo, et prægtigt Høi-Altar og rige Monumenter over Stormestrene. I det blanktpolerede Gulv prange brogede Ridder-Baaben; Orgelet

brusede, Røgelse-Karret blev svunget og de knælende Malteserinder stottedes fra det Himmelske til de jordiske Reisende, de anede maa-
stee, at Een vilde beshynge dem.

Gouverneurens Palads, eengang Stormesterens, ligger ikke langt herfra; det er en Bygning, der uden paa er ligesaa skum-
mel, som den indeni er broget og prægtig; i store Malerier kan man her opfatte den historiske Birken af Malteserridderne paa Rhodos. Dog prægtige Malerier og kostbare Tapeter kan man finde paa de fleste Slotte i Europa, men hvad man ikke finder paa disse, men kun i Gouverneurens Palads paa Malta, er Arsenalet. Alle Sviler ere her slanke, høie og aldeles skjulte med Sphd, Drer og Sabler, der paa det meest maleriske ere gruppe-
rede, som om de udgjorde en Deel af Svilen selv, som vare de kunstige Udflipninger, den ene ganske forskjellig fra den anden, men alle i samme Forhold, hvorved Alt bliver Harmoni i den uendelige Svilerække. I Geled langs Bæggene staae de tomme Rustninger, som Malteserridderne have baaret, og Bæggen selv er bedækket med deres Billeder, deres Skjolde og Vaaben. Overst sees Stormesteren Vignacourts Portrait, malet af Caravaggio; en straalende Sol pranger over det, og rundt om Rosetter af Pistoler, Arabesker af Geværer, Sabler og Pile. De røde Blomster ved Rosaliefesten kunne ikke dristigere flettes til Drapperier, end disse Vaaben ere det.

Op ad den mageligste Trappe, et halvtaaars Barn kunde krybe op ad den, kommer man ud paa Bygningens flade Tag, hvorfra man overskuer Byen, Den og det udstrakte Hav. Det laae blikstille, blinkende blaat, og langt ude skinnede det sneebe-
dækte Etna, som en Pyramide af carrarisk Marmor. Den bræn-
dende Solhede mildnedes af de friske Svinde. Jeg vendte mig mod Africas Kyst; Malta var mig nu et Norden, jeg følte Længsel, som Trækfuglen i Høst, min Tanke fløi til Løvens Fædre-
land, den fulgte Caravanen over Orkenens Sand, fløi til de

Sortes Skove, hvilte ved de guldbringende Floder, og drømte med Ægyptens Konger i de skjomkrandsede Pyramider. Al! mon jeg aldrig kommer der?

Hvilken Udstrækning rundt om! det hele Malta seer ud, som et Muurværk i Havet! næsten intet Grønt mødte Diet, kun den gule Grund, der gjennemskæres paa kryds og paa tværs af murede Indhegninger og Bygning ved Bygning; man seer strax, at denne Plet er den meest befolkede paa hele Jorden.

I en af de lette, elegante, tohjulede Karreeter, med een Hest for og Rudsken løbende ved Siden, rullede vi ud af Porten, Maalet for vor Landtour var Citta vecchia.

Strax udenfor Fæstningsværkerne gav Alt os Billedet af et afrikansk Land. Ikke et Træ saae vi, intet Grønt, uden det lave nys fremspirede Korn og de hyppige store indiske Figen, der ligesom væltede frem af Jorden og fra de gamle Mure. Det var en brændende Solhede. Veien gik langs med den af Malteser-ridderne anlagte Vandledning, der er meget lav, flere Steder kan man let springe over den, og dette synes et Barneværk mod Vandledningen ved Rom. Veiene ere ganske fortræffelige; vi kom forbi nogle Veirmøller, hvis egne lustige Bygning tiltrak sig min Opmærksomhed, de maae kunne sættes i Bevægelse ved den mindste Lustning; de have tolv til tyve Ringer, saa at disse danne en heel Rosette; Bygningen selv er aldeles af Steen, net og pyntelig, en Spiral-Steentrappe fører op til Værket. Alle Veirmøller, jeg siden saae paa de græske Der og ved Dardanellerne, havde ganske samme Form, men Malta frembød de første af denne Art.

Udenfor Citta vecchia overskuede vi hele Den, den laae uden Skygge, med en Overflade guul og skinnende, som Sol-skinnet selv; lave Mure paa kryds og paa tværs dannede Indhegninger, strakte ud over det hele Land, hvorved det ganske fik

Udseende af et Landkort, hvorpaa selv de mindste Grændser ere anthydede.

Citta vecchia, Biskoppens Sæde og fordum Dens Hovedstad, er en ikke ubetydelig By. Kirken, der bærer St. Peters og St. Pauls Navn, er ganske i Stil, som de italienske Kirker, stor, lustig og broget, men den Reisende, der kommer fra Italien, er saa overmættet af at beskue Kirker, at selv en Kirke som denne ingen Virkning har; vi saae ogsaa her Katakomberne, der ganske ere som de under Rom, snevre uhyggelige Gange, hvor man, ved at have seet ti Alen, fuldkomment har Begreb om, hvorledes det seer ud i de næste ti. I Kjelderens under St. Pauls-Kirken er en Hule af ringe Udstrækning, midt i den staaer en Marmorstatue af Apostlen, der skal have levet her, efter at han i Storm strandede paa Malta's Kyst. Men hverken Hule, Katakomber eller Kirke gjorde noget Slags Indtryk paa mig. Jeg var overmættet ved Skuet af denne Art; det gif mig, som det gaaer mange Reisende: er man paa et Sted, hvor der findes Gæt og Andet at see, da gjør man sig det til en Pligt at see det, fordi det staaer i Bøger, fordi der tales derom; men som oftest er Tingen ikke denne Uleilighed værd. Hvad der interesserede mig i denne By, var Folkelivet, de halv tilslørede Bønderkvinder, hvis Dine lignede bag Sløret, Brimlen af lasede Tiggere og de mange fremmede Matroser, der havde leiet sig Heste og jog afsted med deres blanke Hatter, hvorpaa Skibets Navn stod med gyldne Bogstaver, skinnende i Solen. Vi hørte her ikke et italiensk Ord, Almuen forstod os slet ikke og talte en Art Arabisk.

Paa Hjemveien passerede vi en prægtig Villa, hvis skyggefulde Have prangede, som en duftende Bouquet, midt i denne brændende Drken; høie Bebertræer og Palmer med vifteformede Blade rakte høit over Muren; paa det flade, østerlandske Lag gif en Mængde bevæbnede Tyrker; Drusernes Fyrste, Emir Beschir, der var flygtet hid, boede her, sagde man os, og derfor var det

Ingen tilladt at see Haven; mange sorte Slaver vandrede om i Gaarden, og en prægtig Giraffe stod ved Muren og aad af de grønne Løvtræer. Det Hele var et saa asiatisk Billed, at det selv uden den luende Solhede vilde og maatte brænde sig ind i Grindringen.

Ikke langt fra Dvarantainen, der seer stor og anseelig ud, ligger den engelske Kirkegaard; den er næsten overvældet af Monumenter, alle hugne af Malta's Steen; intet Monument var imidlertid af nogen paafaldende Skjønhed, ingen Indskrift greb mig ved sin Eiendommelighed, intet stort bekjendt Navn fandt jeg her, derimod smukke Blomster, duftende og store; og her var varmere end i Norden paa dens bedste Sommerdag, uagtet vi først skrev den syttende Marts.

Genimod Aften toge vi ombord igjen paa Dampskibet. Skuet over Havnen og Livet der var et Skuespil, jeg aldrig glemmer. Da Solen gik ned, lød Salut-Skud og alle Blag samt paa vort Skib; det var kun faa Minuter, og Natten laae over os uden Dæmring, men Natten, som den kommer i Syden: klar og gjennemstigtig, med funklende Stjerner, Stjerner der sige: „vi ere Sole, kan du tvivle derpaa!“ — Jærdselen tabte sig inde i Staden, en svag Musik lød over til os, men snart brusede den i kraftige Toner fra de to Krigsskibe, som laae os nærmest, „God save the queen“ blev spillet og sjunget, som jeg aldrig før har hørt det, men Omgivningen bidrog ogsaa Sit.

Nu lød Dandsemusik! paa et af Skibene var Bal! Stjerne-erne selv syntes at dandse paa Vandspeilet. Baadene vippede, jeg kunde først silde rive mig løs fra dette Skue.

Tidlig om Morgen blev jeg vakt ved, at der blev gjort reent paa Skibet, efter at Kul var taget ind; da jeg kom op, skinnede Dækket i al sin Friskhed, man gjorde sig klar til at seile; rundt om os lød Skrig og Raaben, de svømmende Boutiker med deres Handelsmænd omringede os; nøgne Drenge tiggede, Passa-

gerer steg ombord, vor Perser sad alt paa Kulsækken nær ved Skorstenen, en Beduin indsvøbt i sin hvide Bernusch og med Pistoler og Knive i Bæltet, laae med Ryggen op til ham, et Par maltesiske Qvinder i deres sorte Slør havde grupperet sig ved Maskineriet, Grækere i broget Dragt og med den røde Fes paa Hovedet lænede sig til Relingen. Ved Falderebs-Trappen stode to Matroser Vagt og holdt Orden med jernbeslagne Hellebarder. Pakker, Kasser og Kister stabledes op! Styrmandens Pibe lød, Dampen hvislede ud af Røret og om Skibets Hjul; Kanonstød lød, Flagene vaiede, og i raff Fart gled vi ud fra Malta's Rhed, ud paa det aabne Middelhav, der laae saa blaat og stille som et Fløielsklæde, spændt hen over Jorden; Havet syntes en blaalig Duft kun, en stjerneløs fast Himmel under os, og i den gennemstgige Luft strakte det sig saa vidt for Diet, som jeg aldrig før har seet det; ingen mørk eller lys Stribe begrændsede Horizonten, det var en Klarhed, en Uendelighed, som ikke kan males, ikke antydes, uden ved Tankens evige Dyb.

en m
ich e
l sum
upper
r r
h-S
gme
orm
feta
ri m
foa
n; f
under
for
p
ph.

Andersen, Hans Christian, 1805-1875

Samlede Skrifter

Kjöbenhavn 1854

P.o.rel. 4827-7/9

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10036894-9